

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΒ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19. — Τηλ. 227-689

1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1965

ΑΡΙΘ. 7

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΕΒ. ΙΕΡΑΡΧΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὴν σημερινὴν ἡμέραν, ἤδη ὑπὸ τοῦ ἀει-
μνήστου πατρὸς μου, εἶχα διδαχθῆ νὰ θεωρῶ
ιεράν. Δι' αὐτό, εἶμαι εὐτυχής, διότι ἐφέτος
ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας εορτάζεται με
λαμπρότητα, ἡ ὁποία ἀρμόζει εἰς τὴν μεγά-
λην αὐτὴν εορτὴν τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ
διότι διὰ πρώτην φοράν παρίστανται εἰς τὸν
πανηγυρικὸν αὐτὸν εορτασμόν τῆς ὅλοι ὁμοῦ
οἱ ἡγήτορες ἀφ' ἐνὸς μὲν τῆς Ἐκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοῦ τμήματος ἐκεί-
νου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὸ ὁ-
ποῖον διοικητικῶς περιλαμβάνεται ἐντὸς τῶν
ὁρίων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας. Οὕτω
δίδεται εἰς τὴν Βασιλίссαν καὶ ἐμὲ ἡ χαρά,
νὰ σᾶς ὑποδεχθῶμεν εἰς τὸν Οἶκόν μας. Εἰς
ἐμὲ δὲ παρέχεται ἡ εὐκαιρία νὰ σᾶς ὁμιλήσω
κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην.

Βέβαιος ὄν ὅτι διερμηνεύω τὰ ὁμόθυμα
αισθήματα πάντων τῶν παρακαθημένων, δράτ-
τομαι τῆς εὐκαιρίας, νὰ ἐπαναλάβω τὴν δια-
βεβαίωσιν τῆς βαθυτάτης πάντων ἡμῶν εὐ-
λαβείας πρὸς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκ-
κλησίαν καὶ τὸν σεβασμὸν μας πρὸς τὸν γε-
ραρὸν αὐτῆς Προκαθήμενον τὸν Οἰκουμενι-
κὸν Πατριάρχην κ. Ἀθηναγόραν.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἡ
ζῶσα αὐτὴ κιβωτὸς τῶν ἀποκεκαλυμμένων
ἀληθειῶν, ἔχει τὸσον ἐνδοξον ἱστορίαν, ὥστε
εἶμαι ὑπερήφανος, διότι ἐγεννήθη Ὁρθόδο-
ξος. Ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς Χριστια-

νωσύνης, ἐν συνεχείᾳ δὲ διὰ μέσον τῶν αἰώ-
νων τοῦ Βυζαντίου, οἱ ὁποῖοι διέτρευσαν κα-
τὰ τὸ πλεῖστον μεστοὶ ἱστορικῶν περιπετειῶν,
ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἠγωνί-
ζετο πρὸς ἐξύψωσιν τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως
τοῦ πληρώματός της, ὑπήρξε δὲ φύλαξ τῆς
πίστεως τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὴν πραγματικὴν
θρησκείαν καὶ πολύτιμον δοχεῖον δεκτικὸν
τοῦ θείου Πνεύματος. Ἐν μέσῳ μακρῶν αἰ-
ῶνων σκότους καὶ ὤμης ἢ συγκεκαλυμμένης
βίας, ἡ Ὁρθόδοξία ἀπετέλει ἀκτίνα ἐλπίδος,
ἀγάπης καὶ ἐλευθερίας, ἐν τῇ πράξει δὲ ἐφαρ-
μογὴν τῆς θείας ἐκείνης ἐπιταγῆς καὶ ἐπαγ-
γελίας «γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ἀλή-
θεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς».

Ὅσάκις ἐπισκέπτομαι τὰ καλλιτεχνικὰ
ἀριστουργήματα τῶν παλαιῶν χριστιανικῶν
μας ναῶν καὶ τὰς ἱστορικὰς Μονὰς τῆς πα-
τρίδος μας, ἀναλογίζομαι μὲ συγκλίνησιν ἀπροσ-
μέτρητον τὴν κολοσσιαίαν ὀφειλὴν, τὴν ὁποίαν
ἔχομεν εἰδικῶς ἡμεῖς οἱ Νεοέλληνες εἰς τὴν
Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Πόσαι γενεαὶ ἐκ τῶν
ἐνδόξων προγόνων μας ἐξετράφησαν πνευ-
ματικῶς κάτω ἀπὸ τοὺς μυστικοπαθεῖς θό-
λους των, μὲ ποίας θυσίας καὶ μὲ πόσον ἡρωϊ-
σμόν, κατὰ τὴν μακρὰν περίοδον τῆς δουλείας,
οἱ προπάτορές μας ἐκράτησαν ἄσβεστον τὴν
φλόγα τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, ἀκοίμητον τὴν
δαδα τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνόθευτον τὴν μεγά-
λην κληρονομίαν τῆς πίστεώς μας. Ἡ Ὁρ-

θόδοξος Ἑλληνική Ἐκκλησία, φρουρός πιστός τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας, διετήρησεν ἀπαράρακτον καὶ ζωντανὴν τὴν ἱεράν μας Παράδοσιν. Τῆς Παραδόσεως αὐτῆς τοὺς καρπὸν καὶ τὰ ἀπαράμιλλα μνημεῖα, αἰσθητικοὶ καὶ εἰδικοί μελετηταὶ προσέρχονται ἀπὸ τῶν περῶτων τῆς οἰκουμένης εἰς τὴν χώραν μας, διὰ νὰ τὰ ἀποθαυμάσουν καὶ νὰ τὰ σπουδάσουν.

Μετὰ βαθυτάτης συγκινήσεως ἀναλογίζομαι τὴν στιγμὴν αὐτὴν τοὺς λόγους τοῦ ἀειμνήστου πατρὸς μου, τοὺς ὁποίους εἶπε προσφωνῶν τὴν σεπτὴν κορυφὴν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοὺς λοιποὺς Μακαριωτάτους Προέδρους τῶν ἄλλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, οἱ ὅποιοι μετέσχον τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς χιλιοστῆς ἐπετείου ἀπὸ τῆς ιδρύσεως τῆς ἐν Ἄθῳ Μοναστικῆς Πολιτείας. Πόσον δὲ με ὠκοδόμησε πνευματικῶς τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἀειμνήστος πατὴρ μου τὴν συμμετοχὴν του εἰς τὸν ἑορτασμὸν ἐκείνον ἐθεώρει ὡς ἐν ἓκ τῶν σημαντικωτέρων γεγονότων τῆς ζωῆς του. Οἱ λόγοι ἐκεῖνοι τοῦ πατρὸς μου, διαπνεόμενοι ἀπὸ βαθεῖαν πίστιν ἐπὶ τὴν οἰκουμένην ἀποστολὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀποτελοῦν καὶ δι' ἐμὲ ἱεράν καὶ ἀναπαλλοτρίωτον πνευματικὴν παρακαταθήκην.

Διότι οὔτε ἐν μεμονωμένον ἄτομον, οὔτε ὁμάδες ἀτόμων, οὔτε καὶ οἱ ἐπὶ μέρους λαοὶ δύνανται νὰ ζοῦν, ἐπαναπαυόμενοι μόνον εἰς τὸ παρελθόν. Καὶ ἂν ἀκόμη τὸ ἐπεχείρουν, τὰ γεγονότα θὰ τοὺς ἐξηγάγκαζαν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸ εἰς τὰς ἡμέρας μας τόσον ταχέως μεταβαλλόμενον παρὸν καὶ νὰ ἐξοπλισθοῦν σοβαρῶς, ὅπως ἀντικρῦσουν καὶ τὸ προσεχὲς καὶ τὸ ἀπώτερον μέλλον.

Σήμερον ἔχομεν τὸ ἐπαχθὲς προνόμιον νὰ ζῶμεν εἰς ἐξόχως κρισίμους καιροὺς. Ὁ ἄθρησκος ἕλισμός, ἡ ἀπιστία, τὸ ἔγκλημα καὶ ἡ ὠμὴ βία περισφίγγουν ὀλόκληρον τὸν κόσμον, τὸν ὁποῖον προσπαθοῦν νὰ ὑποδουλώσουν. Ἐνῶ δὲ οἱ ἐκπρόσωποι τῶν κινῶνται δραστηρίως, ὅσοι ἀποδεχόμεθα τὸ μήνυμα τοῦ Ἰησοῦ τῆς εἰρήνης ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τῆς εὐδοκίας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων παραμένομεν κατὰ κανόνα ἀδρανεῖς καὶ ἀποχωρισμένοι ἀπ' ἀλλήλων. Καὶ ἐρωτᾶται: Αἱ

Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι, ἀνεξαρτήτως τῆς Ὁμολογίας εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν, δὲν ἔχουν τὸ καθήκον νὰ καταστήσουν τὸ μήνυμα τοῦτο ἀφ' ἐνὸς μὲν περισσότερον ἀκουστόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς μεγαλυτέραν κλίμακα ἐφαρμοζόμενον ἐν τῇ πράξει; Ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπανεξετάσωμεν ὄχι μόνον τὸν τρόπον καὶ τὰς μεθόδους τῆς ὑφ' ἡμῶν ἀντιμετωπίσεως τῶν ἐχθρικῶς διακειμένων πνευματικῶν δυνάμεων, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἰδίους τοὺς ἑαυτοὺς μας. Εἰδικώτερον θὰ ἔπρεπε νὰ ἐρευνησωμεν τί συγκεκριμένως δυνάμεθα νὰ πράξωμεν, διὰ νὰ διαδώσωμεν τὸ φῶς τῆς Ἀληθείας. Νὰ μελετήσωμεν πῶς θὰ καταστήσωμεν περισσότερον ἐμπνευσμένον, ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸ κήρυγμα, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν διαπαιδαγώγησιν καὶ ἐκπαίδευσιν τοῦ κλήρου καὶ τὰ θρησκευτικὰ μαθήματα, εἰς τὰ κοινὰ καὶ εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα. Σκοπὸς αὐτῆς τῆς ἀντεξετάσεως εἶναι νὰ μᾶς καταστήσῃ ἱκανοὺς, ὡς ἐκπρόσωποι Του νὰ ἐκτελώμεν ἐπιτυχέστερον τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ δὲ κυρία ἀποστολὴ τοῦ ἔργου τούτου εἶναι νὰ βοηθήσωμεν τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀντιληφθοῦν, ὅτι ὁ Θεός, καὶ εἰδικώτερον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, εἶναι ὄντως π ρ α γ μ α τ ι κ ὄ τ η ς.

Ἄλλ' ἢ ἀποστολὴ αὐτὴ δύναται τότε μόνον νὰ ἐπιτύχῃ, ἐὰν καὶ αὐτὴ ἐμπνέεται ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Σήμερον ὁ ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ φωτισμὸς εἶναι περισσότερον παντὸς ἄλλου ἀπαραίτητος δι' ὅλους μας. Ἐχομεν ἀπόλυτον ἀνάγκην τῆς ζωογόνου ἐκείνης προῆς, ἢ ὁποία ἐκίνησε τοὺς Μαθητὰς τοῦ Κυρίου, νὰ πορευθοῦν εἰς ὅλα τὰ ἔθνη, διὰ νὰ κηρύξουν τὸ Εὐαγγέλιόν του καὶ ἢ ὁποία ἐστήριξε τόσους ἄλλους Χριστιανούς νὰ ὑποστοῦν φοβεροὺς διωγμοὺς καὶ βασανιστήρια. Ἐντεῦθεν σᾶς παρακαλῶ, ὅπως παράσχητε ἀμέριστον τὴν προσοχὴν καὶ ἀφιερῶσητε ὀλόκληρον τὴν ζωτικότητά σας εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς προῆς ταύτης δι' ὅλους μὲν τοὺς πιστοὺς, ἰδιαίτατα δὲ εἰς τὸν ἱερόν κλήρον.

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ κατέληξα εἰς ὀρισμένας σκέψεις καθὼς, ὡς πιστὸν τέκνον τῆς Ἐκκλησίας, ἔχων συναίσθησιν τῆς ὑψηλῆς καὶ θείας ἀποστολῆς τῆς, ἐμελέτων τὰ

Αί Α.Α.Μ.Μ. ο Βασιλεύς Κωνσταντίνος και η Βασίλισσα Άννα-Μαρία και η Α.Β.Υ. η Διάδοχος Ειρήνη πλυσιούμενοι υπό τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Χρυσοστόμου, τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν τῆς Ἑλλάδος και τοῦ πρωθυπουργοῦ κ.Γ. Παπανδρέου, μετὰ τὸ παρατεθὲν εἰς τὰ Ἀνάκτορα Ἀθηνῶν πρόγευμα.

θέματα αὐτά. Ἡ δὲ ἐπιθυμία μου νὰ συμβάλω εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὸ καλὸν τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ κίνδυνοι, τοὺς ὁποίους ὄλοι σήμερον ἀντιμετωπίζομεν, μὲ ἀνησυχοῦν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε μὲ ὠθοῦν ἵνα ἄνευ ἄλλης ἀναβολῆς θέσω ταύτας ἐνώπιόν σας κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην. Προβαίνων εἰς τὴν προῶξίν μου αὐτὴν ἐκτελῶ ταυτοχρόνως καὶ ἐπιθυμίαν τοῦ ἀγαπητοῦ μου πατρός, τὸν ὁποῖον ἢ ἀποχώρησις του ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, ἢ ὁποῖα τόσον ἔθλιψεν ὄλους μας, τὸν ἠμπόδισεν ἀπὸ τοῦ νὰ τὸ πράξῃ αὐτοπροσώπως. Ἐκεῖνος μὲ ἐδίδαξε πολλὰ καὶ ἐπ' αὐτοῦ, προπαρασκευάζων με διὰ τὴν βαρεῖαν εὐθύνην, ἢ ὁποῖα ἐναπετέθη εἰς τὰς χεῖράς μου. Ἐντεῦθεν ὅσα θὰ εἶπω λέγονται καὶ ἐξ ὀνόματος τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Παύλου.

Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς, ὁ εὐσεβὴς καὶ ἀφωτισωμένος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀναμένει πρωτίστως ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἠθικὴν καθοδήγησιν, τὸν θεῖον φωτισμὸν καὶ ἔργα πολλὰ ἀγάπης καὶ φιλανθρωπίας. Ἡ ὑπαιθρος, οἱ ἐργαζόμενοι, οἱ ἀσθενεῖς, οἱ γέροντες καὶ οἱ ἀναξιόπαθοῦντες ἔχουν ἀνάγκη τῆς μερίμνης, τῆς στοργῆς καὶ τῆς παρηγορίας τοῦ καλοῦ ποιμένου. Ἰδιαιτέρως ἢ Ἑλληνικὴ νεότης, ἢ σπουδάζουσα καὶ ἢ ἐργαζομένη, χρειάζεται τὸν νέον μορφωμένον κληρικόν, ὅστις παραλλήλως πρὸς τοὺς διδασκάλους της θὰ τῆς εἶναι συμπαραστάτης εἰς τὸν τραχὺν δρόμον πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς πνευματικῆς ἀνόδου. Τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον ἰδιαιτέρως σήμερον, ὅτε κῦμα ἀμφιβόλου ἠθικῆς ποιότητος, ἐπερχόμενον ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, διὰ ποικίλων μέσων, τείνει νὰ παρασύρῃ εἰς μίαν ἄνευ προηγουμένου ὑποτίμησιν τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν.

Αἱ ὠραῖαι συγκινητικαὶ καὶ ἐποικοδομητικαὶ τελετουργίαι ἐδημιουργήθησαν κατὰ τὸν χρυσοῦν αἰῶνα τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ὀδηγοῦν τὰς σκέψεις καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ ἐκκλησιασματος μακρὰν τῶν ἐγκοσμίων φροντίδων. Αἱ ἱεραὶ αὐταὶ Ἀκολουθίαι, ὅταν μάλιστα ἔχῃ ἐξηγηθῆ εἰς τὸν λαὸν τόσον ὁ συμβολισμὸς των ὅσον καὶ τὸ περιεχόμενόν των, ἀνυψοῦν τὸ ἐκκλησιαστικὸν πρὸς τὴν ὑψίστην ἐν τῷ κόσμῳ πραγματικότητα,

τὸν Θεόν. Ὁ ἐκκλησιασμὸς οὕτω δὲν ἀποτελεῖ πλέον ἔξωθεν ἐπιβαλλόμενον καθήκον ἀλλὰ πηγὴν ἐμπνεύσεως, παρηγορίας, ἀνατάσεως καὶ θάρρους.

Τὸ ἀποτέλεσμα ὁμῶς τοῦτο δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ μόνον, ἂν οἱ ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι ἔχον ἡγετικὴν θέσιν εἰς τὰς ἱεροτελεστίας, εἶναι ὄντως ἐμπνευσμένοι καὶ ἔχον οἱ ἴδιοι πείραν τῆς ἐσωτερικῆς ἐνδυναμώσεως τὴν ὁποῖαν λαμβάνει κανεὶς ἐκ τῆς κατ' ἰδίαν προσευχῆς καὶ τῆς ὀλοφύχου συμμετοχῆς εἰς τὴν θεῖαν λατρείαν. Ἐὰν δὲν ἔχωμεν ἀρκετοὺς τοιοῦτους ἱερεῖς καὶ ποιμένας, θὰ πρέπη νὰ σκεφθῶμεν ἐπὶ τῶν τρόπων καὶ τῶν μέσων, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἀποκτήσωμεν ὅσους χρειάζεται ἢ Ἐκκλησία. Διότι δὲν εἶναι ἀρκετὸν οἱ ἱερεῖς νὰ ἐκτελοῦν ὀρθῶς μόνον ἐξωτερικῶς τὰς ἱεροτελεστίας. Θὰ πρέπη νὰ φλέγωνται ἐσωτερικῶς ἀπὸ τὴν θερμομερῶν πίστιν καὶ νὰ ἀναλίσκωνται ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου των, διὰ νὰ κατορθώων, ἐνισχυόμενοι ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, νὰ ἀνταποκριθοῦν εἰς τὰς πνευματικὰς του ἀνάγκας.

Ἐντεῦθεν, φρονῶ, ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξετασθῆ καὶ πάλιν τὸ ὅλον σύστημα τῆς ἐκπαίδευσσεως καὶ γενικῶς τῆς προετοιμασίας τῶν ὑποψηφίων διὰ τὸ ὑπερκόσμιον αὐτὸ λειτουργήμα. Ἀναμφιβόλως τὸ πρόβλημα τοῦτο εἶναι θέμα, τὸ ὁποῖον θὰ πρέπη σπουδαίως καὶ ἐμπεριστατωμένως νὰ ἐξετασθῆ ὑπὸ τῶν εἰδικῶν. Παρὰ ταῦτα, ἐπιθυμῶ, ὅπως καὶ κατὰ τὴν ἐπίσημον καὶ μεγάλην αὐτὴν ἡμέραν θέσω ὑπ' ὄψιν ὑμῶν ὠρισμένας ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ βασικὰς σκέψεις.

Τὸ πρῶτον εἶναι ὁ ἠθικὸς χαρακτήρ τοῦ ἱερέως. Ὁ λαὸς πρέπει νὰ εἶναι δυνατόν νὰ εὕρῃ ἐν τῷ προσώπῳ του τὸ παράδειγμα, συμφώνως πρὸς τὸ ὁποῖον θὰ συμπεριφέρεται εἰς τὸν ἀγῶνά του, τὸν ὁποῖον ὄλοι, ἄνευ ἐξαιρέσεως, διεξάγομεν πρὸς καταπολέμησιν τῶν ἀδυναμιῶν μας. Ἔργον τοῦ ἱερέως εἶναι νὰ μᾶς ἐνθαρρύνῃ εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῆς κλωσύνης καὶ νὰ μᾶς ἀποθαρρύνῃ εἰς τὴν συνθηκολόγησιν μας μὲ τὸ κακόν. Πρέπει ἐμπράκτως νὰ μᾶς ἀποδεικνύῃ, ὅτι εἶναι δυνατόν καὶ νὰ εἶναι κανεὶς καλὸς καὶ νὰ πράττῃ τὸ καλόν.

Τὸ δεύτερον σημεῖον ὡς πρὸς τὴν προ-
παρασκευὴν τοῦ ἱερέως, εἶναι ὅτι οὗτος ἔχει
ἀνάγκην βαθυτέρας γνώσεως καὶ εὐρυτέρας
κατανοήσεως τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας,
τῆς διδασκαλίας, τῶν τελετῶν, τῶν συμβο-
λισμῶν καὶ τῶν δογμάτων της. Εἰς πάντα
ταῦτα θὰ τὸν βοηθήσουν τὰ πατερικὰ κεί-
μενα, διὰ τῆς γνώσεως τῶν ὁποίων ἐκτός
τῶν ἄλλων θὰ καταστῆ ἱκανὸς νὰ ὑπογραμ-
μίξῃ καὶ πάλιν ἀληθείας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν εἴτε
ἐν μέρει εἴτε καὶ ἐξ ὀλοκλήρου λησμονηθῇ.

Τὸ τρίτον σημεῖον τὸ ὁποῖον θὰ ἔπρεπε
νὰ ἐξετάσωμεν εἶναι, ὅτι ὁ νεαρὸς ἀπό-
φοιτος τῆς ἱερατικῆς Σχολῆς ἔχει ἀνάγκην
νὰ προπαρασκευασθῇ ἐπαρκῶς, διὰ νὰ
ἀντιμετωπίσῃ τὰ πρακτικὰ προβλήματα καὶ
τὰ ἠθικῆς φύσεως θέματα, τὰ ὁποῖα ἐμφανί-
ζονται εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ποιμνίου του. Μετὰ
τὴν ἀποφοίτησίν του ἐκ τῆς Σχολῆς καὶ εὐθὺς
μετὰ τὴν χειροτονίαν του, ὁ πνευματικὸς ποι-
μὴν θὰ τὰ συναντᾷ συνεχῶς. Τοῦτο θὰ συμ-
βαίῃ ὡς ὅτι οἱ ἐνορίται του ἔρχονται νὰ τοῦ
ἐξομολογηθοῦν τὰ ἁμαρτήματά των, ἢ νὰ
τοῦ ἀνακοινώσουν τὰ μύρια προβλήματά των.
Ἐντεῦθεν, φρονῶ, ὅτι θὰ ἦτο χρήσιμον, ἐὰν
ὅλοι οἱ ἀπόφοιτοι τῶν ἱερατικῶν καὶ Θεολο-
γικῶν μας Σχολῶν προσεκολλῶντο εἰς ἓνα
προσβύτερον τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν χειροτονίαν
ἱερέα, διὰ νὰ μάθουν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον
ἀπ' εὐθείας καὶ ἐν τῇ πράξει πῶς οὗτος ἀντι-
μετωπίζει τὰ ἐμφανιζόμενα προβλήματα.

Ἡ τετάρτη σκέψις συνίσταται εἰς τὸ πῶς
ὁ ἱερεὺς θὰ ἀποκτήσῃ τὴν θείαν ἐκείνην προὴν
ἢ ὁποῖα θὰ ζωογονήσῃ καὶ τὸν ἴδιον καὶ τὸ
ἔργον του. Βεβαίως, αὕτη ἀποτελεῖ δῶρον
τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ· ἐν τούτοις ὁμοῦ καὶ ἡ
πραγματικὴ καὶ ἐνθερμὸς προσευχὴ δύνα-
ται νὰ ἐπισύρῃ τὴν θείαν Χάριν καὶ νὰ βοη-
θήσῃ εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς δυνάμεως ταύτης.
Ἄν ὁ ἱερεὺς διὰ τῆς προσευχῆς ἔχῃ ἐν τῇ
πράξει δοκιμάσει ὁ ἴδιος ἐν τῇ καρδίᾳ του τὴν
ἰσχὺν καὶ τὴν πραγματικότητά τοῦ Ἁγίου
Πνεύματος, αὕτη θὰ τὸν καταστήσῃ ἱκανὸν
νὰ διαδώσῃ καὶ εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν τὴν ἀκα-
τάβλητον αὐτὴν δύναμιν, καὶ νὰ τοὺς περι-
βάλλῃ μὲ βαθεῖαν στοργὴν καὶ πλήρη κατα-
νόησιν.

Ἄφ' ἑτέρου, ἐπειδὴ ἡ προσευχὴ δὲν ἀπο-
τελεῖ νοητικὴν μόνον ἀλλὰ λειτουργίαν τοῦ
συνόλου τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἢ ὁποῖα ἐπι-
θυμεῖ τὴν βαθυτέραν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐπικοι-
νωσίαν, ἢ ἐνίσχυσις τῆς διαθέσεως τοῦ ἱερέως
πρὸς προσευχὴν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ καὶ
διὰ τῆς αὐτοσυγκεντρώσεως, τὴν ὁποῖαν ὡς
γνωστὸν, συνιστοῦν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλη-
σίας μας, ὡς ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ Γρηγό-
ριος ὁ Παλαμᾶς, ὁ Θεσσαλονίκης Συμεὼν,
ὁ Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης καὶ ἄλλοι. Ὁ
Μέγας Βασίλειος εἶπεν, ὅτι ὁ νοῦς ὁ ὁποῖος
δὲν διασκορπίζεται πρὸς τὰ ἔξω, ἐπιστρέφει
εἰς ἑαυτὸν καὶ ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ του ἀνέροχεται
εἰς τὸν Θεόν. Ὁ δὲ Ἅγιος Συμεὼν, ὁ Νεὸς
Θεολόγος, λέγει ὅτι κατ' ἀρχάς, δυσκολεύε-
ται κανεὶς νὰ ἐπιτύχῃ τὴν αὐτοσυγκέντρω-
σιν. Ἐὰν ὁμοῦ ἐπιμείνῃ θὰ εὖρη ἐκεῖνο, τὸ
ὁποῖον οὐδέποτε ἐδοκίμασεν, ἦτοι τὸ πνεῦμα
φανερούμενον ἐν πλήρει καθαρότητι.

Ἐὰν οἱ ἱερεῖς, οἱ ἱεροσπουδασταὶ καὶ οἱ
ἐγκαταβιοῦντες καὶ ἀσκούμενοι εἰς τὰς μονὰς
ὀδηγηθοῦν εἰς τὸ νὰ ἐφαρμόζουν τὴν αὐτο-
συγκέντρωσιν καὶ νὰ ἔχουν καθημερινῶς
πλουσίαν κατ' ἰδίαν προσευχὴν, τὰ ἀποτελέ-
σματα καὶ ἐπὶ τῶν ἰδίων καὶ ἐπὶ τοῦ ποιμνίου
των θὰ ἐπιφέρουν ἀνυπολογίστους ὠφελείας.
Τότε καὶ οἱ ἴδιοι καὶ ἡμεῖς ὅλοι θὰ εἴμεθα
εἰς θέσιν νὰ ἐννοήσωμεν καλύτερα, διατὶ ὁ Ἰη-
σοῦς εἶπεν «ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν ἐντὸς
ὑμῶν ἐστίν». Ὁλόκληρος ἡ Ἐκκλησία, ἀπὸ
τοῦ τελευταίου πιστοῦ μέχρι καὶ τῶν πλέον
διακεκριμένων Ἱεραρχῶν, θὰ αἰσθάνονται
ζωηρῶς τὴν ὑψίστην τιμὴν διότι εἶναι μέλη
αὐτῆς καὶ θὰ εἶναι λίαν εὐτυχεῖς διότι βοη-
θοῦν εἰς τὴν ἐπανάκτησιν τῆς ἀρχικῆς ἐκεί-
νης προῆς καὶ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς μεγά-
λης ἀποστολῆς της.

Ἀναγνωρίζω, ὅτι τὰ προβλήματα, τὰ
ὁποῖα τίθενται ἐνώπιον ὑμῶν εἶναι δυσχερῆ,
δὲν εἶναι ὁμοῦ καὶ ἅλντα. Εἶμαι εὐτυχῆς,
διότι δύναμαι νὰ διαβεβαιώσω ὑμᾶς, ὅτι
παρὰ τὸ πλευρόν σας θὰ ἔχετε ὅλους τοὺς
Ἕλληνας ὡς συμπαραστάτας καὶ βοηθοὺς
εἰς τὴν προσπάθειάν σας πρὸς ἐπίλυσιν τῶν
ἀπασχολούντων τὴν Ἐκκλησίαν προβλημά-
των καὶ τὴν ὀργάνωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ

Ἀποστολικῷ αὐτῆς ἔργου. Ὡς πρὸς ἐμέ, καὶ ἐκ τοῦ Ὁρκου τὸν ὁποῖον ἔδωκα κατὰ τὴν ἀνάληψιν τῶν καθηκόντων μου, καὶ ἐκ τῆς ὑποθήκης, τὴν ὁποίαν μοῦ ἀφῆκεν ὁ ἀείμνηστος πατήρ μου, αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην, ὅπως ἐπαναλάβω, ὅτι θὰ εἶμαι πάντοτε «φύλαξ καὶ προστάτης τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας». Εἰς τὸ ἔργον δὲ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία δύναται νὰ καλέσῃ ὅλους τοὺς δυναμένους νὰ παρᾶσχωσι τὰς ὑπηρεσίας των. Καὶ καθὼς γνωρίζω εἶναι πολλοὶ οἱ διακρινόμενοι διὰ τὸ ἦθος, τὴν παιδείαν των καὶ τὸν ἱεραποστολικὸν ζῆλόν των καὶ ἐπ' αὐτῶν δύνανται νὰ στηριχθοῦν αἱ καλύτεραι τῶν ἐλπίδων.

Φρονῶ, ὅτι ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, νὰ γίνωμεν κάπως τολμηρότεροι, προκειμένου νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος. Ἄς ὁραματισθῶμεν τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἄς ἐργασθῶμεν ὅλοι ἐντατικῶς διὰ τὴν ἐπαναφορὰν τῆς εἰς τὴν ἀρχαίαν τῆς δόξαν. Τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ μόνον ἐπιτακτικὸν αἴτημα τῶν καιρῶν, ἀλλὰ πρὸ πάντων αὐτοῦ τοῦ θεοῦ Ἰδρωτοῦ καὶ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας χθὲς καὶ σήμερον καὶ ἔσαεὶ ἀμετάτρεπτον ἐντολήν. Ἄς στρέψωμεν τὸ βλέμμα μας πέραν τῶν συνόρων μας, διὰ νὰ ἴδωμεν πῶς τόσοι λαοὶ ἐξηναγκάσθησαν νὰ δεχθοῦν τὸν ἀθεϊσμόν καὶ τὸν ὕλισμόν ἀφ' ἑνὸς μὲν ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς τυραννίδος, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τῆς τυφλῆς λατρείας πρὸς τὰς δυνατότητας μιᾶς παρεξηγημένης καὶ τάχα παντοδυνάμου ἐπιστήμης· ὅχι δὲ μόνον ἄς διδασκῶμεν ἀπὸ τὸν ζῆλον τῶν πρωτοεργατῶν τῆς πνευματικῆς ταύτης ἀνατροπῆς, ἀλλὰ καὶ ἄς αἰσθανθῶμεν τὸ βάρος τῆς ἐπιχειρημένης ἀπειλῆς.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἡ εἰρήνη ὅλου τοῦ κόσμου, συνεπῶς δὲ καὶ τῆς χώρας μας, εὐρίσκειται ὑπὸ δεινὴν ἀπειλήν. Ἐάν ποτε ἐκραγῆ νέος παγκόσμιος πόλεμος, γνωρίζομεν ὅλοι, ὅτι τὰ ἀτομικὰ ὄπλα θὰ τὸν καταστήσουν

ἀνυπολογίστως καταστρεπτικόν. Ὁρθῶς λοιπὸν ἀναπέμπονται προσευχαὶ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ εἰς τὸν κόσμον ἐνυπάρχει τόσοσ ἐγωϊσμός, τόσοσ παχυλὸς ὕλισμός, τόσοσ κακότης καὶ τόσοσ ὠμὴ βία ὥστε νὰ μᾶς ἔρχεται ἡ σκέψις εὐλόγως, ὅτι ὁ πόλεμος ἀποτελεῖ τὴν θείαν δίκην καὶ δικαίαν μας τιμωρίαν. Ἐπομένως ὅταν ἀναπέμπομεν εὐχὰς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, αἱ ἱκεσίαι μας αὐταὶ ἔχουν καὶ τὴν ἔννοιαν, ὅτι παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας μας, νὰ μᾶς ἀξιῶσῃ δὲ καὶ πάλιν τοῦ ἐλέους Του, ἀποτρέπων τὸν ἀπειλούμενον πόλεμον. Φρονῶ ὅμως, ὅτι παραλλήλως πρὸς τὰς προσευχὰς αὐτὰς θὰ ἔπρεπε νὰ καταβάλωμεν καὶ πᾶσαν προσπάθειαν, ἵνα διὰ τῶν ἐναρέτων πράξεών μας καταστήσωμεν ἑαυτοὺς ὀλιγώτερον ἀναξίους τῆς θείας εὐσπλαγγίας.

Διότι ναι μὲν ἀπὸ ἀπόψεως κρατικῆς ἢ εὐθύνῃ τῆς ἀποφυγῆς τῶν κινδύνων τοῦ πολέμου ἀνήκει βεβαίως εἰς τὰς κυβερνήσεις καὶ τὰς ἐνόπλους δυνάμεις. Ἀπὸ ἠθικῆς ὁμως πλευρᾶς φρονῶ, ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ μελετηθῇ ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ Ἐκκλησία θὰ ἠδύνατο διὰ τῶν κηρυγμάτων καὶ τῶν κατηχητικῶν μαθημάτων τῆς νὰ ὑπογραμμίσῃ τὰ διδάγματα ἐκεῖνα τοῦ Ἰησοῦ, τὰ ὁποῖα ἀποβλέπουν εἰς τὴν κατάσβεσιν τῶν βιαίων παθῶν, καὶ τὴν ἐξάλειψιν τῆς ὀργῆς, τῆς σκληρότητος καὶ τοῦ μίσους.

Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατοι,

Πιστεύω ἀκραδάντως, ὅτι ἔφθασεν ἡ ὥρα διὰ μίαν νέαν μεγάλην πνευματικὴν ἐξόρμησιν τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἄς ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι ἡ μοναδικὴ μόνιμος λύσις εἰς τὰ δυσκολώτερα προβλήματα τοῦ κόσμου ἐγκεῖται εἰς τὸ νὰ καταστῶμεν χριστιανικώτεροι κατὰ τὴν σκέψιν, εἰς τὸ νὰ περικλείσωμεν τὸν Χριστὸν ἐντὸς μας. Ἄς μεταβάλωμεν τὸ μήνυμα τοῦ Χριστοῦ εἰς ζῶσαν σύγχρονον πραγματικότητα.

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Εἰς τὴν δισχιλιετῆ τρικυμισμένην ἱστορίαν τῆς ἡ Ἁγία μας Ἐκκλησία ἐταλαιπωρήθη πολλάκις ὑπὸ ποικιλωνύμων ἐχθρῶν καὶ αἰρέσεων, ἀντεπεξήλθεν ὅμως νικηφόρως κατὰ πάσης πλάνης καὶ αἰρέσεως, διαφυλάξασα ἀκεραίαν καὶ καθαρὰν τὴν διδασκαλίαν τῆς.

Ὁ κατὰ τῶν σεπτῶν καὶ ἀγίων εἰκόνων ἀγῶν ὑπῆρξεν εἰς τῶν σφοδροτέρων, συνταράξας τὴν Ἐκκλησίαν μας ἐπὶ ὀλοκλήρους δεκαετηρίδας. Τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς προσκυνήσεως τῶν ἀγίων εἰκόνων, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν ἀναπόσπαστον μέρος τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, ἀνέλαβεν ὁ αὐτοκράτωρ Λέων Γ' ὁ Ἰσαυρος. Οὗτος ἐξέδωκε δύο διατάγματα, τὸ ἐν τῷ 726 καὶ τὸ ἕτερον τὸ 730, διὰ τῶν ὁποίων ἀπηγορεύθη ἡ προσκύνησις τῶν ἱερῶν εἰκόνων. Τὰ διατάγματα αὐτὰ προεκάλεσαν τεράστιον σάλον καὶ διήρσαν τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας εἰς σφοδρῶς ἀντιμαχομένης μερίδας. Οἱ θερμότεροι ὑπερασπισταὶ τῶν ἀγίων εἰκόνων ἀνεδείχθησαν πρὸ πάντων οἱ μοναχοί, οἱ ὅποιοι ἀπετέλεσαν ἀνέκαθεν τὴν κατ' ἐξοχὴν μαχητικὴν φάλαγγα τῆς Ἐκκλησίας μας εἰς τοὺς σκληροὺς ἀγῶνάς τῆς ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξιας. Ἡ Ἐκκλησία ἐπανεῦρε τὴν γαλήνην μετὰ τὴν Ζ' Οἰκουμηνικὴν Σύνοδον (787), ἡ ὁποία ἐθέσπισε τὴν τιμητικὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων, διέκρινεν αὐτὴν τῆς λατρείας καὶ ἐδέχθη αὐτὴν ὡς ἀναφερομένην εἰς τὸ πρωτότυπον.

Τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ 9ου αἰῶνος ἐσημειώθησαν νέαι εἰκονομαχικαὶ ἐριδες ἠπιωτέρας μορφῆς, αἱ ὁποῖαι κατεστάλησαν ὀριστικῶς διὰ τῆς ὑπὸ τῆς αὐτοκρατείας Θεοδώρας συγκληθείσης ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ 843 Συνόδου, ἡ ὁποία ἐπεκύρωσε τὰς ἀποφάσεις τῆς Ζ' Οἰκουμηνικῆς Συνόδου καὶ ἐθέσπισε τὴν ἐορτὴν τῆς Ὁρθοδόξιας.

Ἡ ἐορτὴ αὕτη ἐορτάζεται ἔκτοτε ὑφ' ὅλης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας κατὰ τὴν πρώτην Κυριακὴν τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Κατ' αὐτὴν ποιούμεθα ἀνάμνησιν τῆς ἀναστηλώσεως τῶν ἀγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαήλ καὶ τῆς Μητρὸς αὐτοῦ Θεοδώρας, ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ ἀγίου ὁμολογητοῦ Μεθοδίου. Ταχέως ὅμως ἡ ἐορτὴ αὕτη προσέλαβε πολὺ γενικώτερον χαρακτῆρα, ἐξελιχθεῖσα εἰς πανηγυρισμὸν τοῦ θριάμβου τῆς ὀρθῆς πίστεως κατὰ πάσης ἐν γένει αἰρέσεως. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐκλήθη **π α ν ἡ γ υ ρ ι σ** τῆς Ὁρθοδόξιας καὶ ἀποτελεῖ μίαν τῶν κυριωτέρων ἐορτῶν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδόξιας (14 Μαρτίου 1965) ἐωρτάσθη εἰς ὅλους τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τῆς Ἑλλάδος. Εὐλαβεῖ ἐπιθυμία τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, ἡ ἐορτὴ αὕτη ἐωρτάσθη ἐφέτος εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν μετὰ ἐξαιρετικὴν λαμπρότητα καὶ μεγαλοπρέπεια, ὑπενθυμίζουσαν τὰς παλαιὰς εὐκλεεῖς ἡμέρας τοῦ Βυζαντίου. Εἰς τὸν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν πανηγυρικὸν ἐορτασμὸν τοῦ θριάμβου τῆς Ὁρθοδόξιας παρέστησαν διὰ πρώτην φοράν ὅλοι οἱ Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομον, καθὼς καὶ οἱ Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι τῆς Κρήτης καὶ τῆς Δωδεκανήσου, ἀντιπρόσωποι ξένων Ἐκκλησιῶν καὶ δογμάτων, ὁ ὑπουργὸς Δικαιοσύνης κ. Ν. Μπακόπουλος, ὁ ὑπουργὸς Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως κ. Γ. Μυλωνᾶς, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καὶ πικνὸν πλῆθος πιστῶν.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Δοξολογίας ἐγένετο λιτανεὺσις τῶν ἱερῶν εἰκόνων ἐντὸς τοῦ ναοῦ, κατὰ τὴν καθιερωμένην τάξιν, τῶν κωδῶνων αὐτοῦ χαρμοσύνως κρουομένων, τοῦ δὲ χοροῦ ψάλλοντος τὸ ἀπολυτικίον «Τὴν ἄχραντον εἰκόνα σου...». Ἀκολουθῶν, μετὰ τὰς εἰς ἐκάστην πλευρὰν τοῦ ναοῦ Δεήσεις ὑπὲρ τῶν ζώντων καὶ τῶν ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένων, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πανοσ. ἀρχιμ. Θεόκλητος Φιλιππαῖος ἀνέγνωσεν περικοπὰς ἐκ τοῦ Συνοδικοῦ τῆς Ζ' Οἰκουμηνικῆς Συνόδου.

Μετὰ ταῦτα, εἰς τὰς 9 ἀκριβῶς, προσῆλθον εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντίνος καὶ ἡ Α.Β.Υ. ἡ Διάδοχος Εἰρήνη, ὅτε ἤρχισεν καὶ ἡ πανηγυρικὴ θεία Λειτουργία, τὴν ὁποῖαν ἐτέλεσεν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος, συνιερουργούντων τῶν μελῶν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, τῶν δὲ λοιπῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν πλαισιούντων τὴν Α.Μ. τὸν Βασιλέα εἰς τὸ μέσον τοῦ ἱεροῦ ναοῦ. Ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντίνος, ὁ ὁποῖος εἶναι σήμερον ὁ μόνος ἐν τῷ κόσμῳ Ὁρθόδοξος Βασιλεὺς, ἀπήγγειλε μετὰ κατάνυξιν τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως, ἀκολουθήσας ἐν προκειμένῳ τὴν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου πατρὸς του Βασιλέως Παύλου καθιερωθεῖσαν παράδοσιν.

Ἀκολουθῶν, μετὰ τὸ πέρας τῆς πανηγυρικῆς θείας Λειτουργίας, ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντίνος ἐδεξιῶθη εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῶν Ἀνακτόρων

Ἀθηνῶν τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἀρχιερεῖς, χαιρετήσας ἕκαστον ἐξ αὐτῶν καὶ ζητήσας πληροφορίας περὶ τῶν ἀπασχολούντων ἑκάστην Ἱερὰν Μητροπολιν ζητημάτων. Ἐν συνεχείᾳ οἱ Σεβασμιωτάτοι Ἱεράρχαι παρεκάθησαν εἰς τὸ βασιλικὸν πρόγευμα, εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησαν ἐπίσης ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Γ. Παπανδρέου, ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πανοσ. Ἀρχιμ. Θεόκλητος Φιλιππᾶιος, ὁ Βασιλικὸς Ἐπίτροπος παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ καὶ ἀκαδημαϊκὸς κ. Ἀμίλκας Ἀλιβιζᾶτος καὶ ὁ πρεσβευτὴς - διευθυντὴς τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν κ. Θεόδωρος Μπαΐζος.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ προγεύματος ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς προσεφώνησε διὰ μακρῶν τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας, ἀναφερθεὶς εἰς ὅλα τὰ ἀπασχολούντα τὴν Ἐκκλησίαν ζητήματα. Τὸν μεστὸν ὑψηλῶν ἐννοιῶν καὶ θρησκευτικῆς ἐξάρσεως λόγον τοῦ Ἄνακτος δημοσιεύομεν εἰς τὴν πρώτην σελίδα.

Ἀπαντῶν εἰς τὸν λόγον τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως, τὸ περιεχόμενον τοῦ ὁποῖου ἐνεποίησεν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν εἰς τὰ μέλη τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος ἐξῆρε τὴν θρησκευτικὴν εὐλάβειαν τῆς Βασιλικῆς Δυναστείας καὶ ἀνέπεμψεν εἰδικὴν εὐχὴν ὑπὲρ ὑγείας καὶ μακροημερεύσεως τῶν Βασιλέων καὶ τῶν μελῶν τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας.

Τὸ πλήρες κείμενον τοῦ λόγου τοῦ Μακαριωτάτου ἔχει ὡς ἑξῆς:

Μεγαλειότατε Βασιλεῦ,

Μεγάλα καὶ ἐξαίσια, εὐδοκία καὶ χάριτι τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ, τὰ περὶ ἡμᾶς συμβάντα σήμερον.

Ἐν κατανυκτικῇ δοξολογίᾳ καὶ ἐν θείᾳ Συνοδικῇ Λειτουργίᾳ, τῇ συμμετοχῇ Ἐκκλησίας πνευματικῆς, ἀνυμνήσαμεν ἐν ἐξάρσει τὸν Κύριον, τὸν Δομήτορα τῆς Ὀρθόδοξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὅτι ἠξίωσεν ἡμᾶς ἐν πανηγυρικῇ συναθροίσει νὰ ἐορτάσωμεν τὰ ἐπινίκια μακρῶν καὶ δυσπάλαιστων ἀγώνων, ἐναντίον πάσης φύσεως καὶ προελεύσεως ἰσχυρῶν πολεμίων καὶ παραχαρακτῶν τῆς ἀμωμήτου διδασκαλίας καὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων τῆς αἰωνοβίου Ὀρθόδοξου ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Τὴν χαρὰν ἡμῶν ἐπέτεινεν ἡ θεὰ εὐσεβοῦς καὶ φιλοχρίστου λαοῦ, εὐχαριστήριον ἐν λιτανείᾳ τονίσαντος ὕμνον, ἐν συμμετοχῇ τῆς περὶ ἡμᾶς θεοφυλάκτου Κυβερνήσεως,

ἀποδείξαντος, ὅτι πάγκοινος ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ ἀδιάρρηκτος ἡ μεταξὺ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων φέρελπις ἡ συμπαράστασις.

Ἐπισφράγισμα τῆς χαρᾶς ἐπὶ τῇ μεγαλωνύμῳ ταύτῃ ἑορτῇ, ἡ μεθ' ἡμῶν παρουσία τοῦ συμπροσευχηθέντος ἡμῖν Μεγαλειότατου καὶ Θεοφυλάκτου Βασιλέως ἡμῶν Κωνσταντίνου, ὅστις, συνεχίζων τὴν ἱερὰν παράδοσιν τοῦ περιλάμπρου αὐτοῦ θρόνου καὶ τῆς ἐνδόξου δυναστείας Αὐτοῦ, ἔσπευσε χαιρῶν καὶ συγχαίρων πᾶσιν ἡμῖν, ἵνα ἐνώπιον Θεοῦ βεβαιώσῃ καὶ ἀθῆς, ὅτι εἶναι πιστὸν καὶ ἀφωσιωμένον τέκνον τῆς Ἀγιωτάτης Ὀρθόδοξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, καὶ πρόθυμος βοηθὸς Αὐτῇ καὶ ἀντιλήπτωρ ἐν πάσῃ περιπετεῖᾳ. Καὶ πρὸς ἐγκαρδίωσιν ἐν τούτῳ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ του, ἐπ' Ἐκκλησίας γεγωνυῖα τῇ φωνῇ ἀπήγγειλε τὸ σεπτὸν Σύμβολον τῶν ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Διὰ τῆς πράξεως δὲ ταύτης ἔδειξεν ὁ Μεγαλειότατος Ἄναξ ἡμῶν πρὸς τούτοις εἰς τὸ ὑπήκοον, ὅτι ἀσπάζεται καὶ συνεχίζει καὶ ἀποδέχεται ὅλη καρδιά τὴν πίστιν τῶν Πατέρων αὐτοῦ, τὴν συνδέουσαν αὐτὸν τε καὶ τὴν δυναστείαν αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ του, ἀκούοντος ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐπαναλαμβανομένην τὴν ψαλμικὴν ὁμολογίαν ὅτι «ὁ Βασιλεὺς ἐλπίζει ἐπὶ Κύριον, καὶ ἐν τῷ ἐλέει Αὐτοῦ οὐ μὴ σαλευθῆ».

Ἄλλ' ἐπιθυμῶν ὁ Βασιλεὺς ἐν τῇ μεγαλειότητι Του νὰ ἐκδηλώσῃ ἔτι μᾶλλον τὸν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας σύνδεσμον τοῦτον, ἠδύδωκε νὰ καλέσῃ σύμπασαν τὴν καθ' ἡμᾶς Ἀγίαν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, εἰς συνεστίασιν βασιλικήν, ἵνα συνενφρανθῶμεν ἐπὶ τῇ προκειμένῃ πανηγύρει καὶ ἐπικαλεσθῶμεν ἐπ' Αὐτὸν καὶ τὸν Οἶκον καὶ τὸ παλάτιον καὶ τὸ στρατόπεδον Αὐτοῦ, τὴν θείαν χάριν καὶ εὐλογίαν.

Ἐπὶ πλέον, ἀποδεικνύων τὴν βαθυτάτην αὐτοῦ ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ, καὶ πάντων ἡμῶν, μητέρα καὶ τροφόν, ἐπίσης δὲ καὶ τὸ ζωηρὸν αὐτοῦ ὑπὲρ αὐτῆς ἐνδιαφέρον, ὡς καὶ τὴν θερμότητην αὐτοῦ πρὸς αὐτὴν στοργήν, ἀνέπτυξε πρὸ ὀλίγου

ἄσα ὑπὲρ τῆς εὐκλείας αὐτῆς καὶ τῆς δόξης δραματίζεται καὶ ἄσα ἢ εὐλαβῆς αὐτοῦ ψυχὴ ὡς πρὸς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ὑπαγορευοῦν. Τὰ ἠκούσαμεν ἐν συγκινήσει βαθεῖα καὶ τὸν διαβεβαιοῦμεν, ὅτι ταῦτα θὰ ἀποτελῶσι δι' ὀλόκληρον τὸ Ἔθνος ἱεράς ὑποθήκας, διὰ δὲ τοὺς χειριζομένους τοὺς οἴκας τῆς Ἐκκλησίας πλουσιωτάτην πηγὴν ἐμπνεύσεως καὶ ἀντικείμενον ἐνδελειχῶς μελέτης, πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν ἐκτεθέντων σκοπῶν καὶ ἀναβίωσιν τοῦ ἀρχαίου τῆς Ὁρθοδοξίας μεγαλείου.

Ἄλλ' αἱ διάπυροι εὐχαὶ ἡμῶν, τῶν ταπεινῶν τοῦ Ὑψίστου λειτουργῶν, ἀποτείνονται πρὸς τὸν Κύριον ὄχι μόνον ὑπὲρ τῶν ζώντων, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπ' ἡμῶν ἀποικοιμένων Βασιλέων ἡμῶν, τῶν ὁποίων ἐπιλαμβανόμεθα τῆς παρουσίας εὐκαιρίας νὰ ἐξυμνήσωμεν τὴν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν καὶ τὸ ἀκραιφνές καὶ ζωηρὸν θρησκευτικὸν αἶσθημα, τῇ δυνάμει τοῦ ὁποίου συνετέλεσαν ἄσα ἀγαθὰ καὶ ὠφέλιμα καὶ ἀξιωμακόμενα ἔπραξαν ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν.

Τὸν ἰδρυτὴν τῆς θεοφιλοῦς ταύτης δυναστείας Γεώργιον τὸν Α' μετ' ἐγκωμίων ἀναφέρουμεν, ὡς ἐπιδείξαντα τὰ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν αἰσθήματα ἀκραιφνοῦς σεβασμοῦ, ὃν ἐξεδήλωσεν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς Βασιλείας αὐτοῦ, ὅτε ἐν τῷ τῷ πρώτῳ ἐν ἔτει 1864 δημοσιευθέντι Συντάγματι τῶν Ἑλλήνων, οὐτινος τὴν ἑκατοστὴν ἐπέτειον ἐώρτασε πρότριτα ἢ Πατρίς διὰ σεμνῶν ἐν τε τῷ Ἀριστοτελείῳ Πανεπιστημίῳ Θεσσαλονίκης καὶ ἐν Ἀθήναις διὰ τῶν ἀρμοδίων ἐπιστημονικῶν Ἰδρυμάτων, τὸ Σύνταγμα, λέγομεν, τὸ ὁποῖον, φέρον τὴν ἐπιγραφὴν «εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας καὶ ἀδιαίρετον καὶ Ὁμοουσίου Τριάδος» καὶ τὰ περὶ Ἐκκλησίας καὶ Θρησκείας δύο ἄρθρα, μετὰ πολλῆς τῆς εὐλαβείας ἐκύρωσεν καὶ ποικιλοτρόπως ἐκτοτε ἐπεδείκνυε τὴν πρὸς τὴν ἁγίαν ἡμῶν Ἐκκλησίαν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν, ὃν ἐπέδειξε διὰ συνδέσεως τοῦ βίου αὐτοῦ μετὰ τῆς ἐν εὐλαβείᾳ διακριθείσης Ὁρθοδόξου Ρωσσίας Προγκιπίσης Ὀλγας, ἧς τὸ παρ' αὐτῆς ἰδρυθὲν καὶ σήμερον ἔτι ἀκμάζον Νοσοκομεῖον τοῦ Ἐὐαγγελισμοῦ εἶναι ἔργον χριστιανικῆς φιλανθρω-

πίας. Τὰ θρησκευτικὰ αἰσθήματα καὶ τὸν πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν σεβασμὸν αὐτοῦ ἀπέδειξεν ὁ ἀειμνηστος καὶ εἰς τὴν ἐν εὐσεβείᾳ καὶ πίστει Ὁρθοδόξῳ διαπαιδαγώγησιν τῶν Βασιλοπαίδων αὐτοῦ.

Ἄλλὰ πῶς νὰ μὴ ἀναφέρωμεν καὶ τὴν ὑστάτην Κόδρειον θυσίαν αὐτοῦ, διὰ τὴν πίστιν καὶ ἐλευθερίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ;

Τοῦ Διαδόχου αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Στρατηλάτου καὶ ἐλευθερωτοῦ, τῶν πρὸς τὴν θρησκείαν τοῦ λαοῦ τοῦ αἰσθημάτων μετὰ συγκινήσεως ἀναμνησκόμεθα καὶ τὴν μνήμην αὐτοῦ ἐπαξίως τιμῶμεν, ὡς εὐλαβοῦς Ὁρθοδόξου χριστιανοῦ, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς κρισίμοις πολεμικαῖς περιπετείαις, ὅτε πάντοτε ἐπεκαλεῖτο τὴν βοήθειαν καὶ προστασίαν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ τοῦ Θεσσαλονικέως Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου. Τῇ βασιλικῇ εὐσεβείᾳ τοῦ βασιλικοῦ αὐτῆς συζύγου ἐπομένη καὶ ἢ σύντροφος τοῦ βίου του Βασίλισσα Σοφία, ἐν φιλανθρωπία πρωτεύσασα πλὴν ἄλλων φιλανθρώπων ἔργων, τὸ ἤδη εὐφρόμως λειτουργοῦν Νοσοκομεῖον τῶν Παίδων ἀκοδόμησε καὶ κατήρτισε, τὸ εὐεργετικῶς ἤδη σταδιοδρομοῦν ΠΙΚΠΑ ἰδρυσε καὶ τὸ ὀλόκληρον ἄλσος ἐν τῇ πτωχῇ τότε Συνοικίᾳ Παγκρατίου ἐφύτευσε, τὸ ὁποῖον ἤδη καταφύγιον χαοῦ καὶ ὑγείας ἔχει ἢ νεολαία τῆς περιοχῆς.

Καὶ τοῦ σεμνοπρεποῦς διὰ τὴν συνοχὴν τῆς δυναστείας αὐτοῦ ἐν κρισίμοις ἐθνικαῖς ὥραις ἀφοσιωθέντος Ἀλεξάνδρου τὴν μνήμην εὐλαβῶς διατηροῦμεν.

Ἀνάμνησιν ἤδη μετὰ συγκινήσεως ἄκρας ποιούμεθα τοῦ ἀειμνήστου μάρτυρος Βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου τοῦ Β', οὐτινος τὴν ἄκραν εὐλάβειαν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῶν προγόνων Του προσωπικῶς ἐγνωρίσαμεν κατ' ἐπίσκεψίν του εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Μητροπόλεως ἡμῶν τῶν Φιλίππων ἐν Καβάλα ἐν μακρῇ τιμητικῇ πρὸς ἡμᾶς ἐξιστορήσει τοῦ βίου του, ὃν ἐν δυσχερέσει περιστάσεσιν ἐν τῇ ξένη ἐπὶ μακρὰ ἔτη εὐρεθείς, διῆλθεν ἐν προσευχαῖς πρὸς τὸν Κύριον. Ἐθαυμάσαμεν δὲ τότε τὸν βαθύτατον χριστιανικὸν καταρτισμὸν του καὶ τὴν

ἐγκυκλοπαιδικὴν μορφῶσιν. Τῶν φιλοθέων αἰσθημάτων του τούτου ὁ ἀείμνηστος οὗτος Βασιλεὺς τὴν ἔμπρακτον ἐκδήλωσιν ἐπεδείξατο καθ' ὅλον τὸ δυσχερὲς διάστημα τῆς Βασιλείας αὐτοῦ, ὅτε μάλιστα, εὐρεθεῖς πρὸ κρισιμωτάτης καταστάσεως, ἐπεκαλέσθη ἐν προσευχῇ τὴν παρὰ Θεοῦ διὰ τῆς μεσιτείας τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου προστασίαν καὶ δύναμει ταύτης ἐξετίναξε κατὰ πρόσωπον τῶν βεβηλωσάντων τὴν μνήμην Αὐτῆς τὸ ἀείμνηστον ΟΧΙ τοῦ 1940, ὅπερ ἐνέγραψεν εἰς τὴν νεωτέραν ἱστορίαν τοῦ Ἔθνους ἡμῶν χρυσᾶς σελίδας Μαραθωνομάχων καὶ Σαλαμινομάχων.

Μετὰ ὀδύνης ἀπεριγράπτου ἀναμνησκόμεθα τέλος τοῦ ἀφ' ἡμῶν ἐν ἀκμῇ τῆς δράσεώς του μεταστάντος χρηστοῦ, πράου, ἐναρέτου καὶ εὐσεβεστάτου Ὁρθοδόξου χριστιανοῦ Βασιλέως ἡμῶν Παύλου, οὕτως ὁ θρησκευὼν Ἑλληνικὸς Ὁρθόδοξος λαὸς μετὰ θαυμασμοῦ παρηκολούθει τὰς διαρκεῖς ἐκδηλώσεις τῆς πρὸς τὴν πίστιν τὴν Ὁρθόδοξον ἀφοσιώσεως, ὅτε ἔβλεπεν αὐτὸν ἀκαταπαύστως ἐκκλησιαζόμενον καὶ ἀξιολύμητον παρέχοντα εἰς τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας παράδειγμα, ὅμοιον τῶν αἰοιδίμων προκατόχων αὐτοῦ Ἀυτοκρατόρων τῆς Βυζαντινῆς Ἑλληνικῆς Ἀυτοκρατορίας. Ἀλλὰ καὶ δι' ἔργων ἀγαθῶν τὴν πρὸς τὸν θεῖον Νόμον τῆς φιλανθρωπίας προσήλωσιν αὐτοῦ, τίς δὲν παρηκολούθει καὶ δὲν ἐτίμα καὶ δὲν ἐπῆρει; Ἀλλὰ καὶ ἀλησμόνητον τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ διὰ τὸν ἱερὸν ἡμῶν καὶ ἐφημεριακὸν Κλῆρον. Εἰς τὸ πλευρὸν αὐτοῦ σύζυγος ὁμότροπος καὶ ἐν εὐσεβείᾳ καὶ φιλανθρωπίᾳ ἐφάμιλλος ἡ μήτηρ τῶν πτωχῶν, τῶν ἀποκλήρων, τῶν πεπλανημένων καὶ τῶν τάλαιπῶρων Βασιλισσα Φρειδερίκη, ὡς μήτηρ φιλόστοργος τῶν τέκνων αὐτῆς, δυσπερίγραπτα καὶ ἀσυναγώνιστα ἐπέδειξε τὰ εὐλαβῆ πρὸς τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης αἰσθήματα. Ἐγὼ ἰδιαιτέρως εὐτυχῆσας νὰ ἀπολαύσω μὲν διὰ τὸ πολλὰ ὑπὸ τῶν ἐπιδρομέων παθόν ποιμνίον μου τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Θεολέκτου τούτου ζεύγους, ἀλλὰ καὶ ἀξιοθεῖς νὰ παρακολουθῶ κατὰ τὴν ἐν τῇ Θεοσώστῳ ταύτῃ τῶν Ἀθηναίων ποιμαντορίαν μου ἐκ τοῦ πλησίον τὸ θεοφιλέστατον φιλόπρωπον μέγα

ἔργον τοῦ ἀγωνιστοῦ ζεύγους τούτου, δὲν δύναμαι παρὰ νὰ μεταδώσω τὴν στιγμὴν ταύτην εἰς τὸ ἀκροατήριόν μου τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν συγκίνησίν μου, ὅτε παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ προσφιλοῦς Βασιλέως μετεῖχον τῶν πικρῶν συνεδριῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος, μετ' ἐνδομύχου ἐγκυκλοπαιδικῆς ἐμακάριστον παρακολουθῶν τὸ κατὰ Χριστὸν φιλόπρωπον ἔργον αὐτοῦ ἐκ τοῦ σῶννεγγυς, ἔβλεπον ἐμαυτὸν ἄκρως ὑστεροῦντα ἐν τῇ φιλανθρωπίᾳ ταύτῃ.

Εἰς τὰ ἀνωτέρω ὀφειλετικῶς προσθέτομεν καὶ ἄλλην ἀπόδειξιν τῶν φιλοχριστῶν τοῦ ἀείμνηστον αἰσθημάτων. Κατέστρεψαν οἱ ἐχθροὶ τῆς πίστεως ἱερὰ σεμνῶματα καὶ ἐκκλησίας, ἀνήγειρον ἐκεῖνος, εὐσεβῆ Βασιλικὴν προνοία νέους Ναούς, ὅπου συνῆγε τὰ εὐλαβῆ τέκνα του εἰς προσκύνῃσιν καὶ δοξολογίαν πρὸς τὸν Σωτῆρα, διότι εἶχεν ἐμβαθύνει εἰς ὅσα παρήγορα λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος περὶ τῶν παθημάτων τῶν χριστιανῶν καὶ ἅτινα παθήματα ἐθεώρει ὡς χάριν καὶ ἐλογίαν παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔλεγεν «ἡμῖν τοῖς χριστιανοῖς ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς Αὐτὸν πιστεῦν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ Αὐτοῦ πάσχειν».

Ὅσον ὁμως ὁ λόγος καὶ ἂν ἐπὶ τροχάδην καὶ ὄχι ἐν πολλαῖς λεπτομερείαις ἐπεκτείνεται, δὲν δύναται νὰ παραλείψη ἐν ἔτι ἰδιαιτέρως θείας ἐμπνεύσεως ἱερὸν ἔργον, οὕτως ἢ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ὀφέλεια δὲν εἶναι εἰς τὸ παραχρῆμα, ἀλλ' ἐπεκτείνεται εἰς γενεὰς γενεῶν καὶ στοχάζεται τὸ πνεῦμα καὶ αὐτὸ τὸ μυστήριον τῆς θείας Ἐξομολογήσεως. Συνέστησεν ἰδίᾳ δαπάνῃ Πνευματικὸν ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ τῆς Πεντέλης Φροντιστήριον, εἰς ὃ μέχρι σήμερον ἐμορφώθησαν καὶ κατηρτίσθησαν περὶ τοὺς πεντακοσίους Κληρικοὶ τῆς Πρωτευούσης καὶ τῶν ἐπαρχιῶν, ἵνα κατὰ σύστημα καὶ ἐπιστήμην διεξάγῃται ἡ θεία ἐξομολόγησις πρὸς σωτηρίαν ψυχῶν. Ἡ δὲ ἀμοιβὴ τοιοῦτου μεγάλου πνευματικοῦ ἔργου περιγράφεται ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Ἰακώβου «Ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου καὶ κάλυψει πλῆθος ἁμαρτιῶν».

Ἐπισφράγισμα τέλος τῆς ἐκδηλώσεως

ΕΔΡΑΙΟΙ ΚΑΙ ΑΜΕΤΑΚΙΝΗΤΟΙ

Ἡ ἐποφειλομένη πρὸς τὸν Θεὸν ἐτήσιος εὐχαριστία, ἐπὶ τῇ μεγαλωνύμῳ Ἑορτῇ καὶ Πανηγύρει τῆς Κυριακῆς τῆς Ἀγιοτάτης Ὁρθοδοξίας, ὑπῆρξε κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ἐξόχως μεγαλοπρεπῆς, εἰς τρόπον ὥστε νὰ εἶναι ἀδιαμφισβήτητον, ὅτι ὁ Πανάγιος Θεός, ὁ τὴν Ἀγίαν Αὐτοῦ Ἐκκλησίαν στερεώσας ἐπὶ τὴν ἀσάλευτον πέτραν τῶν ἐντολῶν Του, ὠκονόμησεν οὕτω τὰ πράγματα, ὥστε τὸ μεγαλεῖον τῆς Πανακρηάτου Ὁρθοδοξίας νὰ ἐξασπράψῃ διὰ μίαν ἔτι φοράν, ὄχι πλέον ἀπὸ τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων καὶ τοῦ πανσεβάστου Ναοῦ, τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς καθέδρας τῆς ἀρχαίας σοφίας καὶ ἀπὸ τοῦ Καθηδρικοῦ Ναοῦ τῶν Ἀθηνῶν, ἔνθα εὐσεβοῦς Βασιλέως παρουσία καὶ σύναξις τῶν ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας, Σεβασμιωτάτων Ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας καὶ πλήθη Χριστιανικοῦ λαοῦ, ὕμνησαν καὶ ἐδοξολόγησαν, «τῶν χαρίτων τοῦ Θεοῦ τὸ πρωτοκαίριον ἔαρ»¹. Καὶ δανειζόμενος λόγους τοῦ Μεγάλου

Βασιλείου, συνομολογῶ μετὰ τοῦ θαυμασίου καὶ Ἀγιωτάτου τούτου πατρὸς ὅτι, κἠ μὲν ὑπόθεσις ἀπαιτεῖ ἄξιόν τι ρηθῆναι τῷ μεγέθει τῆς πανηγύρεως· ἀλλ' ὡσπερ τοῦτο ἐπίσταμαι, οὕτω καὶ τῆς ἀσθενείας τῆς ἑμαυτοῦ ἐπαισθάνομαι, ὥστε ὅσῳ μείζων ἢ προθυμία πρὸς ἐγκωμιασμόν, τοσούτῳ μέγας ὁ κίνδυνος»². Ὅθεν πιστεύων, ὅτι οὐδεὶς λόγος ἐξαρκέσει πρὸς ὕμνον τῶν θαυμασίων τῆς πανσέπτου Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, δὲν πρόκειται τὴν ἡμέραν ταύτην, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος, νὰ ἐγκωμιάσω, καὶ τὰ κατ' αὐτὴν κατὰ τὸ παρὸν ἔτος, Εὐαγγελικῶς ἐνδοξα νὰ περιγράψω, κατ' ὅσον ἢ ὑπόθεσις αὐτῆ ἀπαιτεῖ ἄξιόν τι ρηθῆναι τῶν συμβάντων, πρᾶγμα ὅπερ ἀποφεύγω, «ἵνα μὴ ἐν μικρότητι τοῦ λέγοντος, κινδυνεύσῃ τῶν ἐγκωμιαζομένων τὸ μέγεθος»³. Θὰ ἐπιχειρήσω ὅμως νὰ ὑπομνήσω τὴν τοῦ Θεοῦ Παύλου παραίνεσιν, τὴν παραγγέλλουσαν: «Ἐδραῖοι καὶ ἀμετακίνητοι γίνε-

1. Συνοδικὸν Ζ' Οἰκ. Συνόδου.

2. Μ. Βασιλείος, εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα.

3. Μ. Βασιλείος, εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα.

τῶν εἰλικρινῶν Ὁρησκεντικῶν Ὁρθοδόξων αὐτοῦ πεποιεῖσεν ἦτο ἢ πρόθυμος καὶ ἐν εὐλαβείᾳ αὐτοπρόσωπος αὐτοῦ συμμετοχὴ εἰς τὸν Πανορθόδοξον καὶ παγκόσμιον ἑορτασμόν τῆς Χιλιετηρίδος τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Συμπροσκυνητῆς καὶ γὰρ, ἔβλεπον προσευχόμενον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Πωτάτου ἐν μακραις ἀκολουθίαις τὸν ἀειμνηστον Βασιλέα μας καὶ ἐφαντάσθη νὰ ἀναβιοῦν αἱ ἡρωϊκαὶ ἐν εὐσεβείᾳ καὶ φιλοπατρίᾳ, συμπαθεῖς μορφαὶ τῶν ἰδρυτῶν καὶ εὐεργετῶν τῆς Μοναστικῆς Ἀγιορειτικῆς Πολιτείας, αἰοδίμων Ἀυτοκρατόρων τῆς Ἑλληνικῆς Βυζαντινῆς Ἀυτοκρατορίας, τῶν ὁποίων ὡς ἱερά λείψανα σώζονται χειρόγραφα, χρυσόβουλλα, ἀφιερῶματα καὶ στολαί, μετὰ στοργῆς ὑπὸ τῶν εὐλαβῶν μοναχῶν διατηρούμενα. Παῦλος λοιπὸν ὁ Διάδοχος αὐτῶν ἀπτεται τούτων καὶ προσκυνεῖ ταῦτα μετὰ δακρύων συγκινήσεως.

Καὶ ἡμεῖς, ἀδυνατοῦντες ἐκ συγκινήσεως νὰ συνεχίσωμεν, παρακαλοῦμεν τοὺς παρόντας ἁγίους ἐν Χριστῷ Ἀδελφούς, ὅπως ὀρθοί ἀποτείνωμεν ἀπὸ κοινοῦ τὴν ὀφειλομένην εὐχὴν πρὸς τὸν Κύριον τῆς δόξης ὑπὲρ τοῦ Μεγαλειοτάτου Βασιλέως ἡμῶν, τῆς Βα-

σιλικῆς Αὐτοῦ Ἀδλῆς καὶ τῶν οἰκείων Αὐτοῦ, λέγοντες ἐν κατανύξει:

Δέσποτα Θεέ, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, τὸ παράδοξον πρᾶγμα ὑπὸ τὸν ἥλιον, τὴν σὴν προστασίαν ἐξαπόστειλον εἰς βοήθειαν. Τοὺς πιστοὺς δούλους Σου καὶ ἡμῶν εὐσεβεῖς Βασιλεῖς, ἀρετῇ καὶ θεοσεβείᾳ κραταίωσον, τῆς μὲν ἐνταῦθα βασιλείας τοὺς οἴακας θεοφρόνως καθοδηγοῦντας πηδαλιουχεῖν, καὶ τῆς ἐκείθεν Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τοῦ Σοῦ Υἱοῦ καὶ Δεσπότη βασιλείας κληρονόμους ἀναδεικνύων. Ἀμήν.

Μετὰ τὸ πρόγευμα αἱ Α.Α.Μ.Μ. ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος καὶ ἡ Βασίλισσα Ἄννα-Μαρία καὶ ἡ Α.Β.Υ. ἡ Διάδοχος Εἰρήνη ἐφωτογραφήθησαν μετὰ τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀπεχαιρέτησαν ἕνα ἕκαστον.

Ὁ ἐφετεινὸς λαμπρὸς ἑορτασμός τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας θὰ ἀποτελέσῃ σπουδαῖον σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ γενικῶς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ὁρθοδόξου Χριστιανισμοῦ, ἂν ἀποφασίσωμεν νὰ διαποτίσωμεν ὅλην τὴν ζωὴν μας μετὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὸν ρυθμὸν τῆς Ὁρθοδοξίας, ἂν συνεχίσωμεν νὰ ἐμμένωμεν σταθερῶς, νὰ εἰσδύωμεν βαθέως καὶ νὰ ἀφομοιώνωμεν δημιουργικῶς τὴν ζῶσαν παράδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας.

σθε»⁴.

Εἰς μίαν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἠθελημένως, ἢ ἀθελήτως, ὀλιγοπιστίας φωναί, ἀπὸ πολλῶν σημείων τοῦ τε Ἑλληνικοῦ χώρου καὶ τοῦ ἐκτὸς αὐτοῦ, ἀκούονται, ὡς πρὸς τὸ μέλλον τῆς Ἀγιωτάτης Ὁρθοδοξίας καὶ βακτηρίαὶ ἀνθρωπίνης ἐπινοίας ἐπιζητοῦνται πρὸς στήριξιν καὶ διασφάλισιν Αὐτῆς, ἀπὸ κινδύνων πραγματικῶν, ἢ ὑποθετικῶν, κατ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν, ἀνάγκη ἐπίκειται, ὅπως τονισθῆ τὸ μέγα χρέος τῆς ἀμετακινήτου ἐμμονῆς πάντων τῶν τέκνων καὶ δὴ τῶν Ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ἀλήθειαν, τὴν μοναδικῶς ἀποτεθησαυρισμένην εἰς τῆς Παντίμου Ὁρθοδοξίας τὰ κελεύσματα καὶ διδάγματα. Ἐσημείωσα ἀνωτέρω, ὅτι κατὰ τὰς ἡμέρας μας ἐπιζητοῦνται βακτηρίαὶ ἀνθρωπίνης ἐπινοήσεως, διὰ νὰ στηριχθῆ ἢ κλυδωνιζομένη, διὰ τὴν ἐπιπολάζουσαν εἰς τοὺς καιροὺς μας ἀμαρτίαν καὶ ἀποστασίαν, Θεία Ὁρθοδοξία μας καὶ παραβλέπεται ἡ ἀλήθεια, ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι κατασκευάσμα ἀνθρώπινον, ὅπερ δύνανται κοί φαλισταὶ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ νὰ ἐκμυκτηρίσουν»⁵, ἀλλ' εἶναι οἰκοδομὴ Θεοῦ, ἧς «κύλαι ἄδου οὐ κατισχύουσιν»⁶. Δὲν ἀποτελεῖ δὲ κατηγορίαν ἄδικον, τὸ νὰ ὑποστηρίξῃ τις, ὅτι ὀλιγοπιστίας, εἰ μὴ καὶ ἀπιστίας ἀπόδειξις τυγχάνει, ἢ φοβία ἧτις ἔχει καταλάβει πλείστους τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς μας, περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς «Μιάς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας» καὶ ἡ προσφυγὴ εἰς μέσα καὶ τρόπους, ἧχιστα Εὐαγγελικούς, Ἀγιοπατερικούς καὶ Παραδοσιακούς, πρὸς περικράτησιν καὶ περιφρούρησιν Αὐτῆς. Καθ' ὅσον ἐν ἐκ τῶν δύο δέον νὰ γίνῃ δεκτόν. Ἡ ἡ Ἀγιωτάτη Ὁρθοδοξία, εἶναι δένδρον ἀγλαόκαρπον, πεφυτευμένον ὑπ' Αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, παρὰ τὰς διεξόδους τῶν Εὐαγγελικῶν καὶ ἀγιοπατερικῶν ὑδάτων, τοῦ ὁποίου «τὸ φύλλον οὐκ ἀπορρυήσεται»⁷, ἢ εἶναι ἀνθρώπινον κατασκευάσμα καὶ συνεπῶς ὑποκειμένον εἰς ἀφανισμόν καὶ ἐξόντωσιν. Ἀλλ' ἡ Ἀγιωτάτη Ὁρθοδοξία εἶναι Θεοφύτευτος φυτεία καὶ οἰκοδομὴ Θεότευκτος, ἐφ' ἣν θὰ ἐπιπίπτουν οἱ ἄνεμοι καὶ οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ βροχαί, τῶν δυσσεβῶν ἐχθρῶν Τῆς καὶ ἡ Ὁρθοδοξία οὐ μόνον δὲν θὰ ζημιωθῆ, ἀλλ' ὅπως τὸνναντίον, θὰ μεγαλύνεται καὶ θὰ κατακτᾷ, καθ' ὅσον τοὺς φαυλίζοντας καὶ ὄνειδίζοντας ταύτην ἐχθροὺς καὶ ἐπιχειροῦντας νὰ ἐξατιμάσωσιν αὐτήν, Κύριος ὁ Θεὸς κατεδαφίει καὶ ἀπολέσει»⁸. Καὶ ἵνα κατὰ τὸν

ἱερὸν Χρυσόστομον εἶπω, «ἡδύνατο μὲν γὰρ μὴ ἀφεῖναι πεῖραν αὐτὴν λαβεῖν τῶν δεινῶν· τίνος οὖν ἔνεκεν ἀφῆκεν; Ἴνα δοκιμωτέραν αὐτὴν ἐργάσῃται καὶ ἵνα τὴν δύναμιν τῆς Ἐαυτοῦ μετὰ πλείονος περιουσίας ἐπιδείξῃται, ἐξ αὐτῶν τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου ἐξαρπάξων αὐτήν»⁹. Ἀλλοίμονον νὰ πιστευθῆ, ὅτι ἐπειδὴ οἱ καιροὶ εἶναι ὄντως ἐξόχως δύσκολοι καὶ ἡ θάλασσα τοῦ ὕλισμοῦ βαρύτατα κυματῶδες, ἢ Ἀγιωτάτη Ὁρθοδοξία κινδυνεύει ἐκ πάντων τούτων καὶ νὰ ἐπιζητηθῆ ἡ ἰσχὺς τοῦ οἰουδήποτε προσώπου, διὰ νὰ διασωθῆ αὐτὴ ἐκ τῶν ἐπικρεμαμένων κινδύνων. Ἡθέλομεν ἐρωτήσῃ μετὰ τοῦ Προφήτου Ἡσαίου. «Μὴ οὐκ ἰσχύει ἡ χεὶρ Κυρίου τοῦ σῶσαι, ἢ ἐβάρυνε τὸ οὖς αὐτοῦ τοῦ μὴ εἰσακοῦσαι»¹⁰; «Ὅπως ἀντιθέτως, διὰ τὸ ὑπάρχειν πολλοὺς ἐχθροὺς κύκλω τῆς Ὁρθοδοξίας, διὰ τοῦτο κυρίως ἀναγκαῖον τυγχάνει, ἢ πίστις πάντων καὶ ἰδιαιτέρως τῶν ὑπάτων ταγῶν τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἀναθερμανθῆ καὶ νὰ πολλαπλασιασθῆ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ συντηρητισμοῦ καὶ τῆς ἀμεταθέτου καὶ ἀμετακινήτου προσκολλησεως εἰς τὰ τῆς Θείας Ὁρθοδοξίας Δόγματα, νὰ καταστῆ περισσώτερον ἐδραῖον καὶ ἀνυποχώρητον. Ἀποτελεῖ πλάνην καὶ δὴ πλάνην δεινήν, τὸ νὰ γίνῃ παραδεκτόν, ὅτι ἐκεῖνο ὅπερ δύναται νὰ διασώσῃ τὴν Ὁρθοδοξίαν εἰς τοὺς παγγαλέπους αὐτοὺς καιροὺς, εἶναι τὸ νὰ μιμηθῶμεν τοὺς Κυβερνήτας τῶν κινδυνουόντων, ἐν μαινομένη θαλάσῃ, πλοῖαν, οἵτινες εἰς ὥραν ἀπειλουμένου ναυαγίου, δίδουν ἐντολὰς εἰς τὸ πλήρωμα, ὅπως ἀπορρίψῃ εἰς τὴν θάλασσαν τὸ φορτίον τοῦ πλοίου, ἵνα διασωθῶν οἱ ἐπιβάται. Προκειμένου περὶ τῆς διαφυλάξεως τῆς Ἀγιωτάτης Ὁρθοδοξίας, κατὰ τὰς πονηρὰς ταύτας ἡμέρας, ὅτε οἱ ἀντικείμενοι πολλοί, δέον νὰ εἴμεθα ἀποφασισμένοι νὰ πράξωμεν τὸ ὅπως ἀντίθετον· δηλαδὴ προθύμως νὰ ρίψωμεν ἑαυτοὺς εἰς τὴν θάλασσαν τῶν οἰωνδήποτε δοκιμασιῶν, ἀρκεῖ νὰ διαφυλαχθῆ τὸ ἱερὸν φορτίον τῶν Θείων Δογματικῶν ἀληθειῶν, τῆς προσκυνητῆς Ὁρθοδοξίας ἀλώβητον καὶ ἀπαρασάλευτον. Ἡ ἱστορία, οἱ ἀγῶνες καὶ οἱ αἱματηροὶ μόχθοι τῶν μεγάλων Πατέρων καὶ προμάχων τῆς Ἐκκλησίας, ὧν ἐκτενὴ μνείαν ποιούμεθα κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, καὶ τὸ βαθύτερον νόημα τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Κυριακῆς αὐτῆς, διασαλπίζουν τοῦτο. Ὅταν δηλαδὴ λυσσαλέοι ἐχθροὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀληθείας καὶ ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα ἀνίστανται»¹¹ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὁρθο-

4. Α' Κορ. ΙΕ', 58.

5. Συνοδικὸν Ζ' Οἶκ. Συνόδου.

6. Ματθ. ΙΣΤ', 18.

7. Ψαλμ. Α', 3.

8. Συνοδικὸν Ζ' Οἶκ. Συνόδου.

9. Ὁμιλία εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων.

10. Ἡσαίου ΝΘ', 1.

11. Πράξ. Κ', 30.

ΕΡΧΟΥ ΚΑΙ ΊΔΕ

Ἐλθὲ καὶ ἴδε. Τί θὰ ἴδῃς; Ἐνα θαῦμα καταπληκτικόν, συνεχῶς ἀνανεούμενον, ἐκτεινόμενον διὰ μέσου εἴκοσιν ὀλοκλήρων αἰώνων, μὲ προοπτικὴν δὲ ὀλονέν καὶ εἰς τὸ μέλλον μεγεθυνόμενον καὶ συνεχιζόμενον νὰ προκαλῆ τὸ θάμβος καὶ τὴν εὐλάβειαν ὅλων τῶν εἰλικρινῶν καρδιῶν, ὅσας ὀπωσδήποτε θὰ κεντρίζῃ ὁ πόθος τῆς ἀληθείας.

Ἐρχου καὶ ἴδε. Τὸ εἶπε τότε ὁ Φίλιππος πρὸς τὸν δυσπιστοῦντα Ναθαναήλ, ὁ ὁποῖος ἐδίσταζε νὰ παραδεχθῆ, ὅτι ὁ ἀπὸ Ναζαρέτ προερχόμενος καὶ ὅλως ἄγνωστος εἰς τοὺς ἐπισήμους κύκλους τῶν Ἱεροσολύμων, ὁ μέχρι χθὲς περὶ τὸν πορισμὸν τοῦ ἄρτου μετὰ μόχθου πολλοῦ εἰς τὸ χωρίον ἐκεῖνο ἐνασχολούμενος ἦτο δυνατόν νὰ εἶναι ὁ ὑπὸ

τῶν προφητῶν προαναγγελθεὶς καὶ μετ' ἐλπίδων πολλῶν ἀγωνιωδῶς ἀναμενόμενος Μεσσίας. Δὲν ἐπρόφθασεν ὅμως νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὸν Διδάσκαλον καὶ ἐπληροφορήθῃ, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ἐπιγινώσκων τὰ κρύφια τῶν ἀνθρώπων. Ἐκθαμβος δὲ ἐπὶ τούτῳ ὁ Ναθαναήλ ποιεῖται τὴν ὀρθὴν τῆς πίστεως ὁμολογίαν, ἡ ὁποία ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐπρόκειτο νὰ ἀντηχῆ διὰ μέσου πάντων τῶν αἰώνων συνεχῶς ἐπαναλαμβανομένη ἀπὸ δυσεξαρίθμητα πλήθη πιστῶν.

Ἐρχου καὶ ἴδε. Τί θὰ ἴδω; Ἐνα ἀποκηρυχθέντα ἀπὸ τοὺς ὁμοεθνεῖς του ραββὶ καὶ ἀχθέντα κατάδικον διὰ νὰ ἐκτελεσθῆ ὑπὸ συνθήκας τραγικῆς. Προέκριναν ἀπὸ αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι διὰ βοῆς ἕνα

δοξίας, τότε κυρίως δέον ἢ ἀντίστασις τῶν ἀληθῶν τέκνων Αὐτῆς, νὰ εἶναι ρωμαλέα ἀπὸ πλευρᾶς πίστεως, συντηρητισμοῦ καὶ ὀρθοπραξίας, καθ' ὅσον ταῦτα μοναδικῶς, ἀποτελοῦν ἀκαταμάχητον προστασίαν τῆς ὀποθενδήποτε βαλλομένης, Πανσέπτου Ὁρθοδοξίας. Ὡστε ὄχι αἱ δραστηριότητες τῶν προχείρων καὶ ἀκαταστρώτων διασκέψεων καὶ αἱ προσκνηματικαὶ μεταβάσεις εἰς τὰς αὐλὰς τῆς ἀγιοκτόνου Ρώμης, θὰ διαφυλάξωσι καὶ θὰ περισώσωσι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν σύμφυτον Αὐτῆ, Πανακῆρατον Ὁρθοδόξιαν, οὔτε μικρόψυχοι ὑποχωρήσεις ἔστω καὶ εἰς ἰῶτα ἓν, ἢ κεραλίαν μίαν, θὰ προστατεύωσι ταύτην, ἀλλὰ μόνον ἀγῶνες καὶ ἄθλοι ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἄχρι θανάτου, εἶναι ἱκανοὶ νὰ κρατύνουν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ ἐπαναδημιουργήσουν καὶ νέας νικηφόρους καὶ πανενδόξους Κυριακὰς Ὁρθοδοξίας.

Ἄλλ' ἴσως ἐρωτήσῃ τις· καὶ ὁ ἀνθρώπινος παράγων καὶ ἡ δραστηριότης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, δὲν πρέπει νὰ ἐπιστρατευθοῦν, πρὸς προάσπισιν τῆς διατρεχούσης νῦν θανάσιμον κίνδυνον, Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας; Ἀπαντῶν σημειῶ. Θὰ ἀπετέλει ἄρησιν καὶ σύγχυσιν φρενῶν ἐξειδικιασμένην, τὸ νὰ θεωρηθῆ δραστηριότης καὶ ἐπωφελῆς ἐπιστράτευσίς τῶν δυνάμεων τῆς Ἐκκλησίας, ἢ οἰαδήποτε ὑποχώρησις εἰς θέματα δόγματος, ἢ ἥθους καὶ ἢ κατάληψις θέσεως, πτωχοῦ καὶ ἀσῆμου συγγενοῦς, εἰς τὰ παπικά, ἢ προτεσταντικὰ ἀνάκτορα, τῆς ἀθανάτου Ὁρθοδοξίας μας. Δραστηριότητα ἀληθῆ, γόνιμον καὶ προστατευτικὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀποτελεῖ, ἢ κατὰ τὰς δυσχειμέρους ταύτας ὥρας τῆς ἀνομίας καὶ τοῦ παντοειδοῦς ὕλισμοῦ, ἐμμονὴ εἰς τὰς Δογματικὰς ἀληθείας τῆς ἀμωμῆτου ἡμῶν πίστεως καὶ ἡ ἀπροσχημάτιστος συμ-

μόρφωσις πάντων, πρὸς τὴν Παύλειον ἐντολήν καὶ παραίνεσιν: «Στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις»¹². Τὸ ἀντίθετον ἀποτελεῖ χάνωσις, ἀδράνεια, ἀτονίαν, ὀλιγοπιστίαν, ποτὲ ὅμως δραστηριότητα ἀξίαν τῶν τέκνων τοῦ Παναγίου Θεοῦ, ἀξιοῦντος νὰ μένωμεν «πιστοὶ ἄχρι θανάτου»¹³, διὰ νὰ ζῆ καὶ μεγαλύνεται, ἢ «Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία», ἣς ἔχομεν τὸ ἐξαιρετὸν προνόμιον νὰ εἴμεθα μέλη καὶ νὰ συγκαυχώμεθα μετὰ τοῦ Βασιλέως ἡμῶν, τονίσαντος τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, «εἶμαι ὑπερήφανος διότι ἐγεννήθην Ὁρθόδοξος».

Ὅσοι λοιπὸν ἐρασταὶ τῆς Θεοκατασκευάστου Ὁρθοδοξίας, ὅσοι λάτραι τοῦ μεγαλείου Της καὶ τῶν Δογμάτων Της, ἃς ἐκτιμήσωμεν πλήρως, ὅτι ἡ παγκρατὴς δύναμις, ἣτις θὰ τρέψῃ εἰς φυγὴν τοὺς ἐχθρούς Της, δὲν εἶναι ἄλλη, εἰμὴ ἡ ὑπακοὴ εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ Παύλου φωνήν, «ὥστε ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἐδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Κυρίου πάντοτε»¹⁴. Περὶ τῆς πραγματικότητος ταύτης, βεβαιοῖ καὶ ὁ ὑπέροχος ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης, εἰς μίαν ἐκ τῶν σοφῶν ἐπιστολῶν του, συμβουλευῶν καὶ διαβεβαιούμενος ταῦτα: «Στήτε τοίνυν ἐδραῖοι καὶ τὰ μὲν ἐπελθόντα σβεσθήσεται πειρατήρια, τὰ δὲ μελετώμενα, πρὸ πείρας οἰχθήσεται. Τὸ γὰρ τῆς γνώμης ἀκλινὲς ἀπράκτους δείξει τὰς μηχανάς»¹⁵, τῶν τῆς ἀμώμου Ὁρθοδοξίας, δεινῶν καὶ ὑπόουλων ἐχθρῶν.

† Ὁ Ἀργολίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

12. Β' Θεσ. Β', 15.

13. Ἀποκ. Β', 10.

14. Α' Κορ. ΙΕ', 58.

15. Ἐπιστολὴ ΤΟΓ.

ληστήν, τὸν Βαραββᾶν, καὶ τοῦτον ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν Πιλάτον νὰ τοὺς χαρισθῆ. Διὰ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐπέμειναν μετὰ κραυγῶν παραφόρων, ἵνα σταυρωθῆ. Καὶ ἀποθνήσκει ἐν μίσῳ δύο ληστῶν ὡς κακοῦργος, προδωμένος, ἐγκαταλελειμμένος καὶ ἀπὸ τοὺς μαθητάς, περιφρονημένος ἀπὸ ὀλόκληρον τὸ ἔθνος του. Αὐτό, λοιπόν, θὰ ἴδω; Ναί· Ἄλλ' ἐνῶ θὰ ἐπερίμενε πᾶς τις ὁ ταλαίπωρος αὐτὸς ραββὶ ὑπὸ τὰ δεινὰ ταῦτα νὰ ἐξαφανισθῆ, τώρα ἀκριβῶς βασιλεύει. Ἰδοὺ τί θὰ ἴδῃς. Ὁ περὶ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ λόγος, διακηρύττει ὁ ἀπὸ τῶν τάξεων τῶν ἐχθρῶν του εἰς τὰς τάξεις τῶν ὀπαδῶν καὶ ἀποστόλων του ματαπηδήσας Παῦλος, εἰς μὲν τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες ἀνέμενον τὸν Μεσσίαν ὡς βασιλέα ἐπίγειον, εἶναι σκάνδαλον, εἰς δὲ τοὺς Ἕλληνας παρουσιάζεται ὡς μωρία, ἀλλ' εἰς ἡμᾶς τοὺς σωζομένους εἶναι Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία (Α' Κορινθ. α' 23, 24). Διότι τὸν Ἰησοῦν, μετὰ τὴν μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ ἐπιδειχθεῖσαν ὑπακοὴν εἰς τὸν Πατέρα Του «ὁ Θεὸς ὑπερύψωσε καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσῃται, ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς» (Φιλιπ. β' 9-11).

Ἐρχου καὶ ἴδε. Τί θὰ ἴδῃς; Τὸν Ἰησοῦν διὰ μέσου τῶν αἰώνων παρατεινόμενον, παρόντα καὶ ἐνεργοῦντα καὶ ἐν μέσῳ ἡμῶν διατριβόντα, ἵνα πραγματοποιηθῆται συνεχῶς ἡ βεβαίωσις τὴν ὁποίαν παρέσχε τότε εἰς τὸν Ναθαναήλ: «Ἄπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεωρότα καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου» (Ἰωάν. α' 52). Μὴν ἐκπλήττεσαι. Λησμονεῖς, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὑπήρξεν ὁ Καθηγητὴς καὶ ὁ Διδάσκαλος; Δὲν ἦτο ἀπλῶς διδάσκαλος. Ἄλλ' εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς του: «Ἦμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ραββί· εἰς γὰρ ὑμῶν ἐστὶν ὁ διδάσκαλος, ὁ Χριστὸς· μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί· εἰς γὰρ ὑμῶν ἐστὶν ὁ καθηγητής, ὁ Χριστὸς» (Ματθ. κγ' 8, 10). Ἐδίδαξε. Καὶ ὡς ὠμολόγησαν αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ του «οὐδέποτε ἐλάλησεν ἄνθρωπος ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος» (Ἰωάν. ζ' 46). Διὰ δὲ τῆς ἀθανάτου καὶ ζωοποιῦ καὶ ἀνιστώσεως τοὺς ἐκ τῆς ἁμαρτίας νεκρωμένους διδασκαλίας του ἴδρυσεν καὶ ἐθεμελίωσε τὴν Ἐκκλησίαν του, περὶ τῆς ὁποίας ἐβεβαίωσε, ὅτι «πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς» (Ματθ. ιστ' 18). Τίποτε περισσότερο ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν του καὶ τὴν ἐγκρυπτομένην εἰς αὐτὴν θεῖαν καὶ ὑπερφυσικὴν δύναμιν. Οὔτε πήραν, οὔτε ράβδον νὰ λάβωσι μεθ' ἑαυτῶν παρήγγειλεν εἰς τοὺς μαθητάς του, τοὺς ὁποίους ἐξαπέστειλεν ὅπως κηρύξωσιν, καθὼς ἐκήρυττε καὶ αὐτός. Πολὺ περισσότερο δὲν ἐπέτρεψε τὴν χρῆσιν οἰουδήποτε ἄλλου μέσου, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἤσκειτο ὁπωσδήποτε βία ἢ ἠθικὴ πίεσις ἐπὶ τῶν ἀκροατῶν. Καὶ τὸ ἔτι θαυμαστότερον οὐδὲ κἄν συνέγραψέ τι ὁ Διδάσκαλος, ἀλλὰ τὴν ὑπερφυσικὴν διδασκαλίαν του τὴν ἐνεπιστεύθη εἰς τὴν μνήμην

τῶν μαθητῶν του καὶ τὴν ἐνέσπειρεν εἰς τὰ βάθη τῶν καρδιῶν των. Τί δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς; «Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων» (Ματθ. ι' 16).

Ἐρχου καὶ ἴδε. Ἰδοὺ τί θὰ ἴδῃς. Ὁχι ἓνα σταυρὸν, στηθέντα ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ πρὸ δισχιλίων περίπου ἐτῶν. Ἄλλὰ πλήθος δισεξαριθμητῶν σταυρῶν. Ποταμοὺς αἱμάτων, θάλασσαν ὀλόκληρον ἐκρέουσαν ἀπὸ τὴν ἄδικον σφαγὴν τῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ. Ἄσπλοι οἱ χριστιανοί, ἀνυπεράσπιστοι, ἀγαθοὶ πρὸς πάντας, μόνον ὄπλον ἔχοντες κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας τὴν ἀθωότητα καὶ τὸ ἄδολον τοῦ ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅστις ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, προχωροῦν ἐν μέσῳ τῆς ἀγρίας ἀγέλης τῶν λύκων τοῦ ἀρχαίου κόσμου παραδιδόμενοι εἰς θάνατον ἄνευ ἀντιστάσεως καὶ χωρὶς γογγυσμῶν. Καὶ εἶθε ἀπλῶς νὰ ἐσφάζοντο. Σκληρότητες τρομακτικαί, ὠμότητες εἰς στρεβλώσεις καὶ μαρτύρια ἀπάνθρωπα, βασανιστήρια ἀνήκουστα ὑπερβαίνοντα πάντα βαθμὸν βαρβαρότητος προηγούντο τοῦ ἡρωϊκοῦ καὶ καρτερικοῦ τέλους τῶν ὀπαδῶν τούτων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οἵτινες ἀπετέλουν στρατιᾶν ἔνδοξον συγκειμένην ὄχι μόνον ἀπὸ ἀνδρας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ γυναῖκας, ὄχι μόνον ἀπὸ νέους, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ γέροντας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ παιδιά καὶ ἀπὸ νεαρὰς παρθένους. Εἰς ἑνδεκα ἑκατομμύρια ὑπολογίζουσι μόνον τοὺς γνωστοὺς μάρτυρας, οἵτινες ἐπότισαν τὸ δένδρον τῆς πίστεως μετὰ τὸ τίμιον αὐτῶν αἷμα κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ Χριστιανισμοῦ αἰῶνας. Καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀντὶ νὰ πνιγῆ ὑπὸ τὴν πλήμμυραν τοῦ αἵματος τούτου τοῦ ἀδικοχυμένου τῶν τέκνων τῆς, εἶδε νὰ ἐξυφανηθῆ καὶ νὰ ἀναδύεται ἐξ αὐτοῦ πορφύρα βασιλικὴ περιβάλλουσα ταύτην ἐπαξίως ὡς περικαλλῆ καὶ ἔνδοξον καὶ ἀθάνατον Νύμφην τοῦ αἰωνίου Νυμφίου Χριστοῦ. Ἦδη κατὰ τὰ πρώτα ἔτη τοῦ δευτέρου αἰῶνος γράφων Πλίνιος ὁ νεώτερος πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Τραϊανὸν (Epist. X, 96) πληροφορεῖ αὐτόν, ὅτι εἰς τὰς κόμας καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς, ἡ δεισιδαιμονία τῶν χριστιανῶν εἶχε διαδοθῆ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε οἱ ναοὶ τῶν εἰδώλων ἐκεῖ εἶχον ἀρχίσει νὰ ἐρημοῦνται καὶ νὰ παύη ἡ τέλεσις τῶν ἱερῶν τελετῶν, σποραδικῶς δὲ προσεφέροντο θύματα. Κατὰ τὰς ἀρχὰς δὲ τοῦ τρίτου αἰῶνος, ὅτε οἱ διωγμοὶ ἐμαίνοντο ὁ Τερτυλιανὸς μετὰ παρρησίας διεκήρυττε «χθεσῖνοι εἴμεθα, καὶ πάντα τὰ ὑμέτερα κατεπλημμυρήσαμεν, τὰς πόλεις, τὰς νήσους, τοὺς προμαχῶνας, τὰς ἀγοράς, τὰ φρούρια αὐτά... Μόνον οἱ ναοὶ σᾶς ἀπέμειναν» (Apolog. C. 37). Οὕτω καθὼς ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς λέγει «τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων ἐγένετο σπορὰ τῶν χριστιανῶν» (Ad Scapulam 5). Καὶ ὁ διωγμὸς κατὰ τῶν προβάτων τοῦ Ἰησοῦ δὲν περιορίσθη εἰς τοὺς τέσσαρας πρώτους αἰῶνας. Ἐφ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία ἀποτελεῖ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ εἶναι αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς παρατεινόμενος διὰ μέσου τῶν αἰώνων, σταυροὶ θὰ στήνωνται πάντοτε καὶ ἕκαστος

αίων θὰ ἔχη νὰ ἐπιδείξει τὸν Γολγοθᾶν του, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ὀδηγοῦνται «οἱ ἀνταναπληροῦντες τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκὶ αὐτῶν», ἵνα κατὰ τὸν θεῖον Παῦλον εἴπωμεν (Κολοσ. α' 24), ὅπως συμπάθωσιν ἐκεῖ καὶ συσταυρωθῶσιν μετὰ τῆς Κεφαλῆς, ὡς μέλη γνήσια τοῦ σώματος αὐτοῦ. Σταυροί, λοιπόν, ἐστήθησαν διὰ μέσου πάντων τῶν αἰώνων. Ἀνυφούνται καὶ σήμερον αἱματηροί, θὰ ἀνυφούνται καὶ αὔριον καὶ μεθαύριον. Καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ πολεμουμένη διαρκῶς ἀντὶ νὰ κλονίζεται θὰ στερεοῦται ἐπὶ μᾶλλον καὶ θὰ λαμπρύνεται περισσότερον. Καὶ θὰ πραγματοποιηῖται διὰ μέσου τῶν αἰώνων συνεχῶς ὅ,τι ἔλεγεν ὁ ἱερός Αὐγουστίνος πρὸ χιλίων πεντακοσίων περιπτῶν ἐτῶν: «Βλέπουν τώρα τὴν Ἐκκλησίαν καὶ λέγουν· Κινδυνεύει νὰ ἀποθάνῃ καὶ μετ' οὐ πολὺ δὲν θὰ ὑπάρχῃ τὸ ὄνομα αὐτῆς. Μετ' ὀλίγον δὲν θὰ ὑπάρχουν χριστιανοί· παρήλθεν ὁ καιρὸς των. Καὶ ἐνῶ λέγουν τοῦτο, αὐτοὺς μὲν βλέπω καθ' ἐκάστην ἀποθνήσκοντας, τὴν δὲ Ἐκκλησίαν βλέπω πάντοτε ὀρθίαν, ἀναγγέλλουσιν τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ εἰς ὅλας τὰς ἐπερχομένας γενεάς» (Αὐγουστου Νικολάου, Φιλοσοφ. Μελέται, τόμ. Γ', σελ. 531).

Ἐρχου καὶ ἴδε· θὰ ἴδῃς ὅμως καὶ τι θαυμαστότερον.

Χωρὶς νὰ συγγράψῃ τι ὁ ἱδρυτὴς καὶ θεμελιωτὴς τῆς Ἐκκλησίας ἴδρυσεν αὐτὴν καὶ κατέστησε αὐτὴν «στῦλον καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας» (Α' Τιμ. γ' 15), ὡς σῶμα αὐτοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον κατέπεμψε τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, τὸ μένον μετὰ τῶν πιστῶν εἰς τὸν αἰῶνα (Ἰωάν. ιδ' 16), διδάσκον αὐτοὺς πᾶσαν τὴν σώζουσαν ἀλήθειαν καὶ ὑπομιμήσκον εἰς αὐτοὺς πάντα ὅσα ὁ Διδάσκαλος παρέδωκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν (Ἰωάν. ιδ' 26). Τῆς πολυτίμου ταύτης παρακαταθήκης ἡ περιφρούρησις καὶ ἀξιοποίησις, ὥστε οὔτε νὰ νοθευθῇ ὅπωςδὴποτε αὐτή, οὔτε νὰ ἀπομείνῃ ἀποκεκρυμμένος καὶ ἀγνωστος εἰς τοὺς πιστοὺς θησαυρός, δὲν ἀπήτησε μικροὺς καὶ ὀλιγώτερον σκληροὺς τοὺς τῶν διωγμῶν ἀγῶνας. Ἦδη ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀποχαιρετῶν τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ἐφέσου προειδοποιεῖ αὐτοὺς ὅτι «ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν» (Πράξ. κ' 30). Καὶ ὁ θεῖος Ἰωάννης ὀλίγα ἔτη ἔπειτα ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν τῶν χριστιανῶν λέγων, ὅτι «πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐξεληλύθησιν εἰς τὸν κόσμον» (Α' Ἰωάν. δ' 1), «Καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασι» (αὐτόθ. β' 18). Καὶ προσθέτει μετὰ βαθείας θλίψεως «ἐξ ἡμῶν ἐξήλθον, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν» (αὐτόθ. στίχ. 19). Κατ' αὐτῶν τῶν ἐσωτερικῶν ἐχθρῶν, τοῦ ἐσωτερικοῦ δηλαδὴ μετώπου, τοῦ ἐκ τῶν σπλάγχχνων αὐτῆς καταπολεμοῦντος τὴν Ἐκκλησίαν εἶχε νὰ ἀντιταπίσῃ αὐτὴ ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν, ἀγῶνα σκληρόν, συνεχῆ, ἄνευ διακοπῆς, παρατεταμένον, καταφθάνοντα καὶ μέχρις ἡμῶν, συνεχισθησόμενον δὲ καὶ μεθ' ἡμᾶς. Ἐκ τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος, ἐξ

αὐτοῦ τοῦ θεολογικοῦ κόσμου, τί λέγω; ἐξ αὐτοῦ τοῦ χριστιανικοῦ θυσιαστηρίου ἐξεπήδησαν καὶ ἔλαβον τὴν πανοπλίαν των κατὰ τῆς Ἐκκλησίας οἱ ἐχθροὶ αὐτῆς. Αὐτὰ τὰ τέκνα τῆς, αὐτοὶ οἱ ταγοὶ καὶ καθηγεμόνες τῆς μετετρέπησαν εἰς ἐχθροὺς τῆς. Τί ἄλλο εὐκολώτερον ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἀπὸ τὸ νὰ νοθευθῇ ἡ διδασκαλία τῆς; Ἀγῶνες καὶ αἱματὰ ἐκ τῶν ἔξω. Συγκλονιστικαὶ μάχαι καὶ συγκρούσεις ἐκ τῶν ἔνδον. Ἰδοὺ τὸ θαῦμα. Τὸ οἰκοδόμημα τῆς Ἐκκλησίας παρὰ ταῦτα ὄχι μόνον παραμένει ἀκλόνητον, ἀλλὰ καὶ διατηρεῖ τὴν ὁμολογίαν καὶ διδασκαλίαν τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς ἀνόθευτον, οὕτω πάντοτε φρονοῦσα καὶ οὕτω λαλοῦσα καὶ οὕτω κηρύσσουσα ὡς οἱ Ἀπόστολοι ἐδίδαξαν καὶ ὡς ὁ Χριστὸς ἐβράβευσε καὶ ὡς ἐξ ἀρχῆς ἡ Ἐκκλησία παρέλαβε καὶ οἱ Πατέρες ἐδογματίσαν καὶ ἡ χάρις ἔλαμψε καὶ ἡ ἀλήθεια ἀποδεδείκται καὶ τὸ ψεῦδος ἀπελήλαται.

Ἐρχου καὶ ἴδε. Τί θὰ ἴδῃς; Θρίαμβον ἐκ δυσεξαριθμητῶν τροπαίων, ὅλον ἐν διὰ μέσου τῶν αἰώνων εἰς ὕψος μέγα σωρευομένων. Νίκην νικήσασαν τὸν κόσμον καὶ ὅλον ἐν κατανικῶσαν αὐτόν. Θὰ ἴδῃς τὸν Ἰησοῦν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ, ὅπερ ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία, θνήσκοντα καὶ ἀνιστάμενον καὶ δοξαζόμενον καὶ ἐπαληθεύοντα ἐπὶ τοῦ μυστικοῦ του τοῦτου σώματος τὸν λόγον, τὸν ὁποῖον εἶπε περὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν συναποστόλων του ὁ θεῖος Παῦλος: «Θλιβόμενοι ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι, ἀπορούμενοι ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι, διωκόμενοι ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι, καταβαλλόμενοι ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι», «ὡς ἀγνοοῦμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ὡς ἀποθνήσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι καὶ μὴ θανατούμενοι», «πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ» (Β' Κορινθ. δ' 8-10, στ' 9). Θὰ ἠδύνασθε ἄρα γε νὰ ἀνεύρητε εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν, ἀπ' αὐτῶν τῶν πρώτων δεκαετηρίδων αὐτῆς μέχρι τῶν ἡμερῶν μας παρόμοιον καθίδρυμα, τοῦ ὁποίου αἱ ρίζαι νὰ ἐξαπλοῦνται τοσοῦτον εὐρέως, ὥστε ὅλον ἐν ἐπεκτείνωνται οἱ πλόκαμοι αὐτῶν καθ' ἅπασαν τὴν οἰκουμένην, ἡ δὲ διάρκεια καὶ ἡλικία του νὰ εἶναι τόσο μακρά, ὥστε νὰ καλύπτῃ διςχιλιετῆ περίπτου περίοδον; Πόσα κράτη καὶ πόσαι βασιλεῖαι καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα ἀνεφάνησαν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου καὶ μολονότι παρουσιάζοντο σιδηρόφρακτοι καὶ ὑπὸ ἰσχυρῶν στρατιῶν προασπιζόμενοι καὶ ἐπὶ ποδῶν σιδηρῶν ἐστῶσαι καὶ δι' αὐτῶν κατασυντρίβουσαι τὸ πᾶν ἐξηφανίσθησαν ἤδη καὶ ἐξέλιπον; Καὶ ἡ Ἐκκλησία διωκομένη ἐξωθεν καὶ ἐπιβουλεομένη ἔνδοθεν παραμένει. Καὶ ἐν μέσῳ τῶν τρικυμιῶν, τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζει, καὶ τῶν κυκλοῦντων αὐτῇ διωγμῶν ἀλλεπάλληλοι αἱ γενεαὶ τῶν πιστῶν ἀναζητοῦσαι εἰρήνην, παρηγορίαν, λύτρωσιν, σωτηρίαν ἀπολαμβάνουν αὐτὴν εἰς τοὺς κόλπους τῆς. Ἀντηχεῖ εἰς τὰ ὦτα ἐνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν ἡ πρόσκλησις τοῦ Φιλίππου: «Ἐρχου καὶ ἴδε». Καὶ

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Ἡ πρώτη Κυριακὴ τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ὄρισθη ὑπὸ τῆς ἐνδημούσης ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου τοῦ ἔτους 843 ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Μεθοδίου ὡς ἡ ἑορτὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀναστήλωσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων καὶ τοῦ θριάμβου τῆς Ὁρθοδοξίας κατὰ τῆς Εἰκονομαχίας καὶ γενικώτερον κατὰ πασῶν τῶν αἰρέσεων. Ὡς γνωστόν, ἡ ἀπορρίψασα τὴν τιμὴν καὶ προσκύνῃσιν τῶν ἁγίων εἰκόνων Εἰκονομαχία, ἡ τὸ 726 ἐκράγεισα καὶ συνταράξασα τὴν Ἐκκλησίαν μέχρι τοῦ 843, εἶχεν ἤδη καταδικασθῆ τὸ 787 ὑπὸ τῆς Ζ' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ταρασίου¹. Ἡ Σύνοδος αὕτη, θέσασα ὡς βᾶσιν τοῦ δογματικοῦ της καθορισμοῦ τὴν περὶ εἰκόνων διδασκαλίαν τοῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ², διέστειλεν ὀξέως ἀφ' ἐνὸς μὲν μεταξὺ τῆς «ἀληθινῆς λατρείας», «ἣ πρέπει μόνῃ τῇ θεῷ φύσει», ἀπαγορεύεται δ' ἀπολύτως νὰ ἀποδίδηται εἰς τὰς εἰκόνας καὶ τοὺς Ἁγίους, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς «τιμητικῆς προσκυνήσεως», ἥτις μόνῃ ἀπονέμεται εἰς τὰς εἰκόνας καὶ «ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει», ἐπιτρεπομένη ἵνα «οἱ ταύτας θεόμενοι διανίστανται πρὸς τὴν τῶν πρωτοτύπων μνήμην τε καὶ ἐπιπόθησιν». Ἐννοεῖται βεβαίως, ὅτι προσκυνοῦντες τὰς ἁγίας εἰκόνας, «προσκυνοῦμεν οὐ τῇ ὄλῃ, ἀλλὰ τῷ εἰκονιζομένῳ»³. Ἡ σχετικὴ δ' αὕτη τιμὴ ἢ τιμητικὴ προσκύνῃσις, ἡ ἀπονεμομένη εἰς τοὺς Ἁγίους καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν, ἐμμέσως ἀναφέρεται πρὸς αὐτὸν τὸν Θεόν, ὡς αἰτίαν τῆς ἀγιότητος τῶν Ἁγίων καὶ καταστήσαντα αὐτοὺς ἀξίους τιμῆς διὰ τῆς ἐλευθερίας γαριτός του. Διότι, ὡς ἐδίδαξεν ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνός, «διὰ τῆς εἰκόνας καὶ τῶν Ἁγίων τῷ Θεῷ προσάγω

τὴν προσκύνῃσιν καὶ τὴν τιμὴν, δι' ὃν καὶ τοὺς αὐτοῦ φίλους σέβω καὶ δι' αἰδοῦς ἄγω»⁴.

Βραδύτερον ὅμως κατὰ τὸ ἔτος 813 ἐνεβίωσε πάλιν ἡ Εἰκονομαχία ἐν Βυζαντίῳ, διαρκέσασα ἐπὶ μίαν τριακονταετίαν, ἥτοι μέχρι τοῦ ἔτους 843, ὅτε ἐγένετο ἡ ἀναστήλωσις τῶν ἁγίων εἰκόνων ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Μεθοδίου καὶ τῆς Βασιλίσσης Θεοδώρας. Ὡς ἀναγγιγνόμενα ἐν τῷ Τριῳδίῳ, ἡ Βασιλίσσα αὕτη «τῷ Πατριάρχει διαμηνύεται, πάντα τὸν λαὸν συναθροῦσαι, μετὰ τῶν τιμίων σταυρῶν καὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων, ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ἂν ὁ κόσμος τῶν ἁγίων εἰκόνων ταύτῃ ἀποδοθείη καὶ τὸ καινὸν τεράστιον ἅπασι γνωρισθῆι. Καὶ δὴ πάντων μικροῦ δεῖν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συναθροισθέντων μετὰ κηρῶν, καὶ ἡ Βασιλις σὺν τῷ υἱῷ παραγίνεται, καὶ λιτῆς ἐκεῖθεν γενομένης μετὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων καὶ τῶν θείων καὶ σεβασμιῶν τοῦ Σταυροῦ ξύλων καὶ τοῦ ἱεροῦ καὶ θεοῦ Εὐαγγελίου, ἄχρι τοῦ λεγομένου Μιλίου ἐξῆλθον, τὸ «Κύριε ἐλέησον» ἀνακράζοντες. Καὶ οὕτω πάλιν ἀναστραφέντες, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν θείαν Λειτουργίαν ἐπετέλεσαν, ἀναστηλωθεῖσάντων τῶν ἁγίων καὶ σεβασμιῶν εἰκόνων παρὰ τῶν διειλημμένων ἁγίων ἀνδρῶν, ἀνακηρυχθέντων μὲν τῶν εὐσεβοῦντων καὶ ὀρθῶς δοξαζόντων, τῶν δὲ ἐναντίων ἀσεβοῦντων καὶ μὴ τὴν τῶν ἁγίων εἰκόνων τιμὴν ἀποδεχομένων, ἀποκηρυχθέντων καὶ παραδοθέντων τῷ ἀναθέματι. Καὶ ἔκτοτε ὄρισαν οὗτοι οἱ ἅγιοι Ὁμολογηταὶ ἐτήσιον

1. Βλέπ. Ἰω. Καρμίρη, Τὰ Δογματικὰ καὶ Συμβολικὰ Μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1960, τ. 1, σ. 236 ἔξ.

2. Βλέπ. Ἰω. Καρμίρη, Ἡ δογματικὴ διδασκαλία τοῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἀθήναι 1940, σ. 62/5.

3. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐκδοσις ὀρθοδόξου πίστεως IV, 16. Περὶ εἰκόνων I, 21 Migne P.G. 94, 1172.1262.

προσέρχονται. Ποῦ; Εἰς τὸν θρόνον τῆς χάριτος, τὸν ὁποῖον ὁ Νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας ἔχει ἐγκαθιδρύσει ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς. Καὶ ἐκεῖ τὸν συναντοῦν. Δὲν τὸν βλέπουν μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ σώματος. Αἰσθάνονται ὅμως τὴν παρουσίαν αὐτοῦ εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς των. Ἐπικοινωνοῦν πρὸς αὐτὸν διὰ τῆς πίστεως. Ἐρχονται εἰς συνάφειαν μαζὺ του ἄμεσον καὶ στενὴν διὰ τῆς ἀπὸ τῶν μυστηρίων ἐκπηγαζούσης χάριτός του. Καὶ ἀπὸ τὰ μύχια τῶν καρδιῶν των ἀναβαίνει εἰς τὰ χεῖλη των ἡ αὐτὴ ὁμολογία, τὴν ὁποῖαν καὶ πρὸ δύο χιλιάδων ἐτῶν ἔκαμεν ὁ ἀγαθὸς καὶ ἄδολος ἐκεῖνος Ἰσραηλίτης, ὁ Ναθαναὴλ: «Ραββί, σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ».

Π. Ν. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ

4. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Περὶ εἰκόνων III, 26. Migne P. G. 94, 1345. Παραθέτομεν ἐναῦθα τὸ σχετικὸν ἀπόσπασμα τοῦ δογματικοῦ βιβλίου τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου: «... Ὁρίζομεν σὺν ἀκριβεῖα πάσῃ καὶ ἐμμελείᾳ, πληρῶς τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ, ἀνατιθεσθαι τὰς σεπτὰς καὶ ἁγίας εἰκόνας, τὰς ἐκ χρωμάτων καὶ ψηφίδος καὶ ἑτέρας ὄλης ἐπιτηδείως ἐχούσης, ἐν ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις, ἐν ἱεροῖς σκεύεσι καὶ ἐσθῆσι, τοίχοις τε καὶ σκηνῶν, οἴκοις τε καὶ ὁδοῖς τῆς τε τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰκόνας, καὶ τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, τιμίων τε ἀγγέλων καὶ πάντων ἁγίων καὶ ὁσίων ἀνδρῶν. Ὅσα γὰρ συνεχῶς δι' εἰκονικῆς ἀνατυπώσεως ὁρῶνται, τοσοῦτον καὶ οἱ ταύτας θεόμενοι διανίστανται πρὸς τὴν τῶν πρωτοτύπων μνήμην τε καὶ ἐπιπόθησιν, καὶ ταύταις ἀσπασμὸν καὶ τιμητικὴν προσκύνῃσιν ἀπονέμειν, οὐ μὴν τὴν κατὰ πίστιν ἡμῶν ἀληθινὴν λατρείαν, ἣ πρέπει μόνῃ τῇ θεῷ φύσει· ἀλλ' ὅν τρόπον τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ καὶ τοῖς ἁγίοις εὐαγγελίοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἱεροῖς ἀναθήμασι, καὶ θυμαμάτων καὶ φωτῶν προσαγωγῆν πρὸς τὴν τούτων τιμὴν ποιεῖσθαι, καθὼς καὶ τοῖς ἀρχαίοις εὐσεβῶς εἰθισται. «Ἡ γὰρ τῆς εἰκόνας τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει», (Μ. Β. α. σ. ι. λ. ε. ι. ο. υ., Περὶ Ἁγ. Πνεύματος 18, 45. Migne P. G. 32, 149), καὶ ὁ προσκυνῶν τὴν εἰκόνα, προσκυνεῖ ἐν αὐτῇ τοῦ ἐγγραφομένου τὴν ὑπόστασιν. Ὅτω γὰρ κρατύνεται ἡ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν διδασκαλία, εἴτουν παράδοσις τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἀπὸ πέρατων εἰς πέρατα δεξαμένης τὸ εὐαγγέλιον· οὕτω τῷ ἐν Χριστῷ κληθέντι Παύλῳ καὶ πάσῃ τῇ θεῷ ἀποστολικῇ ὁμιλίᾳ καὶ πατρικῇ ἀγιότητι ἐξακολουθοῦμεν κρατοῦντες τὰς παραδόσεις, ἃς παρελήφαμεν· οὕτω τοὺς ἐπιτυχίους τῇ Ἐκκλησίᾳ προφητικῶς καταπέδομεν ὕμνους. «Χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιών, κήρυσσε θύγατερ Ἱερουσαλήμ· τέρπου καὶ εὐφραίνου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου»

οὕτω ταύτην τὴν ἱεράν πανήγυριν γίνεσθαι, ἵνα μήποτε

περιεῖλε Κύριος ἐκ σοῦ τὰ ἀδικήματα τῶν ἀντικειμένων σοι, λελύτρωσαι ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου· Κύριος βασιλεὺς ἐν μέσῳ σου· οὐκ ὄψει κακὰ οὐκέτι» (Σοφον. 3, 14/5), καὶ εἰρήνη ἐπὶ σοὶ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον. Τοὺς οὖν τολμῶντας ἐτέρως φρονεῖν ἢ διδάσκειν, ἢ κατὰ τοὺς ἐναγεῖς αἰρετικούς τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις ἀθετεῖν καὶ καινοτομίαν τινὰ ἐπινοεῖν, ἢ ἀποβάλλεσθαι τι ἐκ τῶν ἀναθεθεμένων τῇ ἐκκλησίᾳ, εὐαγγέλιον ἢ τύπον τοῦ σταυροῦ ἢ εἰκονικὴν ἀναζωγράφωσιν ἢ ἄγιον λειψανον μάρτυρος, ἢ ἐπινοεῖν σκολιῶς καὶ πανούργως πρὸς τὸ ἀνατρέψαι ἐν τι τῶν ἐνθέσμων παραδόσεων τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐτι γε μὴν ὡς κοινοῖς χρῆσθαι τοῖς ἱεροῖς κειμηλίοις ἢ τοῖς εὐαγεῖσι μοναστηρίοις, ἐπισκόπου μὲν ὄντας ἢ κληρικούς καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν, μονάζοντας δὲ ἢ λαϊκοὺς τῆς κοινῆς ἀφορίζεσθαι» (Παρά Ἰω. Καρμίρη, μν. ἔ. I₂, 240-241).

Ὁμοίως ἐκ τῶν Πρακτικῶν τῆς δ' συνεδρίας τῆς Ζ' Οἰκουμηνικῆς Συνόδου παραθέτομεν τὸ ἐπόμενον ἀπόσπασμα: «Ἡμεῖς δὲ κατὰ πάντα τῶν αὐτῶν θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν τὰ δόγματα καὶ πράγματα κρατοῦντες, κηρύσσομεν ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ, μηδὲν προστιθέντες, μηδὲν ἀφαιροῦντες τῶν ἐξ αὐτῶν παραδοθέντων ἡμῖν· ἀλλὰ τούτοις βεβαιούμεθα, τούτοις στηριζόμεθα· οὕτως ὁμολογοῦμεν, οὕτως διδάσκομεν, καθὼς αἱ ἄγρια καὶ οἰκουμηνικαὶ ἐξ ἑσῶνδοι ὤρισαν καὶ ἐβεβαίωσαν. Καὶ πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεόν, πατέρα, παντοκράτορα, πάντων ποιητὴν, ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων· καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν μονογενῆ Υἱὸν καὶ Λόγον αὐτοῦ, δι' οὗ τὰ πάντα γέγονε· καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον καὶ ζωοποιόν, ὁμοούσιον τε καὶ συναϊδίον αὐτῷ τε τῷ Πατρὶ καὶ τῷ συνανάρχῳ αὐτῷ Υἱῷ· Τριάδα ἄκτιστον, ἀμέριστον, ἀκατάληπτον, ἀπερίγραπτον, τὴν αὐτὴν ὅλην καὶ μόνην λατρευτὴν τε καὶ προσκυνητὴν καὶ σεβάσιμον· μίαν θεότητα, μίαν κυριότητα, μίαν ἐξουσίαν, μίαν βασιλείαν καὶ δύναμιν· ἥτις ταῖς ὑποστάσεσι διαίρεται ἀδιαιρέτως, καὶ τῇ οὐσίᾳ συνάπτεται διηρημένως· ὁμολογοῦμεν δὲ καὶ τὸν ἕνα τῆς αὐτῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν τὸν ἀληθινὸν Θεόν, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα, καὶ σώσαντα διὰ τῆς σωτηριῶδους αὐτοῦ οἰκονομίας, τοῦ τε πάθους καὶ τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς εἰς οὐρανὸς ἀνόδου τὸ γένος ἡμῶν, καὶ ἀπαλλάξαντα ἡμᾶς τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων· καὶ ὡς φησὶν ὁ προφήτης, «οὐ πρέσβυς, οὐκ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος ἔσωσεν ἡμᾶς» (Ἠσ. 63, 9). Ὡ καὶ ἡμεῖς ἐπόμενοι καὶ τὴν τοῦτου φωνὴν οἰκειοῦμενοι, μεγαλοφῶνως βοῶμεν· οὐ σύνοδος, οὐ βασιλείων κράτος, οὐ συναγωγὴ θεοστυγεῖς τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης τὴν Ἐκκλησίαν ἡλευθέρωσαν, καθὼς ἐληρώθησε τὸ Ἰουδαϊκὸν συνέδριον, τὸ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων φρασαθέν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ τῆς δόξης Κύριος ἐνανθρωπήσας Θεὸς καὶ ἔσωσε καὶ τῆς εἰδωλικῆς ἀπάτης ἀπήλλαξεν. Αὐτῷ τοίνυν δόξα, αὐτῷ χάρις, αὐτῷ εὐχαριστία, αὐτῷ αἶνος, αὐτῷ μεγαλοπρέπεια· αὐτοῦ ἢ ἀπολύτρωσις, αὐτοῦ ἢ σωτηρία, τοῦ μόνου σφῆζειν εἰς τὸ παντέλες δυναμένου, καὶ οὐχ ἑτέρων τῶν χαμᾶι ἐρχομένων ἀνθρώπων· αὐτὸς τὰς εἰς ἡμᾶς, ἐφ' οἷς τὰ τέλη τῶν αἰῶνων κατήντησαν, διὰ τῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ οἰκονομίας προκαταγγελοῦσας διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ῥήσεις ἐπεραίωσεν, ἐνοικήσας ἐν ἡμῖν καὶ ἐμπεριπατήσας καὶ ἐξαλείψας τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καθὼς ἦδη γέγραπται. Ἀσπαζόμεθα δὲ καὶ τὰς κυριακὰς καὶ ἀποστολικὰς καὶ προφητικὰς φωνάς, δι' ὧν τιμᾶν καὶ μεγαλύνειν ἐδιδάχθημεν, πρῶτον μὲν τὴν κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον, τὴν ἀνωτέραν πασῶν τῶν οὐρανίων δυνάμεων, τὰς τε ἀγίας καὶ ἀγγελικὰς δυνάμεις, τοὺς τε μακαρίους καὶ πανευφήμους ἀποστόλους, προφήτας τε τοὺς ἐνδόξους, καὶ τοὺς καλλινίκους καὶ ὑπὲρ Χριστοῦ ἀθλήσαντας μάρτυρας, καὶ τοὺς ἁγίους καὶ θεοφόρους διδασκάλους, καὶ πάντας τοὺς ὁσίους ἄνδρας· καὶ ἐξαιτεῖσθαι τὰς τούτων πρεσβείας, ὡς δυναμένας ἡμᾶς οἰκειῶσαι τῷ παμβασιλεῖ τῶν ὅλων Θεῷ, φυλάττοντας δηλαδὴ τὰς αὐτοῦ ἐντολάς καὶ ἐναρέτως βιοῦν προαιρουμένους· ἐτι γε μὴν ἀσπαζόμεθα καὶ τὸν τύπον τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ, καὶ τὰ ἅγια λείψανα τῶν ἁγίων, καὶ τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας ἀποδεχόμεθα καὶ ἀσπαζόμεθα καὶ περιπτυσσόμεθα, κατὰ τὴν ἀρχῆθεν παράδοσιν τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ Καθολικῆς Ἐκκλησίας, εἶτον τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, τῶν ταύτας καὶ δεξαμένων καὶ κυρωσάντων εἶναι ἐν πάσει ταῖς ἀνωτάταις

καὶ αὐθις τῇ αὐτῇ δυσσεβεῖα ἐμπέσωμεν»⁵.

Ἐκτοτε διακρινόμεθα ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ ὀριστικὴ νίκη τῆς Ὁρθοδοξίας κατὰ τῆς Εἰκονομαχίας καὶ πασῶν τῶν ἄλλων αἱρέσεων, ἐορταζομένη κατὰ τὴν πρώτην Κυριακὴν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἥτις καὶ ὀμολογεῖται κατὰ τοὺς Αἵνους, ὡς «ἡμέρα χαρμόσυνος καὶ εὐφροσύνης ἀνάπλεως πεφανέρωται σήμερον· φαιδρότης δογμάτων γὰρ τῶν ἀληθεστάτων ἀστράπτει καὶ λάμπει ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, κεκοσμημένη ἀναστηλώσειν εἰκόνων τῶν ἁγίων νῦν, ἐκτυπωμάτων καὶ λάμψεσι· καὶ ὁμόνοια γίνεται τῶν πιστῶν θεοβράβευτος». Ψάλλεται δὲ καὶ τὸ γνωστὸν ἀπολυτικίον: «Τὴν ἄχραντον εἰκόνα Σου προσκυνοῦμεν Ἀγαθέ, αἰτούμενοι συγχώρησιν τῶν πταισμάτων ἡμῶν, Χριστὲ ὁ Θεός· βουλήσει γὰρ ἡ δόκησας σαρκὶ ἀνελεῖν ἐν τῷ σταυρῷ, ἵνα ρύσῃ οὓς ἐπλασας ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ· ἔθεν εὐχαρίστως βοῶμέν σοι· χαρᾶς ἐπλήρωσας τὰ πάντα ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, παραγενόμενος εἰς τὸ σῶσαι τὸν κόσμον»⁶.

Κατὰ τὴν Κυριακὴν λοιπὸν τῆς Ὁρθοδοξίας, καθ' ἣν ἐορτάζεται ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ ἡ ἀναστήλωσις τῶν ἁγίων εἰκόνων καὶ ὁ κατὰ τῶν αἱρέσεων θρίαμβος τῆς Ὁρθοδοξίας, γίνεται εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς ἅμα τῷ πέρατι τῆς Δοξολογίας ἢ τῆς ὅλης θείας Λειτουργίας λιτάνευσις τοῦ τιμίου Σταυροῦ καὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων καὶ ἀναγιγνώσκεται ὁ «Συνοδικὸν τῆς Ὁρθοδοξίας», οὗτινος ἀποσπάσματά τινα κρίνομεν σκόπιμον, ὅπως παραθέσωμεν κατωτέρω, πρὸς πληρεστέραν ἔκφρασιν τοῦ ἀληθοῦς νοήματος καὶ περιεχομένου τῆς μεγάλης ἐορτῆς τῆς Ὁρθοδοξίας:

«Οἱ Προφῆται ὡς εἶδον, οἱ Ἀπόστολοι ὡς ἐδίδαξαν, ἡ Ἐκκλησία ὡς παρέλαβεν, οἱ Διδάσκαλοι ὡς ἐδογματίωσαν, ἡ οἰκουμένη ὡς συμπεφορήθηκεν, ἡ χάρις ὡς ἔλαμψεν, ἡ ἀλήθεια ὡς ἀποδέδεικται, τὸ ψεῦδος ὡς ἀπελήλαται, ἡ σοφία ὡς ἐπαροησιάσατο, ὁ Χριστὸς ὡς ἐβράβευσεν· οὕτω φρονοῦμεν, οὕτω λαλοῦμεν, οὕτω κηρύσσομεν Χριστόν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ τοὺς αὐτοῦ Ἁγίους, ἐν λόγοις τιμῶντες, ἐν συγγραφαῖς, ἐν νοήμασι, ἐν θυσίαις, ἐν ναοῖς, ἐν εἰκονίσμασι, τὸν μὲν ὡς Θεὸν καὶ Δεσπότην προσκυνοῦντες καὶ σέβοντες, τοὺς δὲ, διὰ τὸν κοινὸν Δεσπότην, ὡς

τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας καὶ ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ. Ταύτας δὲ τὰς τιμὰς καὶ σεπτὰς εἰκόνας, καθὼς προεῖρηται, τιμῶμεν καὶ ἀσπαζόμεθα, καὶ τιμητικῶς προσκυνοῦμεν· τουτέστι τὴν τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνανθρωπήσεως εἰκόνα, καὶ τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν καὶ παναγίας Θεοτόκου, ἐξ ἧς αὐτὸς ἡ δόκησε σαρκωθῆναι καὶ σῶσαι καὶ ἀπαλλάξαι ἡμᾶς πάσης δυσσεβοῦς εἰδωλομανίας· τῶν τε ἁγίων καὶ ἀσωμάτων ἀγγέλων· καὶ ἀνθρωποὶ γὰρ τοῖς δικαίοις ἐνεφανίσθησαν· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν θείων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων, τῶν θεαγγέλων προφητῶν, καὶ ἀθλοφόρων μαρτύρων, καὶ ὁσίων ἀνδρῶν τὰς μορφὰς καὶ τὰ εἰκονίσματα· ὡς διὰ τῆς αὐτῶν ἀναζωγραφῆσεως εἰς ὑπόμνησιν καὶ μνήμην ἀνάγεσθαι δύνασθαι πρὸς τὸ πρωτότυπον, καὶ ἐν μεθέξει γίνεσθαι τινος ἀγιασμοῦ. Ταῦτα οὕτω φρονεῖν ἐδιδάχθημεν καὶ ἐβεβαιώθημεν παρὰ τε τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν καὶ τῆς αὐτῶν θεοπαραδότου διδασκαλίας». (Αὐτόθι, σ. 242 - 243).

5. Τριψίδιον, ἔκδοσις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1960, σ. 138.

6. Αὐτόθι, σ. 133. 139.

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ

Ὁ σεμνὸς ἑορτασμός τοῦ θριάμβου τῆς Ὁρθοδοξίας κατὰ τὴν πρώτην Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν, δίδει εἰς ἡμᾶς τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξάρωμεν τὸ γεγονός τῆς ἐπιβολῆς τῆς ἀνωμότητος ἡμῶν πίστεως κατὰ πάσης αἰρέσεως καὶ πλάνης. Ἄς ἐπιτραπῆ εἰς τὸν γράφοντα νὰ ἐπισημάνη ὠρισμένα πράγματα σχέσιν ἔχοντα καὶ πρὸς τὴν θρησκείαν τῶν Πατέρων ἡμῶν καὶ πρὸς τὴν σημερινὴν ἀτάσθαλον πραγματικότητα.

Ζῶμεν εἰς πονηρὰς ἡμέρας καθ' ἃς πολὺς γίνεται λόγος περὶ «διαλόγου». Προτείνονται διάλογοι, ἐνεργοῦνται διάλογοι, ἡμεῖς ἀντιτιθέμεθα εἰς τοὺς διαλόγους καὶ οἱ φίλοι τῆς ἐνώσεως (ἢ ἐνότητος, ὅπως μετεβαπτίσθη ἐπὶ τὸ πονηρότερον) μᾶς λέγουν: «Δὲν βλάπτει εἰς διαλόγους!» Ἴδωμεν ἂν ἡ

αὐτοῦ γνησίους θεράποντας τιμῶντες καὶ τὴν κατὰ σχέσιν προσκύνησιν ἀπονέμοντες.

Αὕτη ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων, αὕτη ἡ πίστις τῶν Πατέρων, αὕτη ἡ πίστις τῶν Ὁρθοδόξων, αὕτη ἡ πίστις τὴν οἰκουμένην ἐστήριξεν...

Ἐν γὰρ ταῖς εἰκόσιν ὁρῶμεν τὰ ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ Δεσπότου πάθη, τὸν σταυρόν, τὸν τάφον, τὸν ἕδην νεκρούμενον καὶ σκυλευόμενον, τῶν μαρτύρων τοὺς ἄθλους, τοὺς στεφάνους, αὐτὴν τὴν σωτηρίαν, ἣν ὁ πρῶτος ἡμῶν ἀθλοθέτης καὶ ἀθλοδόχης καὶ στεφανίτης ἐν μέσῳ τῆς γῆς κατειργάσατο. Ταύτην σήμερον τὴν πανήγυριν ἑορτάζομεν, καὶ ταύτη εὐχαῖς καὶ λιτανείαις συνευφραίνόμενοι τε καὶ συναγαλλόμενοι, ψαλλοῖς ἐκβοῶμεν καὶ ἕσμεσιν. Τίς Θεὸς μέγας, ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν; σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος. Τοὺς φανλιστάς γὰρ τῆς σῆς δόξης ἐξεμυκτήρισας, τοὺς τολμητάς κατὰ τῆς εἰκόνης καὶ θρασείας, δειλοὺς καὶ πεφηνότας ἀπέδειξας...

Τῶν τὴν ἑσσαρκον τοῦ Θεοῦ Λόγον παρουσίαν, λόγῳ, στόματι, καρδίᾳ καὶ νῶ, γραφῆ τε καὶ εἰκόσιν ὁμολογούντων, αἰωνία ἡ μνήμη.

Τῶν εἰδόντων τῆς τοῦ Χριστοῦ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ὑποστάσεως τὸ ἐν οὐσίαις διάφορον, καὶ ταύτης τὸ κτιστόν τε καὶ ἄκτιστον, τὸ ὄρατόν καὶ ἀόρατον, τὸ παθητόν καὶ ἀπαθές, τὸ περιγραπτὸν καὶ ἀπερίγραπτον, καὶ τῇ μὲν θεϊκῇ οὐσίᾳ τὸ ἄκτιστον καὶ τὰ ὅμοια προσαρμοζόντων, τῇ δὲ ἀνθρωπίνῃ φύσει τὰ τε ἄλλα καὶ τὸ περιγραπτὸν ἀνομολογούντων, καὶ λόγῳ καὶ εἰκονίσμασιν, αἰωνία ἡ μνήμη.

Τοῖς λόγῳ μὲν τὴν ἑσσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ Λόγον δεχομένοις, ὁρᾶν δὲ ταύτην δι' εἰκόνων οὐκ ἀνεχομένοις, καὶ διὰ τοῦτο ρήματι μὲν δέχεσθαι κατασκευαζομένοις, πράγματι δὲ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν ἀρνούμενοις, ἀνάθεμα.

Τῷ φροναζομένῳ συνεδρίῳ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων, ἀνάθεμα.

ἀρχαία Ἐκκλησία, ἡ Γραφή, ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας γνωρίζη διάλογον. Ἐὰν δηλονότι ἐξαρτᾶ τὴν ἀλήθειαν ἐκ τῆς ἀνταλλαγῆς γνωμῶν, τῆς συζητήσεως καὶ τῆς παραδοχῆς τῆς γνώμης ἐκείνης ἢ ὅποια θὰ ἦτο πειστικωτέρα. Διότι ἂν πράγματι ὑπάρχη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν παράδοσις διαλόγου καὶ διαλεκτικῆς, ὅπως εἰς τὴν πολιτικὴν (διπλωματίαν) εἴτε εἰς τὴν φιλοσοφίαν, τότε θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξέλθωμεν εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς ρύμας καὶ νὰ ἀναζητήσωμεν δεινοὺς συζητητάς, ρήτορας πολυφθόγγους, εἰς τῶν ὁποίων τὰ ἐπιχειρήματα νὰ ἐνδῶσωμεν, ἀνεξαρτήτως ἂν οὗτοι εἶναι χιλιασταὶ ἢ ἀντβεντισταὶ ἢ ἄλλου τινὸς μωρολογήματος διδάσκαλοι.

Νομίζω ὅτι ὁ Χριστὸς ὠμίλησεν ὡς ἐξ οὐ-

Τοῖς τολμῶσι λέγειν, τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν εἰδωλά ποτε δεδέχθαι, ὡς ὅλον τὸ μυστήριον ἀνατρέπουσι καὶ τὴν χριστιανῶν ἐνυβρίζουσι πίστιν, ἀνάθεμα.

Εἷς τις οὐ προσκυνεῖ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐν εἰκόνι περιγραπτὸν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, ἦτω ἀνάθεμα.

Γερμανοῦ, Ταρασίου, Νικηφόρου καὶ Μεθοδίου, τῶν ὡς ἀληθῶς ἀρχιερέων Θεοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας προμάχων καὶ διδασκάλων, αἰωνία ἡ μνήμη. Ἰγνατίου, Φωτίου, Στεφάνου, Ἀντωνίου καὶ Νικολάου, τῶν ἀγιωτάτων καὶ ἐρθοδόξων Πατριαρχῶν, αἰωνία ἡ μνήμη.

Ἀρεῖῳ, τῷ πρώτῳ θεομάχῳ καὶ ἀρχηγῷ τῶν αἱρέσεων, ἀνάθεμα.

Πέτρῳ τῷ κναφεῖ, Νεστορίῳ, Παύλῳ τῷ Σαμοσατεῖ καὶ Θεοδοσίῳ, Πέτρῳ Δειλαίῳ τῷ αἱρετικῷ, τῷ καὶ Ἀνκοπέτρῳ ἐπονομαζομένῳ, Ἐδνυχίῳ τε καὶ Σαβελλίῳ, Ἰακώβῳ Ἀρμενίῳ τῷ Στανστάλῳ, Διωσκόρῳ πατριάρχη Ἀλεξανδρείας, καὶ Σεβήρῳ τῷ δυσεβεῖ, ἅμα Σεργίῳ, Παύλῳ καὶ Πύρρῳ τοῖς ὁμόφροσι, σὺν Σεργίῳ μαθητῇ τοῦ Ἀνκοπέτρου, ὅλοις τοῖς Ἐδνυχιανισταῖς καὶ Μονοθελήταις καὶ Ἰακωβίταις καὶ Ἀρτζιβονορίταις, καὶ ἀπλῶς πᾶσιν αἱρετικοῖς, ἀνάθεμα»⁷.

Τέλος, μετὰ τὴν Ἀπόλυσιν, προτιθεμένων κολύβων, γίνεται τὸ Μνημόσυνον πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένων εὐσεβῶν Βασιλέων, Πατριαρχῶν, Ἀρχιερέων καὶ Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν, ἕπερ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παραλείπεται, ἰδίως ἐν τοῖς μεγάλαις ναοῖς.

7. Αὐτόθι, σελ. 144 - 151. Ἰω. Καρμίρη, μν. ξ. Ια, 244 - 249.

σίαν ἔχων. Ὁ Λόγος ὁ ἑμὸς, ἀλήθειά ἐστιν εἶπεν. Δὲν συνεκέντρωσε δηλαδὴ τοὺς Ἀποστόλους γύρω του διὰ τὴν ἀνοίξιν αὐτῶν τῶν συζήτησιν, νὰ καταλήξῃ εἰς συμπεράσματα καὶ νὰ κάμῃ ψηφοφορίαν. Τοῦτο θὰ ἦτο ἀνάξιον Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι «φῶς ἐκ φωτός, Θεὸς ἀληθινός», αὐτὴ ἡ αὐτοαλήθεια. Δὲν θὰ ἦτο Λόγος ὁ ἴδιος ἂν ἤνοιγε συζήτησιν περὶ τῆς Ἀληθείας. Ὁ Χριστὸς ἐφάνησεν ἑαυτὸν τῆς ἀνθρώποις, ἐκένωσεν ἑαυτὸν σὰρκα λαβὼν. Ἐκήρυξε τὴν ἀλήθειαν εὐθέως καὶ ἐν παραβολαῖς (διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν ἡμῶν), ἀλλὰ δὲν ἤνοιξε διάλογον, δὲν συνεζήτησε τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Ἀπέκλεισε τὴν διαλεκτικὴν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἣν ἴδρυσεν τῷ τιμῶ Του αἵματι. Ἡ Ἐκκλησία πράγματι κατέχει τὴν ἀλήθειαν, προβάλλει αὐτὴν εἰς παραδοχὴν πρὸς τοὺς πιστοὺς ὑπὸ τύπον δογματῶν (ἀληθειῶν εὐρισκομένων πάντοτε ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ), ἀλλὰ ἀπαιτεῖ τὴν δογματικὴν παραδοχὴν τῶν ἀληθειῶν τῆς Πίστεως, δὲν συζητεῖ περὶ το ὀρθοῦ ἢ μὴ αὐτῶν κατ' ἀνθρώπινον λογισμὸν (ratio), διότι τοῦτο θὰ ἦτο ἀναίρεσις τῶν ἀληθειῶν καὶ τῆς ἰδίας αὐτῆς ὑποστάσεως. Ἡ μυστικὴ ἔνωσις Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου διὰ τῶν θείων μυστηρίων ἀποκλείει τὴν λογικὴν διερεύνησιν τοῦ μυστηρίου τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως, τῆς θείας Εὐχαριστίας καὶ τῶν δογμάτων τῆς Ἐκκλησίας. Θὰ ἦτο ἀκατανόητον ἂν ἄλλως ἀντελαμβάνοντο τὰ πράγματα ὁ Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, καὶ πάντες οἱ Πατέρες μέχρι Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ἰωσήφ τοῦ Βρωεννίου καὶ Γεωργίου τοῦ Σχολαρίου.

Ἀπεναντίας ἡ Ἐκκλησία, ἀρνούμενη τὴν διαλεκτικὴν, δέχεται τὴν ἀποδεικτικὴν μέθωδον, διὰ τῆς ὁποίας, χωρὶς οὐδὲ πρὸς στιγμὴν νὰ θέσῃ ὑπὸ ἀμφισβήτησιν τὴν ἀλήθειαν τῶν δογμάτων, προσάγει τὴν ἐπιχειρηματολογίαν ἐκείνην διὰ τῆς ὁποίας πείθει τὸν πιστὸν περὶ τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν.

Ἡ διάκρισις μεταξὺ διαλεκτικῆς καὶ ἀποδεικτικῆς μεθόδου πιθανὸν νὰ μὴ εἶναι εὐχερὴς διὰ τὸν ἀναγνώστην. Ἄς λάβῃ ὅμως ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς μὲν τὴν διαλεκτικὴν ὑπόκειται ὁ Πλάτων, εἰς δὲ τὴν ἀποδεικτικὴν ἢ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀπηγόρευσε ποτὲ τὴν μελέτην τοῦ Πλάτωνος διὰ λόγους τέρψεως ἢ μαθήσεως. Ἀντιτίθετο ὅμως σφόδρα εἰς τὴν πλατωνικὴν διδασκαλίαν καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἀντιτίθεται. Πρῶτον διότι ὁ Πλάτων δέχεται Θεὸν ἐπέκεινα τοῦ κόσμου τούτου, ὃν ἐδημιούργησε μὲν, ὅμως δὲν μεριμνᾷ περὶ αὐτοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ὁ πλατωνισμὸς ἀρνεῖται τὴν Θεῖαν Πρόνοιαν. Δεύτερον διότι ὁ πλατωνισμὸς εἶναι ἀκατανόητος ἄνευ τῆς θεωρίας τῶν ἰδεῶν, αἱ ἰδέαι δὲ αἴρουν τὸ αὐτεξούσιον τοῦ Θεοῦ καὶ εἶναι ἀπόβλητοι τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας.

Τρίτον διότι ὁ Πλάτων εἰσεδέχθη τὴν μετεμψύχωσιν, αἴρουν τὴν περὶ Κρίσεως καὶ Δικαιοσεως διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας. Τέταρτον διὰ τὴν πλατωνικὴν ἠθικὴν τὴν παραδεχομένην δούλους καὶ ἐλευθέρους, ἐνῶ ἡμᾶς Χριστὸς ἠλευθέρωσεν. Ὁ Πλάτων διαφέρει τὰ μέγιστα ἀπὸ τοῦ νεοπλατωνικοῦς, ἡ διδασκαλία τῶν ὁποίων, κατὰ τοὺς μεγάλους μυστικούς τῆς Ἐκκλησίας, ἠδύνατο νὰ προσαρμοσθῇ πρὸς τὸν Χριστιανισμόν. Ἀπεναντίας τὴν Ἐκκλησίαν δὲν ἠνώχλει ἡ θεμελιώδης διδασκαλία τοῦ Ἀριστοτέλους, διακρίνοντος μεταξὺ Πνεύματος καὶ Ὑλης, ἡ ὁποία ἀριστοτελικὴ διδασκαλία διεμόρφωσεν ἐν τῇ Δύσει τὴν καλουμένην σχολαστικὴν θεολογίαν. Πάντως ἡ Ἐκκλησία οὐτε φιλοσοφικὰ θεωρήματα δέχεται, οὐτε ἐρευνᾷ περὶ τῆς φύσεως τῶν ὄντων καὶ τοῦ τέλους τοῦ κόσμου (σκοποῦ), διότι κατέχει τὴν ἀλήθειαν καὶ διδάσκει αὐτήν.

Ὁ ἐπιθυμῶν νὰ συσχετίσῃ τὴν θρησκείαν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν δὲν πράττει χριστιανικὸν ἔργον, ὑποκύπτει εἰς τὴν ἰδίαν του ἀδυναμίαν καὶ συλλάβη τὸν Χριστιανισμόν καὶ ἀναζητεῖ συγγενῆ πρὸς τὴν παιδείαν του σχήματα διὰ νὰ κλείσῃ ἐντὸς αὐτῶν τὰς δογματικὰς ἀληθείας.

Διὰ νὰ γίνω περισσότερο καταληπτὸς προβαίνω εἰς τὴν ἐξῆς παρατήρησιν: Εἰς τὴν Ἐπιστήμην ἐπὶ μέρους γινώσκωμεν καὶ ἐπὶ μέρους κατέχωμεν, ἀναζητοῦμεν δὲ τὴν κατ' ἀνθρώπον Γνώσιν, διδομένην κατὰ παραχώρησιν τοῦ Θεοῦ. Ὡς ἐκ τούτου δὲν ὑπάρχει παγία καὶ ἀμετάβλητος ἐπιστήμη, ἀπαρασάλευτος ἐπιστημονικὴ γνώσις. Ὅπερ σήμερον εἶναι ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια, αὔριον γίνεταί ξεπερασμένη θεωρία. Εἰς τὸν διαλεκτικὸν ὕλισμὸν (κομμουνισμὸν) τὰ δόγματα ἐπιβάλλονται ἄνωθεν καὶ εἶναι τηρητέα ἐπὶ ποινῇ κεφαλικῇ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι αἰώνια ἢ ἀμετάβλητα. Ὅταν ἀλλάξουν τὰ συμφέροντα, τὰ πρόσωπα, αἱ περιστάσεις, συναλλάσσουν καὶ τὰ δόγματα (μαρξισμοῦ, λενινισμοῦ κλπ.). Ἄρα τὰ πολιτικὰ ταῦτα δόγματα δὲν εἶναι ἀλήθεια.

Ἀπεναντίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν δὲν ὑπάρχει διαλεκτικὴ. Ἄπαξ ἐτέθη τὸ δόγμα, μένει ἀπαρασάλευτον εἰς τοὺς αἰῶνας. Δὲν ἐπιτρέπεται ἐπ' αὐτοῦ οὐδὲ συζήτησις οὐδὲ λειανσις. Τοῦτο ἐξηγεῖ τὴν ἀδιαλλαξίαν τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡμεῖς ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Καθολικὴ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ κατέχωμεν τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐπ' αὐτῆς οὐδὲ διαλεκτικὴ οὐδὲ διάλογος χωροῦν οὐδὲ ἀμφισβήτησις. Ὁ θέλων νὰ ἐπιστρέψῃ γνωρίζει τὴν θύραν δι' ἣς εἰσέρχονται τὰ πρόβατα. Οἱ διάλογοι εἶναι παγίδες τοῦ ἐχθροῦ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Β. ΤΩΜΑΔΑΚΗΣ
Κοθηγητὴς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

(14 ΜΑΡΤΙΟΥ 1965)

Ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντῖνος, ἀπὸ τοῦ πρώτου τῆς βασιλείας Του ἔτους ἔργω προβάλλων τὴν ἀπέραντον θεοσέβειάν Του, ἦν παιδιόθεν ἐκτήσατο γαλουχηθεὶς εἰς τὰ νάματα τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Πίστewος ἐκ γονέων εὐσεβῶν καὶ γνησίως ὀρθοδοξούντων, οἷος ὑπῆρξε κατὰ πάγκοινον ὁμολογίαν ὁ ἀδοκῆτως ἀπελθὼν ἐνωρὶς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἀειμνήστος Βασιλεὺς ἡμῶν Παῦλος Α' καὶ εἶναι ἡ σεπτὴ Βασίλισσα Μήτηρ Φρειδερίκη, ἔγνω ἵνα προέλθῃ εἰς τὴν ἱστορικὴν ἀπόφασιν ὅπως προτείνῃ εἰς τὴν ἐν Ἑλλάδι Ποιμαίνουσαν Ἐκκλησίαν τὸν κατὰ τὸ τρέχον ἔτος πανηγυρικὸν ἑορτασμὸν τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἐπὶ δὲ τῆ ἐξόχως εὐσήμῳ ἡμέρᾳ ταύτῃ, μετὰ τὴν τέλει τῆς Θ. Λειτουργίας ἐν τῷ Ἱ. Καθεδρικῷ Ναῶ τῶν Ἀθηνῶν, εἰς ἣν θὰ παρίστατο καὶ θὰ ἀπήγγελλε τὸ ἱερὸν Σύμβολον τῆς μίας κατὰ Χριστὸν Πίστewος, δεξιωθῆ ἐν τοῖς Β. Ἀνακτόροις ἅπαντας τοὺς Σεβ. Ἐπισκόπους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης καὶ τῶν Ἱ. Μητροπόλεων Δωδεκανήσου, προσφωνήσῃ αὐτοὺς καὶ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τούτων, πληροφορούμενος περὶ τῶν ἐν ἐκάστη ἐκκλησιαστικῇ ἐπαρχίᾳ ζητημάτων.

Ἡ Διαρκὴς Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀποδίδουσα τὸ δέον νόημα εἰς τὴν βασιλικὴν πρωτοβουλίαν προσεκάλεσεν ἅπαντας τοὺς Σεβ. Ἐπισκόπους τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας, ἵνα λάβωσι μέρος εἰς τὸν ἐπιμελῶς διοργανωθέντα ἑορτασμὸν, εἰς ὃν καὶ οὗτοι προθύμως μετέσχον εἰς αἰωνίαν ἀπόδειξιν ἔναντι πάντων περὶ τοῦ ὅτι οἱ Ἕλληνες Ὁρθόδοξοι ἱεράρχαι σαφεστάτην ἔχουσι τὴν ἐπίγνωσιν τῆς τε ἱερατικῆς καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀποστολῆς Των.

Οὕτω, κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας τῆς 14ης Μαρτίου 1965, καὶ εἰς τὸν δέοντα χρόνον τελέσεως ἐν τῷ Ἱ. Καθεδρικῷ Ναῶ Ἀθηνῶν τῆς Θ. Λειτουργίας ὑπὸ τοῦ πολιοῦ Ποιμενάρχου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐθνικῆς Ἐκκλησίας Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χρυσόστομου Β', συμπαραστατομένου ὑπὸ τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν μελῶν τῆς Διαρκoῦς Ἱεραῶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ σεπτὸς ἡμῶν Ἀναξ, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῶν δραμόντων πρὸς τὴν Συνοδικὴν πρόσκλησιν Ἑλλήνων Ὁρθοδόξων Ἱεραρχῶν, ἐν συγκινήσει, ἀλλὰ καὶ εὐτόνως, ἀπήγγειλε τὸ ἱερὸν Σύμβολον τῆς μίας κατὰ Χριστὸν Πίστewος, ὡς προτροπῇ τῶν ἀειμνήστων Βυζαντι-

νῶν ἡμῶν Αὐτοκρατόρων Μ. Κωνσταντῖνου καὶ Μ. Θεοδοσίου συνέθεσαν αὐτὸ οἱ ἱεροὶ καὶ Θεοφόροι Πατέρες τῆ Ἐκκλησίας κατὰ τὰς δύο πρώτας Οἰκουμεικὰς Συνόδους ἐν Νικαίᾳ καὶ Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἐτήρησαν ἀλώβητον καὶ ἀπαράγραπτον εἰς τοὺς αἰῶνας τόσον ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία τῶν Οἰκουμεικῶν Συνόδων, ὅσον καὶ ὁ Βυζαντινὸς νομοθέτης, ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία καὶ σύμπασα ἡ Ὁρθόδοξος τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἄλλων Ὁρθοδόξων Χριστιανικῶν Λαῶν, συνείδησις.

Ἀκολούθως, ἐν τοῖς Β. Ἀνακτόροις, ἦλθεν ἡ μεγάλη διὰ τὸν μόνον ἐν τῷ ἐπὶ γῆς κόσμῳ Ὁρθόδοξον Συνταγματικὸν Βασιλεῖα στιγμή.

Ὁ σεμνὸς Ἀναξ, διακηρύσσων *urbi et orbi* τὴν Ὁρθόδοξον χριστιανικὴν Αὐτοῦ συνείδησιν, ἦν, ἐν μέσῳ δικαίως ἀσυγκρατήτων λυγμῶν ἐπὶ τῆ κατὰ τὴν ὄραν ἐκείνην γενομένη ἀναμνήσει τοῦ λαοφιλοῦς Βασιλέως ἡμῶν Πατρός Του, ἐβεβαίον ὅτι ἐσχημάτισεν ἐκ τῆς Ὁρθοδόξου ἡς παιδιόθεν ἔτυχεν ὡς Ὁρθόδοξος βασιλόπαις καὶ διάδοχος τοῦ Θρόνου ἀγωγῆς, μετὰ θάρρους διεβεβαίου ὅτι θεωρεῖ ἑαυτὸν ὑπερήφανον, διότι ἐγεννήθη Ὁρθόδοξος.

Ὁ χαιρετισμὸς τοῦ Βασιλέως, ἐν ἀρχῇ τοῦ Λόγου Αὐτοῦ, πρὸς τὴν ἐν ΚΠόλει Μεγάλῃν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν καὶ τὸν σεπτὸν Προκαθήμενον αὐτῆς, συνδυαζόμενος πρὸς τὴν γλαφυρὰν ἔξαρσιν μεθ' ἧς δεξιῶς ἀπέδωκε τὴν τεραστίαν δύναμιν καὶ ἀκτινοβολίαν τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Πίστewος, ἀφήνει σαφῶς νὰ νοηθῆ ὅτι εἰς ταύτην καὶ μόνον πιστεύει οὐ μόνον ὡς Συνταγματικὸς Ἀρχων, τεταγμένος ὑπὸ τοῦ κυριάρχου Ἑλληνικοῦ Λαοῦ εἰς προστασίαν αὐτῆς, ἀλλ' ὡς πιστὸν τέκνον τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ μεγάλη σημασία τῆς βασιλικῆς ἐπαγγελίας περὶ τοῦ ὅτι «ἡ Ὁρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, φρουρὸς πιστὸς τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας, διετήρησεν ἀπαραχάρακτον καὶ ζωντανὴν τὴν ἱεράν μας Παράδοσιν», ἔρχεται, εἰς τὴν δυσχείμερον ἢν διανύομεν ἐποχὴν, ἵνα συμβάλῃ ὡς μάθημα πρὸς πᾶσαν ἀφρονα καὶ ἐπικίνδυνον πορείαν διὰ βημάτων πελωρίων ἀπὸ τῆς νέας πρὸς τὴν πρεσβυτέραν Ρώμην.

Κάτι ἀνάλογον ἐκείνου, ὅπερ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1145 καὶ 1175 ἐπηγγέλλετο, διὰ τῆς 76ης Νεαράς,

ὁ ἀείμνηστος Αὐτοκράτωρ ἡμῶν Μανουήλ Α' ὁ Κομνηνός, ὀρίζων ὅτι διαβλέπει πρόοδον καὶ προκοπὴν ἐν τοῖς ἐθνικοῖς καὶ ἐκκλησιαστικοῖς ζητήμασι μόνον ὅτε «καλῶς περιφυλαχθῶσι καὶ σεβασθῶσιν ἢ τε μεγαλειότης τῶν βασιλικῶν τε καὶ ἀρχιερατικῶν διαταγμάτων καὶ ἡ τῶν νόμων καὶ ἡ τῶν κανόνων ἀκρίβεια».

Περαιτέρω, πιστεύων ὁ Βασιλεὺς εἰς τὴν μεγάλην ἐν τῷ ἐπὶ γῆς κόσμῳ ἀποστολήν τῆς Ἐκκλησίας, ἦν ἀπ' αἰῶνων συνέλαβεν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐθνικὴ Ἐκκλησία, συνδέσασα ἑαυτὴν πρὸς τὴν ὑπόστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ ἐμπιστευθεῖσα τὴν πρόοδον καὶ προκοπὴν αὐτῆς εἰς τὴν δημιουργίαν συστήματος σχέσεων μετὰ τῆς Πολιτείας ἐν τῇ μορφῇ τῆς ἐνώσεως καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς συναλλαγίας, ἴσως ὀραματισθεῖς τῶν μεγίστης σημασίας ἐπαγγελιῶν τοῦ μεγάλου Αὐτοκράτορος ἡμῶν Ἰουστινιανοῦ Α', διὰ τῆς Νεαρᾶς θῆς, διακηρύξαντος: «Μέγιστα ἐν ἀνθρώποις ἐστὶ δῶρα τοῦ Θεοῦ παρὰ τῆς ἀνωθεν δεδομένα φιλοανθρωπίας ἱερωσύνη τε καὶ βασιλεία», χωρεῖ εἰς ἐπιμελῆ ἀνατομὴν τῶν συγχρόνων θρησκευτικῶν καὶ κοινωνικῶν προβλημάτων. Καὶ μετὰ θάρρους ἀτενίζει πρὸς τὴν εὐθέως χαρακτηριζομένην ἐπιτακτικὴν συνδρομὴν τῆς ἐν Ἑλλάδι Ποιμαίνουσης Ἐκκλησίας, ἦν προσκαλεῖ ἵνα ζωηρότερον τοῦ παρελθόντος κινηθῇ καὶ πρὸς πάντας τοὺς τομεῖς δράσεως ἐναργέστερον ἐκδηλωθῇ, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας ὅλης.

Αἱ λεπτομερεῖς ὑποδείξεις τοῦ Βασιλέως, γενόμεναι μετ' εὐπρεπείας ἀληθῶς βασιλικῆς καὶ μετὰ τοῦ ὀφειλομένου σεβασμοῦ πρὸς τὴν ποιμαίνουσαν Ἐκκλησίαν, φέρουσιν εἰς τὴν ἀνάμνησιν ἡμῶν, τὴν στιγμὴν ταύτην, τὸ πλῆθος ὄλων ἐκείνων τῶν μεγάλων ἐπαγγελιῶν, τὰς ὁποίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1107, διὰ τῆς Νεαρᾶς 41ης, μετὰ πολλῆς τόλμης καὶ παρηρησίας ἀπηύθυνεν ὁ ἀείμνηστος Αὐτοκράτωρ ἡμῶν Ἀλέξιος Α' ὁ Κομνηνός πρὸς τὴν σεπτὴν Ἱεραρχίαν τῆς Βασιλίδος τῶν Πόλεων.

Ὁ Βασιλεὺς, ὑπερηφάνως καὶ ἐν ἐπιγνώσει τῆς ἱερότητος καὶ τῆς εὐθύνης τῆς ἀποστολῆς Του, ἐτόνισεν ὅτι: «Ὡς πρὸς ἐμέ, καὶ ἐκ τοῦ Ὁρκου τὸν ὁποῖον ἔδωκα κατὰ τὴν ἀνάληψιν τῶν καθηκόντων μου, καὶ ἐκ τῆς ὑποθήκης, τὴν ὁποίαν μοῦ ἀφῆκεν ὁ πατήρ μου, αἰσθάνο-

μαι τὴν ἀνάγκην, ὅπως ἐπαναλάβω, ὅτι θὰ εἶμαι πάντοτε «φύλαξ καὶ προστάτης τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας»... Πιστεύω ἀκραδάντως, ὅτι ἔφθασεν ἡ ὥρα διὰ μίαν νέαν πνευματικὴν ἐξόρμησιν τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας».

Καὶ ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν, ἦν προδήλως ἐπεπόθει νὰ μάθῃ, ἐκ τῶν χειλέων τοῦ δεξιοῦ οἰακοστρόφου καὶ ἀποδεδειγμένου ὑπερμάχου τῆς Ὁρθόδοξου Χριστιανικῆς Πίστεως πολιτοῦ Ποιμενάρχου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐθνικῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. κ. Χρυσόστομος Β' ἐπισημῶς ἐδήλωσεν: «Ὁ θεοφύλακτος ἡμῶν Βασιλεὺς, ἀποδεικνύων τὴν βαθυτάτην Αὐτοῦ ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν πνευματικὴν Αὐτοῦ καὶ πάντων ἡμῶν μητέρα καὶ τροφόν, ἐπίσης δὲ καὶ τὸ ζωηρόν Αὐτοῦ ὑπὲρ αὐτῆς ἐνδιαφέρον, ὡς καὶ τὴν θερμότητάτην Αὐτοῦ πρὸς αὐτὴν στοργήν, ἀνέπτυξε πρὸ ὀλίγου ὅσα ὑπὲρ τῆς εὐκλείας αὐτῆς καὶ δόξης ὀραματίζεται καὶ ὅσα ἡ εὐλαβῆς Αὐτοῦ ψυχὴ ὡς πρὸς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας Τῷ ὑπαγορεύουν. Τὰ ἠκούσαμεν ἐν συγκινησεί βαθείᾳ καὶ τὸν διαβεβαιούμεν ὅτι ταῦτα θὰ ἀποτελῶσι δι' ὀλόκληρον τὸ Ἔθνος ὑποθήκας, διὰ δὲ τοὺς χειριζομένους τοὺς οἰακας τῆς Ἐκκλησίας πλουσιωτάτην πηγὴν ἐμπνεύσεως καὶ ἀντικείμενον ἐνδελεχοῦς μελέτης πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν ἐκτεθέντων σκοπῶν καὶ ἀναβίωσιν τοῦ ἀρχαίου τῆς Ὁρθοδοξίας μεγαλείου».

Ἡ σφραγίς, ὅθεν ἔδει καὶ ἀνεμένετο, ἀπὸ κοινοῦ ἐτέθη.

Πεποιθότες ἐπὶ τὴν ἀλώβητον καὶ ἀκράδαντον πίστιν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἱκανότητα πρὸς διαχείρισιν τῆς ἀνηκούσης αὐτοῖς ἐξουσίας καὶ ἀποστολῆς, Ἐθνικῆς καὶ Ἀποστολικῆς, τῶν ταγῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐθνικῆς Ἐκκλησίας, πλήρεις ἐλπίδων ἀτενίζομεν πρὸς τὸ μέλλον.

Καθηγ. ΠΑΝΑΓ. Ι. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΣ
Νομικὸς Σύμβουλος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

«Η ΝΙΚΗ Η ΝΙΚΗΣΑΣ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ»,

Πολλοὺς νικητὰς ἐγνώρισαν αἱ γενεαὶ τῶν ἀνθρώπων. Πολλοὺς θριάμβους ἐναντίον ἐχθρῶν ἀναφέρει ἡ ἱστορία. Ἡ νίκη ὅμως καὶ ὁ θρίαμβος τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως ὑπερβαίνει εἰς ἔκτασιν καὶ εἰς σημασίαν κάθε ἄλλον. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης μὲ καύχῃσιν ἐν Χριστῷ τὸ λέγει. «Αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν» (Α' Ἰωάν. ε' 4). Δὲν εἶναι νίκη ἐναντίον ἐνὸς ἢ δύο ἐχθρῶν. Εἶναι νίκη κατὰ «κόσμου» ὁλοκλήρου. Κατὰ τοῦ «κόσμου», ὄχι τοῦ ὕλικου καὶ ἀψύχου. Ἀλλὰ κατὰ τοῦ «κόσμου» ὁ ὁποῖος «κεῖται ἐν τῷ πονηρῷ» (Α' Ἰωάν. ε' 19). Κατὰ τῶν ἀνθρώπων δηλαδὴ τῶν μακρὰν τοῦ Θεοῦ εὐρισκομένων, οἱ ὁποῖοι ἐγίναν ἢ καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ γίνωνται ὄργανα τοῦ πονηροῦ, διὰ νὰ συκοφαντοῦν τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν, διὰ νὰ χλευάζουν καὶ εἰρωνεύωνται, διὰ νὰ καταδιώκουν καὶ θανατώνουν ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ μένουν πιστοὶ εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅμως, ἐνῶ οἱ ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς πίστεως εἶναι «κόσμος» ὁλόκληρος, ὅμως ἡ πίστις τοῦ Χριστοῦ κατενίκησε τὸν «κόσμον», ἐξεμηδένισε τὰς ἀντιδράσεις καὶ ἔστησε τρόπον αἰώνιον καὶ ἀκατάλυτον, τὸ ὁποῖον ὅσον περὶ ὁ χρόνος τόσον καθίσταται ἐνδοξότερον καὶ λαμπρότερον. Καὶ ἡμεῖς σήμερον, οἱ πιστοὶ ὁπαδοὶ τοῦ Ἐσταυρωμένου Ἰησοῦ, ἀναλογιζόμενοι τὸν θρίαμβον τοῦ παρελθόντος, βλέποντες τὰς νίκας τοῦ παρόντος καὶ ὀραματιζόμενοι τὰς κατακτήσεις τοῦ μέλλοντος δυνάμεθα μὲ τὴν αὐτὴν θεάρεστον καύχῃσιν νὰ ἐπαναλάβωμεν τοὺς λόγους τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. «Αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν» (Α' Ἰωάν. ε' 4).

★

Νήπιον ἦτο ἀκόμη ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν ἐξεδηλώθη ἐναντίον Του ἡ φονικὴ διάθεσις τοῦ Ἡρώδου, ὥστε νὰ καταφεύγῃ πρόσφυξ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι εἰς τὰ κατόπιν ἔτη τὸν συκοφαντοῦν καὶ τὸν διώκουν ἕως ὅτου ἐπιτυγχάνουν νὰ τὸν ἀναρτήσουν εἰς τὸν Σταυρόν. Καὶ ἀνίσταται μὲν ἀκατάβλητος θριαμβευτῆς Ἐκεῖνος, ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία Του διώκεται ἀπηνῶς. Τὰ πρόβατα τῆς ποιμνῆς του καθίστανται πρόχειρος βορὰ εἰς τὰ στόματα τῶν λύκων. Τὰ ἀμφιθέατρα τῆς Ρώμης ποτίζονται μὲ τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων καὶ οἱ κῆποι τοῦ Νέρωνος φωτίζονται τὰς νύκτας μὲ τὰ καιόμενα σώματα τῶν ὁπαδῶν τοῦ Ἰησοῦ. Εἰς τὰ ἔνδεκα ἑκατομμύρια τῶν γνωστῶν μαρτύρων τῶν πρώτων αἰώνων, μόνον ὁ Θεὸς γνωρίζει πόσα προσετέθησαν κατὰ τοὺς μετέπειτα αἰῶνας μέχρι καὶ τῶν ἡμερῶν μας εἰς τὰ κράτη τοῦ ἀθέου ὕλισμου καὶ τῆς φανατικῆς εἰδωλολατρείας καὶ τῶν μισαλλοδόξων ἀντιχριστῶν ἀρηγῶν.

Ἄλλὰ τί περίεργον καὶ ἐκπληκτικόν! Ὅσον ὁ

ἀριθμὸς τῶν μαρτύρων αὐξάνει, ὅσον τὸ μαρτυρικὸν αἷμα χύνεται ἀφθονώτερον, τόσον οἱ πιστοὶ πληθύνονται. Ὡσάν νὰ μὴ ἐφθάνεν ἡ ὕλικὴ βία ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πρώτου αἰῶνος ἐμφανίζονται καὶ οἱ αἰρετικοὶ νοθεύοντες τὴν διδασκαλίαν καὶ παραχαράσσοντες τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀμύνεται καὶ ἀπολογεῖται ἀλλὰ καὶ συγχρόνως ἐξαπλοῦται. Ἀπολογεῖται τῆς πίστεως καὶ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ Συγγραφεῖς ἐκκλησιαστικοὶ ἐδημιούργησαν τὴν χρυσῆν ἐποχὴν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, καθ' ἣν ἔλαμψεν ἡ ἀλήθεια τῆς Ὁρθοδόξιας.

Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους ὁ πολύμορφος ὕλισμος ἐν ὀνόματι τάχα τῆς ἐπιστήμης βάλλει συνεχῶς κατὰ τῆς πίστεως. Μακρὰ σειρά ἐγκυκλοπαιδιστῶν, κοινωμιστῶν καὶ φιλοσοφούντων ἐρευνητῶν τῆς φύσεως ρίπτουν τὰ βέλη των κατὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, καθ' ὃν χρόνον παλαιότεραι καὶ ἄλλαι νεοφανεῖς αἰρέσεις χιλιασταὶ κλπ. προπαγάνδαι ζητοῦν νὰ ἀποσπάσουν τὰ τέκνα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ δὲν θορυβεῖται. Τί καὶ ἐν παρεμβάλλωνται πρὸ τοῦ ἡλίου νέφη σκοτεινὰ; Ἐκεῖνα μετ' ὀλίγον διαλύονται, λαμπρὸς δὲ ὁ ἥλιος λάμπει καὶ πάλιν. Μὲ τὴν συναρπάζουσαν γοητείαν τῶν λόγων του ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος διαλαλεῖ τὴν ἀκατάβλητον ἰσχὺν τῆς πίστεως τῆς Χριστιανικῆς, τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. «Ἐκκλησίας οὐδὲν ἴσον. Μὴ μοι λέγε τείχη καὶ ὄπλα. Τείχη μὲν γὰρ τῷ χρόνῳ παλαιοῦνται, ἡ Ἐκκλησία δὲ οὐδέποτε γηρᾷ. Τείχη βάρβαροι καταλύουσιν. Ἐκκλησίας δὲ οὐδὲ δαίμονες περιγίνονται. Καὶ ὅτι οὐ κόμπος τὰ ρήματα, μαρτυρεῖ τὰ πράγματα. Πόσοι ἐπολέμησαν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ οἱ πολεμησάντες ἀπόλωτον; Αὕτη δὲ ὑπὲρ τὸν οὐρανὸν ἀναβέβηκεν. Τοιοῦτον ἔχει μέγεθος ἡ Ἐκκλησία. Πολεμουμένη νικᾷ· ἐπιβουλευομένη περιγίνεται· ὑβριζομένη λαμπρότερα καθίσταται· δέχεται τραύματα καὶ οὐ καταπίπτει ὑπὸ τῶν ἐλκῶν· κλυδωνίζεται, ἀλλ' οὐ καταποντίζεται· χειμάζεται, ἀλλὰ ναυάγιον οὐχ ὑπομένει· παλαίει, ἀλλ' οὐχ ἠττᾷται· πυκτεύει, ἀλλ' οὐ νικᾷται». (Χρυσόστομος εἰς τὸ: «Ὅτε τῆς Ἐκκλησίας ἕξω εὐρεθεὶς Εὐτρόπιος, ἀπεσπάσθη κλπ. Montfaucon Τόμ. 3ος, σελ. 461).

Εἶναι τοῦτο σύμφωνον μὲ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς: «Πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς» (Ματθ. 1στ' 18), ἀλλὰ «κατακυριεύσει ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης καὶ ἀπὸ ποταμῶν ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης» (Ψαλμ. 71ος, 8), ἕως ὅτου γίνῃ «μία ποιμνῆ, εἰς ποιμνῆν» (Ἰωάν. 1'16) καὶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ «πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων» (Φιλιπ. β' 10). Ἐμπρὸς εἰς ἓνα τέτοιον θρίαμβον πῶς νὰ μὴ διακηρύξωμεν αὐτῆ

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Η «ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ, ΣΗΜΕΡΟΝ

«Αὕτη ἡ πίστις τῶν Ὁρθοδόξων...
τὴν Οἰκουμένην ἐστήριξε».

(Ἀπὸ τὸ «Συνοδικὸν τῆς Ὁρθοδοξίας»)

Προβολὴ τῶν οὐρανῶν εἰς τὸν παρόντα φθαρτὸν κόσμον εἶναι ἡ Ἁγία μας Ἐκκλησία. Ἀποτελεῖ δὲ συγχρόνως καὶ μίαν φωτεινὴν πνευματικὴν πορείαν, διὰ μέσου τῆς Ἱστορίας, πρὸς τὴν αἰωνιότητα, πρὸς τὴν ὁποίαν κατευθύνει τὸν ἄνθρωπον. Καὶ εἶναι αὐτὸς ὁ Θεάνθρωπος Χριστὸς παρατεινόμενος εἰς τοὺς αἰῶνας, κατὰ τὸν γνωστὸν παλαιὸν ὀρισμὸν τῆς. Διὰ τοῦτο δὲ ἀκριβῶς ἀποβαίνει ἡ Ἐκκλησία ὁ βαθύτερος σκοπὸς τῆς Ἱστορίας. Εἶναι ἡ Ἁγία Ὁρθοδοξία, ἡ τρισθέντος καὶ ἐπιβλητικῆ, ἀλλὰ καὶ καθημαγμένη. «Στέφανον ἐξ ἀκανθῶν περιτίθεται» καὶ αὕτη, «γλαμύδα κοκκίνην» φορεῖ. Ἡ μαρτυρικὴ Ὁρθοδοξία πορεύεται «τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου ἐν τῷ σώματι αὐτῆς βαστάζουσα» (Γαλάτ. 6,17).

Εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῶν μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν, τῶν μεγάλων Πατέρων καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως καὶ τοῦ πανσέπτου Συμβόλου, τῆς γνησίας πνευματικότητος καὶ τῆς ἀγιότητος, τοῦ Σταυροῦ ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀναστάσεως. Εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῆς καλῶς ἐννοουμένης, τῆς δημιουργικῆς συντηρητικότητος μετ' εὐθύμια τὸ ἀρχαῖζον νεωτερίζοντας καὶ νεωτερίζει ἀρχαῖζοντας». Εἶναι, τέλος, ἡ Ἐκκλησία τῆς μυστηριακῆς εὐσεβείας, τῆς εὐσεβείας τοῦ βάθους, ὁ συντομώτερος δηλ. δρόμος πρὸς τὸν Θεόν. Δι' ἡμᾶς δὲ τοὺς Ἕλληνας ἀποτε-

λεῖ τὴν «Ἐθνοποιὸν δύναμιν» καὶ «Ἑλληνοσώτεραν» Ἐκκλησίαν, κατὰ τὸν ἱστορικόν. Δι' ὅπερ δὲν διστάζομεν νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν διακήρυξιν, ὅτι «ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι Ἕλληνες πρέπει νὰ καυχώμεθα πρῶτον διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν μας, καὶ ἔπειτα διὰ τὸν ἀρχαῖον, τὸν κλασσικὸν μας πολιτισμὸν».

Ἄλλ' ἡ τιμὴ μεταφράζεται εἰς εὐθύνην, ἡ δὲ εὐγένεια ὑποχρεώνει. Προσῆλως εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν ἀφ' ἑνός, καὶ προβολὴ τοῦ περιεχομένου τῆς ἀφ' ἑτέρου εἶναι τὸ διπλοῦν καθήκον, ὅπερ ἀπορρέει ἐκ τῆς ἰσρωτάτης ιδιότητος μας ὡς Ὁρθοδόξων.

Α'.—**Προσῆλως** εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν ὡς διδασκαλίαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ζωὴν. Δὲν ἐννοοῦμεν δηλ. ἀπλῶς τὴν ὑποχρέωσιν, νὰ παραμεινώμεν ἀφωσιωμένοι σταθερῶς καὶ ἀμετακινήτως εἰς τὰ δόγματα καὶ τοὺς θεσμούς τῆς, «τὰς παραδόσεις ἀκαινοτομήτους φυλλάττοντες» καὶ «τὴν πίστιν ἀσάλευτον κρατύνοντες» (κατὰ τὴν διακήρυξιν τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου), «φρυκταροῦντες» ἀκοιμήτως ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ μάλιστα μέχρι θανάτου ὑπερμαχοῦντες αὐτῆς ἐναντίον τῶν παντοίων αἵρέσεων καὶ προπαγανδῶν, (κατὰ τὸ ρωμαλεόν σύνθημα τῶν προγόνων μας: «Ὁρθοδοξία ἢ θάνατος!»), δεδομένου ὅτι, ὡς καὶ ἄλλοτε διὰ μακρῶν ἀνεπτύξαμεν, ἡ οἰαδήποτε ἀβάρια θὰ ἀπετέλει ἐθνικὴν προδοσίαν, ἀφοῦ κατὰ τὸν φλογερὸν ἐθναπόστολον Κοσμάν τὸν Αἰτωλόν, «ἐὰν ἀπολέσωμεν τὴν Ὁρθοδοξίαν μας, θὰ χάσωμεν καὶ τὴν ἐλευθερίαν μας»). Ἄλλὰ καὶ τι

ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν» (Α' Ἰωάν. ε' 4).

★

Ὁ θρίαμβος ὅμως τῆς χριστιανικῆς πίστεως δὲν εἶναι μικρότερος καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν σφαῖραν. Ἡ πίστις ἡ Χριστιανικὴ δὲν εἶναι ἀπλὴ διδασκαλία. Εἶναι δύναμις δραστικὴ ἀπείρω ἰσχυρότερα πάσης ἀτομικῆς ἐνεργείας. Ἀναμοχλεύει συνειδήσεις καὶ ἀναγεννᾷ καρδίας καὶ ἐξαγιάζει προσωπικότητας, αἱ ὁποῖαι εἶχαν ὑποδουλωθῆ καὶ εἶχαν ζυμωθῆ μετ' τὴν διαφθορὰν καὶ τὴν ἀμαρτίαν. Αἱ διδασκαλίαι τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων κατέπλησσαν τὴν διάνοιαν χωρὶς νὰ θίγουν τὴν καρδίαν. Ἔστεροῦντο καὶ κύρους καὶ δυνάμεις ἀναγεννητικῆς. Ἄλλ' ἡ χάρις καὶ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία διαχειρίζεται πραγματοποιεῖ τὰς ἠθικὰς νεκραναστάσεις. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς θείας Χάριτος λαοὶ βάρβαροι καὶ ἀπολίτιστοι ἐχριστιανισθέντες ἀπὸ τὰς ἱεραποστολὰς τοῦ Βυζαντίου ἐξεπολιτίσθησαν. Μαζῆ μετ' τὴν Ὁρθόδοξον Χριστιανικὴν πίστιν ἐδιδάχθησαν καὶ τὸν πολιτισμὸν. Ὁ πολιτισμὸς τῶν ἀνθρώπων μόνον ἐφ' ὅσον ἐκπηγάξει ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον

τοῦ Χριστοῦ καὶ τίθεται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ὑψίστης ἐκπολιτιστικῆς ἀξίας τοῦ λέγεται «ἄγιον» καὶ «ὄσιον», τότε μόνον εἶναι ἀληθινὸς πολιτισμὸς. Εἰ δ' ἄλλως καταντᾷ βαρβαρότης. Ἡ δύναμις τῆς πίστεως ἀναδεικνύει τοὺς μάρτυρας καὶ τοὺς ἥρωας. Ἡ ἀπουσία τῆς πίστεως κάμνει τοὺς προδότας καὶ τοὺς ἀρνητάς.

Ὡ, πότε θὰ ἐνοήσῃ ἡ ἀνθρωπότης ὅτι ἓνας εἶναι ὁ θεμέλιος, ὁ Χριστός, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ εἰμπορεῖ νὰ θεμελιωθῆ ἀσφαλῶς τὸ οἰκοδόμημα τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀδελφικῆς συνεργασίας τῶν λαῶν. Πότε θὰ ἐνοήσωμεν ὅτι μόνον μία δύναμις ἀπείρω ἀνώτερα πάσης ἐπιγείου δυνάμεως ὑπάρχει: ἡ δύναμις τῆς πίστεως τῆς Χριστιανικῆς. Μόνον εἰς αὐτὴν ἐὰν στραφῶμεν, τότε καὶ ἄτομα καὶ ἔθνη θὰ γνωρίσωμεν ἀληθινὸν πνευματικὸν πολιτισμὸν, θὰ ζήσωμεν πραγματικὴν εἰρήνην, θὰ ἀπολαύσωμεν ἀληθινὴν χαρὰν. Καὶ τότε, χαιρετῶντες ἄλλον ἓνα θρίαμβον τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως θὰ ἐπαναλάβωμεν: «Αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν» (Α' Ἰωάν. ε' 4).

Ἀρχμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Ν. ΠΑΠΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
Ἱεροκήρυξ Ἱ. Καθεδρικοῦ Νοσοῦ Ἀθηνῶν

οὐσιαστικώτερον καὶ βαθύτερον: τὴν βίωσιν τῆς Ὁρθοδοξίας, ὥστε νὰ μεταφράζεται εἰς Ὁρθοπραξίαν καὶ ἀρετοπραξίαν, τὸ δὲ δόγμα εἰς βίωμα. Δὲν ἀρκεῖ, κατὰ ταῦτα, ἡ ἱστορικὴ συνέχεια. Ἀπαιτεῖται καὶ σ υ ν ἔ π ε ι α, οὕτως ὥστε, κατὰ τὴν ὠραίαν λειτουργικὴν εὐχήν: «πάντα πρὸς εὐαρέστησιν τὴν Σὴν καὶ φρονούντες καὶ πράττοντες», νὰ εἴμεθα καὶ ἐν τῇ πράξει Ὁρθόδοξοι. Ἡ Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι μόνον δόγματα καὶ λατρεία, ἀπλῆ θεωρία καὶ διακοσμητικὸν στοιχεῖον τῆς ζωῆς, ἀλλὰ τρόπος ζωῆς, πειθαρχία, σύστημα βίου ραντισμῆνον μὲ τὸ αἷμα τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς πίστεως καὶ μὲ τὰ δάκρυα τῶν ἁγίων.

Καὶ προβάλλουν μερικὰ ἐρωτήματα ἀδυσώπητα καὶ συγκλονιστικά. Εἶναι τῆς αὐτοκριτικῆς τὰ καινὰ ἐρωτήματα, τὰ ὁποῖα θὰ πρέπει ἕκαστος ἐξ ἡμῶν νὰ θέσῃ εἰς τὴν συνειδησὶν τοῦ ὑπὸ τὸ βλέμμα τοῦ «εὐτάζοντος καρδίας καὶ νεφρούς». Ἡ Ὁρθοδοξία μας δηλ. μὴπως περιορίζεται μόνον εἰς τὸ ὄνομα καὶ ἡ θρησκευτικότης μας εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους τῆς εὐλαβείας (ἢ μᾶλλον ψευδευλαβείας), ὥστε «μόρφωσιν εὐσεβείας ἔχοντες, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρημένους» (Β' Τιμ. 3,5), νὰ ἰστάμεθα μὲν ὀρθοὶ εἰς τὴν πίστιν καὶ ἀκλόνητοι, νὰ κλονιζώμεθα ὅμως εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν; Διατί νὰ τὸ ἀποκρούσωμεν; Διὰ πόσους ἀπὸ ἡμᾶς ὁ Χριστὸς ἔγινε μὲν Ἐκκλησία, Δόγμα, Ναοί, Τελεταὶ κλπ., καὶ μόνον πράξις δὲν ἔγινε; Ἀπαγγέλλομεν μὲ τὰ χεῖρά τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως ὀρθῶς, χωρὶς βεβήλους προσθήκας, ἀλλὰ μὲ τὴν ζωὴν μας ἀρνούμεθα αὐτὴν τὴν ὁμολογίαν. Θλιβερὰ ἀσυνέπεια, τραγικὴ ἀντινομία! Μήπως λ.χ. δὲν ἀσεβοῦμεν κατὰ τῆς Ἀγάπης, τῆς βασικῆς αὐτῆς ἐντολῆς τῆς Θρησκείας μας, καὶ κακίζομεν μὲν τοὺς αἰρετικούς, ποὺ δὲν ἐσεβάσθησαν τὸ ὀρθὸν δόγμα τῆς πίστεως, καθ' ἣν στιγμὴν ἡμεῖς ὡς ἄτομα εἴμεθα χειρότεροι αἰρετικοὶ εἰς τὸ δόγμα τῆς ζωῆς; Καί, ἐνῶ ὀμιλοῦμεν περὶ θλιβεροῦ Σχίσματος τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, παρουσιάζομεν ἐν τούτοις πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς λεγομένους Ὁρθοδόξους τὸ σχῆμα εἰς τὴν ζωὴν μας, εἰς τὰς μεταξὺ μας σχέσεις, σ χ ῖ ζ ο ν τ ε ς τ ὸ ν ἄ ρ ρ α φ ο ν χ ι τ ὼ ν α τ οῦ Κυρίου μας. Καίομεν εὐώδη λιβανωτὸν λατρείας, ἐνῶ ἡ ζωὴ μας ἀποπνέει ἐνίοτε φοβερὰν δυσοσμίαν. Σημειώνομεν ὀρθῶς τὸ Σημεῖον τοῦ Τ. Σταυροῦ, ἀλλὰ μὲ τὰς αὐτὰς χεῖρας ἀμαρτάνοντες ἀνασταυρούμεν, ποῖον; Ἐκείνον τὸν Ὁποῖον λατρεύομεν!... Ἀλλὰ τοῦτο πᾶν ἄλλο ἢ Ὁρθοδοξία εἶναι. Παραδία μᾶλλον καὶ προδοσία Ὁρθοδοξίας. Εἰς ἐπίμετρον δέ, ἄς ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι μὲ τὴν ἀσυνέπειαν αὐτὴν ἐκθέτομεν τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ ἀτιμάζομεν τὸ ὄνομα τοῦ Ὁρθοδόξου, διὰ τὸ ὁποῖον καυχώμεθα... Ἰδιαιτάτα, ταῦτα ἰσχύουν προκειμένου περὶ ἡμῶν τῶν Κληρικῶν, τῆς ποιμανούσης δηλ. Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία πρέπει, εἶναι αἵτημα ἐπίμονον τῶν καιρῶν, νὰ ἀρθῇ εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς τῆς, νὰ ἀνορθώσῃ τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, τῆς ἐξυγιάνσεως ἀρχομένης ἀπ' αὐτῆς τῆς ἰδέας. Διότι θὰ ἡχῇ

ὡς τραγικὴ παραφωνία καὶ εἰρωνεία πικρά, ἐὰν «πλατύνωμεν στόμα λόγον πλέκοντες, ἐκ λόγων μελωδίας» καὶ ἐγκώμια διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν, καθ' ἣν στιγμὴν ἀπουσιάζει ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ὑμνητάς τῆς Κληρικούς ἢ Ὁρθοπραξία...

Ὁρθοπραξίαν ὅμως λέγοντες, δὲν ἐννοοῦμεν μίαν «χαλαρὰν ἠθικιστικὴν τακτοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου» οὔτε «δρασίν» κοινωνικὴν χωρὶς πνευματικότητα. Κάτι βαθύτερον ἀπαιτεῖται. Τὸ «ἐν, οὔτινος ἐστὶ χρεία» ἀπαρατήτως καὶ πρωτίστως εἶναι ἡ ἀγιότης, ἄνευ τῆς ὁποίας ἢ ὁποιαδήποτε δραστηριότης καταντᾷ πολυπραγμοσύνη πομφολυγώδης. Ἡ Ὁρθοδοξία προσφέρει τὰς εὐλογημένας προϋποθέσεις. Εἰς τὴν μυσταγωγικὴν τῆς ἀτμόσφαιραν καλλιιεργεῖ τὸν Ἄνθρωπον, εἰς τὸν ὁποῖον, ὡς ὑπερτάτην ἀξίαν καὶ προσωπικότητα ἐλευθέραν, ἀποτελοῦσαν δι' αὐτὴν ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας στοργῆς καὶ μερίμνης, προσφέρει μίαν μυστικὴν ἐνόρασιν καὶ τὸν ὑγιᾶ μυστικισμόν, ὅστις δὲν εἶναι ἄγνοος, ἀλλὰ ἀποτελεῖ τὸν ἀληθῆ ρεαλισμόν, μίαν δραστηριότητα τῆς ἀγάπης καὶ κωλοσύνης, ταπεινοφρονούσης ὅμως. Οὕτως ἡ Ὁρθοδοξία προσφέρουσα τὴν διαστάσιν τοῦ βᾶθους, ὑψώνει τὸν ἄνθρωπον μέχρι τῆς θεώσεως, μὲ μίαν στενὴν προσωπικὴν σχέσιν πρὸς τὸν Χριστόν, ὡς Σωτῆρα, τὸν Ὁποῖον ζητεῖ νὰ καταστήσωμεν ρυθμιστὴν τῶν παλμῶν τῆς ψυχῆς καὶ τῶν λεπτομερειῶν τῆς ζωῆς μας. Ὅποτε ἀκολουθεῖ ὡς φυσικὴ συνέπεια ἡ δράσις καὶ ἡ μεγαλουργία. Τῆς ἐπιγείου πραγματικότητος ἢ θεώσεως γίνεται πάντοτε «Sub specie aeternitatis», ὅποτε ὁ θνητὸς ἐπιτυγχάνει νὰ συλλάβῃ τῆς αἰωνιότητος τὸν ρυθμὸν καὶ τότε ἀνακαλύπτει τὸ βαθύτερον καὶ ἄγιον νόημα τῆς ζωῆς. Μόνον ὅστις γνωρίζει νὰ ἀνατείνῃ πρὸς τὸν οὐρανὸν τὴν σκέψιν, δύναται κύπτων πρὸς τὴν γῆν καὶ τὰ προβλήματα τῆς, νὰ λύσῃ ταῦτα ἐπιτυχῶς ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ οὐρανοῦ, τιθεμένης πάντοτε ὡς χρυσῆς βᾶσεως τῆς ρήτρας τοῦ Κυρίου: «Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν». «Συνεπῆς λοιπὸν οἰκείωσις» τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι τὸ πρῶτον χρέος μας ὡς Ὁρθοδόξων. Προσπαυτεῖται ὅμως:

Β'.— Ἡ **προβολή** τῆς Ὁρθοδοξίας, ὡς συνέπεια φυσικὴ τῆς προηγουμένης ὑποχρέωσως. Ἐχομεν καθῆκον νὰ μεταδώσωμεν τὸ μυστικὸν τῆς πνεύμα καὶ εἰς ἄλλους ποὺ δὲν τὴν ἐγνώρισαν. Νὰ τὴν ὑπηρετήσωμεν καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου, ὥστε νὰ ὑπηρετήσῃ καὶ ἐκείνη τὴν ἀνθρωπότητα. Ἡ Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι μόνον παρελθόν, ἀλλὰ καὶ μέλλον δημιουργικὸν καὶ φωτεινόν, ἐπ' ἀγαθῶ τῆς ἀνθρωπότητος ὁλοκλήρου. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ἀποτελοῦσαν πίστιν μας καὶ δραματισμὸν ἐπὶ τῆς πραγματικότητος ἐρεϊδόμενον, μᾶς ὑπενθυμίζου καὶ πολλοὶ ἑτερόδοξοι. Τὴν ἀναφέρομεν δὲ ὅχι διὰ νὰ καυχησιολογήσωμεν, ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπογραμμίσωμεν τὰς βαρεῖας ἐυθύνων ἐπάνω τῶν ἀνηγκόντων εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν, ἰδιαιτέρας ὅμως τῶν Κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχομεν τὴν ὑψίστην τιμὴν νὰ τὴν διακονῶμεν.

Εἰς τὴν κοσμογονικὴν μας ἐποχὴν ἡ ἀνθρωπότης ὠριμάζει, πορεύεται μὲ μεγάλα βήματα· ἀλλὰ καὶ ἡ Ὁρθοδοξία ἀνοίγει δρόμους, δημιουργεῖ. Εἰς τοὺς ὤμους τῆς ἔχουν ἐναποθέσει ἡ Θ. Πρόνοια καὶ ἡ Ἱστορία ἀποστολὴν παγκόσμιον: νὰ μεταδώσῃ τὸ μήνυμα τοῦ γνησίου Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν Οἰκουμένην καὶ προετοιμάσῃ τὸ ἔδαφος διὰ μιάν νέαν Πεντηκοστὴν. Ἰδανικὴ αὕτη κοίτη τοῦ Χριστιανισμοῦ θὰ κατευθύνῃ τὸν ροῦν τῆς Ἱστορίας. Ἰδοὺ τὸ προκείμενον ἔργον, τὸ μεγαλειῶδες καὶ μακρᾶς πνοῆς. Ἀφοῦ προηγουμένως μελετήσωμεν βαθύτερον αὐτὴν τὴν πνευματικὴν μας περιουσίαν καὶ γνωρίσωμεν καλλίτερον τὴν οὐσίαν τῆς, μαθητεύοντες παρὰ τοὺς πόδας τῶν Πατέρων τῆς Ὁρθοδοξίας, διὰ νὰ συλλάβωμεν τὸν παλμὸν τῆς, θὰ τὴν ἀγαπήσωμεν θερμότερον καὶ θὰ γίνωμεν μάρτυρες τῆς Ὁρθοδοξίας «εἰς μάρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι» (Ματθ. 24,14). Δὲν θὰ ἀσκήσωμεν προσηλυτισμὸν, τὸν ὁποῖον ἀπεχθάνομεθα. Θὰ δώσωμεν νὰ ἐνοήσουν οἱ ἄλλοι. Διὰ τῶν λόγων, πρὸ παντὸς ὅμως διὰ τῆς ὄλης βιοτῆς μας θὰ γίνωμεν κήρυκες καὶ ἀπόστολοι τῆς γνησίας Ἀληθείας καὶ τῶν ἄλλων θησαυρῶν, τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς ἐνεπιστεύθη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας. Ὅπως ἔχει λεχθῆ προσφυῶς, γινόμενοι ἡμεῖς περισσώτερον Ὁρθόδοξοι, θὰ βοηθήσωμεν καὶ τοὺς ἄλλους νὰ εὗρουν τὴν Ὁρθοδοξίαν. Καιρὸς εἶναι νὰ παρουσιάσῃ ἡ σεβασμία Ὁρθοδοξία καὶ πάλιν Πατερικὰ ἀναστήματα καὶ ἡγέτας ἀληθινούς με πίστιν καὶ μυστικὴν πνοήν, ἀνδρας ἐπιθυμιῶν τοῦ Πνεύματος, ὑποδείγματα Ὁρθόδοξου πνευματικότητος καὶ ζωῆς, συγκεκροτημένας προσωπικότητας, με ἱερὰν σοφίαν καὶ ζῆλον κατ' ἐπίγνωσιν καὶ σύνεσιν ἐν πᾶσι (οὐχὶ δὲ μὲ φανατισμούς καὶ ἐξάλλους ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι ἐκθέτουν καὶ αὐτοὺς καὶ τὴν Ἐκκλησίαν). Δι' αὐτῶν τῶν ὀργάνων τῆς θὰ ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, ὀρθοτομούσης τὸν λόγον τῆς σωζούσης ἀληθείας: «Ἐρχου καὶ ἴδου!» (Ἰωάν. 1,47). Καὶ ἔχει νὰ ἀπευθύνῃ πρὸς τὸν κόσμον μηνύματα, ἅτινα ἀνταποκρίνονται εἰς ὅλα τὰ προβλήματα τῆς ἀνθρωπότητος, κάθε ἐποχῆς, δι' ὅλα τὰ πλάτη καὶ μήκη τῆς γῆς. Ἐπιγραμματικῶς τονίζει Γεννάδιος ὁ Σχολάριος: «ὡσπερ κανόνα τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἰστάναι ἔταξεν ὁ Θεὸς τὴν Ὁρθοδοξίαν». Ἡ «Κιβωτὸς τῆς Ὁρθοδοξίας» εἶναι καὶ πυξίς τοῦ βασανισμένου σκάφους τῆς Ἱστορίας, μία ἱερὰ σκοπιά, ἡ ὁποία θὰ δείξῃ τὴν ὁρθὴν κατεύθυνσιν εἰς τὴν παραπλανηθεῖσαν ἀνθρωπότητα· πυρὸς ὑπερκοσμίου προελεύσεως, μέσα εἰς τὰ ἔρεβη τῆς Ἱστορίας.

Εἶναι θαυμαστόν, ὅτι αμέσως εἰς τὴν τραγωδίαν τῆς Ἱστορίας φωτίζεται τόσον ἀποκαλυπτικῶς τὸ θέμα τῆς Ὁρθοδοξίας, ὥστε νὰ φανῇ ἡ λάμψις τῆς, προοιωνιζομένη μέλλον λαμπρόν. Ἄς μὴ λησμονώμεν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι ὁ βαθύτερος σκοπὸς τῆς Ἱστορίας. Ὅλα τὰ γεγονότα λαμβάνουν τὴν σημασίαν καὶ τὴν ἀξίαν τῶν ἀπὸ τὸ μέτρον, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐξυπηρετοῦν αὐτὸν τὸν ὑψηλὸν σκοπὸν, δηλ. τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ἐκκλησία ἀνάσκει ἐν τῇ ἀνθρωπότητι.

τῆς Ἀναστάσεως, δύναται νὰ ἀναστήσῃ τὴν ἀνθρωπότητα, αὐτὴν τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, βοηθοῦσα αὐτὸν νὰ κατανοήσῃ τὸ βαθύτερον νόημα τῆς ζωῆς, νὰ κατακτήσῃ αὐτὴν τὴν ζωὴν, πραγματοποιῶν τὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεως. Καὶ τότε κμείζω τούτων ὀφόμεθα!» (Ἰωάν. 1,51). Μεγάλῃ δημιουργὸς δύναμις ἡ Ὁρθοδοξία, θὰ μεταγγίσῃ ζωτικὰς δυνάμεις εἰς τὰς φλέβας τῆς ἀνθρωπότητος, θὰ μεταπλάσῃ τὸν πλανήτην καὶ θὰ ἐμφυσήσῃ νέαν πνοὴν εἰς τὸν πολιτισμὸν, ἀφοῦ κατέχει, ἢ μᾶλλον αὐτὴ ἡ ἴδια εἶναι ἡ ζωτανὴ οὐσία τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἀρκεῖ νὰ ἤχου ἐἰς τὰς ἀκοὰς ὄλων ἡμῶν, εἰς τὰς ἀκοὰς τῆς πρεσβυγενοῦς Ὁρθοδοξίας αἱ ἐπίκαιροι προτροπαὶ τοῦ Πνεύματος πρὸς τοὺς Πρωτοκορυφαίους Ἀποστόλους. Πρὸς μὲν τὸν Πέτρον: «Καὶ σὺ δὲ ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου» (Λουκᾶ 22, 32), πρὸς δὲ τὸν Παῦλον: «Διαβάς... βόηθησον ἡμῖν» (Πράξ. 16,9).

***

Ἰδοὺ ἡ «Μεγάλῃ Ἰδέα» μας εἰς νέα σχήματα, ἐν μέσῳ τῶν παντοειδῶν ἐρειπίων, τὰ ὁποῖα μᾶς κυκλῶνουν: ἡ εἰς βάθος καλλιέργεια, ἡμῶν τῶν ἰδίων πρωτίστως καὶ τῶν συνελλήνων ὁ ἐπανευαγγελισμὸς εἰς τὴν ἔμπρακτον Ὁρθοδοξίαν, ἡ βαθμιαία δ' ἔπειτα, ζύμωσις τῆς ἀνθρωπότητος μετὰ τὸ πνευμά τῃς. Πρόκειται περὶ κατακτήσεως πνευματικῆς καὶ ἀναμάρτου εἰς τὴν μεταπολεμικὴν αὐτὴν ἐποχὴν, ἡ ὁποία ἔχει χαρακτηρησθῆ ὑπὸ ξένων ὡς «Αἰὼν τῆς Ὁρθοδοξίας». Μήπως, ἄλλως τε τοιοῦτόν τι δὲν ὑπενόει καὶ ὁ εὐσεβὴς Βασιλεὺς, ὁμιλῶν—ὡς Ἐπίσκοπος τῶν ἐκτὸς—πρὸς τὴν σεπτὴν Ἱεραρχίαν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας μας κατὰ τὸν λαμπρὸν πανηγυρισμὸν τῆς μεγάλης Ἐορτῆς τῆς Ὁρθοδοξίας; Ἀφοῦ προηγουμένως ἐν τῷ Οἴκῳ τοῦ Παντάνακτος Θεοῦ ἀπήγγειλε τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως, εἶτα ἐν τῷ ἰδίῳ Οἴκῳ ἔδωκε διὰ μακρῶν τὴν Ὁμολογίαν του, διατρανώσας τὴν πρὸς τὴν Μητέρα Ὁρθοδοξίαν ἀφοσίωσίν του καὶ χαράξας γραμμὰς φωτεινὰς, ἐν λόγῳ ὄντως ἱστορικῷ, ὑπογραμμίσας δὲ τὴν ἀνάγκην μιᾶς ἐξορμήσεως τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας μας εἰς τοὺς σημερινούς κρισίμους καιρούς.

Ἡ σεπτὴ Ὁρθοδοξία, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ πνευματικὸν βάθος τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, δύναται, διὰ τῆς διεσδύσεως εἰς τὴν ζωὴν τῆς Οἰκουμένης (πρὸς ἀνανέωσιν τῆς συνειδήσεώς τῆς), νὰ συντελέσῃ, κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ διαπρεποῦς Ρώσου φιλοσόφου Berdiaeff, καὶ εἰς τὴν πολυπόθητον — πλὴν τόσον δυσεπίτευκτον — ἐνοπίησιν τῶν πάντων. Θὰ ἠδύνατο δὲ νὰ εἴπη τις, ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία, ἥτις μέχρι τοῦδε ἔζη ἐν πολλοῖς εἰς τὰς κατακόμβας, τὰς ἐξέρχεται εἰς τὸ προσκήνιον τῆς διεθνοῦς ζωῆς, ἀναλαμβάνουσα ἕνα ἄθλον ἱστορικόν, τεραστίας σημασίας. Θὰ πραγματοποιηθῇ οὕτω καὶ εἰς τὸ μέλλον, καὶ δὴ ἐμφαντικώτερον, τὸ εἰς τόνον θριαμβικὸν καὶ εἰς ἀγνωμικὸν ἀόριστον, διατυπούμενον ἐν τῷ λεγομένῳ «Συνοδικῷ

Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ*

Λαμπρῶς καὶ χαρμωσύνως ἐορτάζεται σήμερον τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἢ ἀναστήλωσις ἢ τελικὴ νίκη κατὰ αἰρέσεως φοβερᾶς, λυμαινομένης τὴν Ἀποστολικὴν παράδοσιν, ζητούσης τὴν ἀνατροπὴν τῶν ἀρχαίων διδασκαλιῶν καὶ συνταρχιάσης τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ ἑκατὸν ὀλόκληρα ἔτη. Καὶ γενικῶς πανηγυρίζεται σήμερον ὁ ἔνδοξος καὶ σωτήριος θρίαμβος, ὃν κατήγαγεν ἡ Ὁρθοδοξία κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν πολεμίων τῆς, τῶν ἐθνικῶν, καὶ τῶν ἐσωτερικῶν ἐχθρῶν τῆς, τῶν ποικιλωνύμων αἰρετικῶν. Ἡ δὲ φιλόστοργος ἡμῶν Μήτηρ καὶ πνευματικὴ τροφός, ἡ Ἁγία Ἐκκλησία, περιβεβλημένη τὸν ἱερὸν στολισμὸν τῶν ἁγίων εἰκόνων, δικαίως ἐγκυαχᾶται διὰ τὴν ἔσωθεν δόξαν τῆς, ὡς θυγάτηρ Βασιλέως, καὶ σεμνύνεται μὲ τὸν ἀμάραντον τῆς δόξης στέφανον, μὲ τὸν ὁποῖον τὴν ἐστεφάνωσεν ὁ οὐράνιος αὐτῆς Νυμφίος «ὁ ὠραῖος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὁ Βασιλεὺς καὶ Κύριος τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων κτισμάτων». Ναὶ δικαίως, λέγω, γι' αὐτὸ ἐγκυαχᾶται καὶ ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία, διότι οἱ ἐχθροὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως, οἱ μισόχριστοὶ καὶ οἱ αἰρετικοὶ καὶ βλάσφημοι ἠφανίσθησαν, ὅπως θὰ ἀφανισθῶν ἐν τέλει οἱ ἐκάτοστε ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἀνακύπτοντες ἐχθροὶ τῆς, παρὰ τοὺς τυχόν προσκαίρους θριάμβους τῶν.

Πλαισιωμένη ἀπὸ δόξαν καὶ αἰγλὴν ἀθάνατον προβάλλει ἐνώπιόν μας σήμερον ἡ Ἁγία ἡμῶν Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία. Εἰς τὸ ἅγιον Σῶμά τῆς φέρει τὰ στίγματα τοῦ Μαρτυρίου καὶ τῆς ἀθλήσεως, ἀλλ' ἀνέπαφον κρατεῖ εἰς τοὺς τιμίους κόλπους τῆς τὸν ἀτίμητον θησαυρὸν, τὴν Ὁρθοδοξίαν τῆς τὴν ὁποίαν οἱ αἰῶνες ἐνεπιστεύθησαν εἰς τὰς ὁσίας χεῖράς τῆς. Σκιαὶ μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν τῆς πίστεως συνοδεύουν τὴν θριαμβευτικὴν ἐμφάνισίν τῆς καὶ ἀπὸ τὰ βᾶθη τῆς πολιᾶς χριστιανικῆς ἀρχαιότητος φῶς ἀνέσπερον φωτίζει τὸν ἄχραντον δρόμον τῆς.

Καὶ καλούμεθα λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί μου, τὴν στιγμὴν αὐτὴν ὡς τέκνα πιστὰ καὶ ἀφωσιωμένα τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως νὰ ὑπαντήσωμεν τὴν θριαμ-

* Ἐξεφωνήθη τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, 14ην Μαρτίου 1965, ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου Βουλιγαμένης.

τῆς Ὁρθοδοξίας», ἐν ἐνόῳ δὲ περιληπτικῇ καὶ διὰ φωνῆς μεγαλόφρονος: «Αὕτη ἡ Πίστις τῶν Ὁρθοδόξων... τὴν Οἰκουμένην ἐστήριξε! Ναί, τὸ πιστευόμεν καὶ τὸ διακηρύττομεν, κανχώμενοι ἐν Κυρίῳ: Ἡ πρεσβυγενὴς Ὁρθοδοξία θὰ ἀναμορφώσῃ τὴν ἀνθρωπότητα, αὕτη θὰ τὴν εἰρηνεύσῃ καὶ θὰ τὴν ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἱστορικὴν τῆς πορείαν. Ἡ Ὁρθοδοξία θὰ γράψῃ τὴν Ἱστορίαν.

Πρωτοσ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ
Διευθυντὴς Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου
Κληρικῶν Ἑλλάδος

βευτικὴν εἴσοδόν τῆς, νὰ ἐντρυφήσωμεν εἰς τὴν ἀπαστράπτουσαν δόξαν τῆς, νὰ ἠλεκτρισθῶμεν ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰ μαρτύριά τῆς, νὰ ἐξαγνισθῶμεν μέσα εἰς τὰ νάματα τῶν καθαρῶν τῆς, δίδοντες εἰς αὐτὴν τὴν ἱερὰν ὑπόσχεσίν μας, ὅτι θὰ σταθῶμεν ἀκλόνητοι εἰς τὰς ἐπάλξεις τῆς πίστεως, ἄξιοι τοῦ ὀρθοδόξου γάλακτος τὸ ὁποῖον ἐθλάσαμεν, τῆς Ἱερᾶς παρακαταθήκης καὶ τῆς εὐλογίας τῶν ὀρθοδόξων πατέρων μας.

Ἄλλὰ τί εἶναι αὕτη ἡ Ὁρθοδοξία ὑπὲρ τῆς ὁποίας ποταμούς αἱμάτων ἔχυσεν τὸ γένος ἡμῶν; Ἰδοὺ ἐρώτημα, ἰδοὺ θέμα ποῦ ἀξίζει νὰ ἀπασχολήσῃ πάντα Ἑλληνα, διότι ἡ Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι τι ἀδιάφορον διὰ τὴν Ἑλλάδα, δὲν εἶναι παρονυχίς τις, ἀλλ' ἀποτελεῖ τὸν πολυτίμον ἀδάμαντα τῆς Ἑλλάδος. Αὕτη λοιπὸν ἡ Ὁρθοδοξία, ὁ θρίαμβος καὶ ἡ δόξα τῆς ἄς εἶναι καὶ τοῦ σημερινοῦ θείου Κηρύγματός μας ἢ ὑπόθεσις.

Ἄδελφοί, ἡ ἰδέα, ἡ καρδιά τῆς Ὁρθοδοξίας εὐρίσκειται εἰς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κηρύττει ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν, ὁ διαπρύσιος κήρυξ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. «Ἄδελφοι στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἄς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ τοῦ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν».

Σύμφωνα μὲ τὸ κήρυγμα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἶναι μία ἐφεύρεσις ἀνθρωπίνης διανοίας, ἢ ὁποία δύναται νὰ τροποποιηθῇ καὶ νὰ ἀλλοιοῦται ἀνὰ κάθε εἰκοσιτετράωρον. Δὲν εἶναι μία διπλῆ φιλοσοφία ἀπὸ ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι λάμπουν εἰς τὸν οὐρανὸν τῆς φιλοσοφίας ὡς φωτεινὰ μετέωρα σκέψεως καὶ ἔπειτα σβύνουν καὶ ἐξαφανίζονται εἰς τὸ ἔρεβος. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι κάτι ἀπείρωσ περισσότερον. Εἶναι δύναμις ὑπερφυσικῆ, εἶναι ἀποκάλυψις ἐνὸς ὀλοκλήρου κόσμου ἀληθειῶν εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνέλθῃ μόνον τοῦ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα μὲ τὰς πτέρυγας τῆς διανοήσεως. Καὶ αἱ ἀλήθειαι αὗται ἀπεκαλύφθησαν ζῶσαι καὶ σώζουσαι ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἐμελλε νὰ παραμείνῃ πάντοτε σωματικῶς εἰς τὴν γῆν, ἀλλ' ἀφ' οὗ διδάξῃ καὶ ὑποστῇ τοῦ Σταυροῦ τὸν ἄτιμον θάνατον καὶ ἀναστῇ ἐκ νεκρῶν, νὰ ἀναληφθῇ ἐν δόξῃ εἰς τοὺς οὐρανούς, διὰ τοῦτο κατέλιπεν ἐνταῦθα τὴν Ἐκκλησίαν, ἣν αὐτὸς συνέστησεν πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ ἔργου του διὰ μέσου τῶν αἰώνων, τοῦ ἔργου τῆς ἀναγεννήσεως καὶ σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων. Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτῇ ἐνεπιστεύθη τὴν θείαν διδασκαλίαν καὶ τὴν χάριν τοῦ Παναγίου Πνεύματος, δι' ὧν οἱ πιστεύοντες ἀναγεννῶνται εἰς νέαν ζωὴν, καθαρίζονται ἐκ τῶν κηλίδων τῆς ψυχροφύρου ἁμαρτίας καὶ σώζονται. Τὴν Ἐκκλησίαν αὐτὴν κατέστησε κιβωτὸν τῆς πίστεως καὶ ταμεῖον

τῆς χάριτος, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ τῆς διαφυλάξεως ἀλωβήτου τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ τῆς ἐξαπλώσεως αὐτῆς ἀνά τὴν ὑφήλιον, πρὸς σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἐθριαμβεύσεν ἡ Ἐκκλησία κρατερῶς ἀγωνισθεῖσα ἀγῶνα ἄνισον πρὸς πάσας τὰς ἐναντίας δυνάμεις καὶ νικήτρια περιλάμπρως ἀναδειχθεῖσα.

Τὸ εἶπεν ὁ Κύριος ὁ Ἰδρυτὴς τῆς. Ἡ Ἐκκλησία μου θὰ πολεμηθῆ μετὰ λύσσαν ἀφάνταστον, ἀλλ' ὅλαι αἰσκοτεινὰ δυνάμεις ποῦ θὰ ἐκβράσῃ ὁ ἄδης διὰ νὰ τὴν διαλύσῃ, θὰ συντριβοῦν ὡς κύματα λυσσαλέα ἐπάνω εἰς τὸν βράχον τῆς ὀρθῆς πίστεως εἰς τὸ πρόσωπόν μου. Θὰ διαλυθοῦν εἰς ἀφροὺς μίσους, θὰ κονιορτοποιηθοῦν, καὶ ἡ Ἐκκλησία ἡ ὀρθόδοξος θὰ ὑψώσῃ νικηφόρος τὴν σημαίαν τῆς, εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. «Πῦλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς».

Καὶ ἡ Ἱστορία εἴκοσι αἰώνων, οἱ ὅποιοι διέρρευσαν ἔκτοτε, ἐπαληθεύει τὴν μεγάλην αὐτὴν προφητείαν τοῦ Κυρίου. Πολέμιοι τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως παρουσιάσθησαν πολλοί, ἀναριθμητοί, οἱ ὅποιοι παρ' ὅλα τὰ ποικίλα μέσα ποῦ ἐχρησιμοποίησαν ἕνα εἶχον κοινὸν ἀντικειμενικὸν σκοπὸν: τὴν παντελῆ διάλυσίν τῆς. Μετὰ τὸ πῦρ καὶ μετὰ τὸν σίδηρον καὶ μετὰ φρικτὰ καὶ ἀναμολόγητα μαρτύρια ἠγωνίσθησαν νὰ ἐξαλείψουν τὴν πίστιν, τρομοκρατοῦντες καὶ φονεύοντες ἀθρώους τοὺς ὁπαδοὺς τῆς πίστεως αὐτῆς. Ἀλλ' οὐδὲν κατώρθωσαν. Ὅπου ἐπιπτεν εἰς, ἐκεῖ 2, 3, 50, 100, 200 ἠγείροντο διὰ νὰ τὴν ὑπερασπίσῃ. Καὶ ἡ Ὀρθοδοξία ἔρριπτε καθημερινῶς τὰς ρίζας τῆς εἰς Ἀνατολὴν καὶ Δύσιν καὶ ὑψώνετο ὡς δένδρον πάγκαλον καὶ καρποφόρον, καὶ ὑπὸ τὴν σκιάν αὐτοῦ μυριάδες ψυχῶν ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ ὕμνον καὶ ἔδοξολογοῦν τὸν ἐν Τριάδι Θεόν.

Θριαμβεῖ ἡ χριστιανικὴ ἀλήθεια καὶ ὁ Πανάγιος Σταυρός, τὸ αἰώνιον αὐτὸ ἔβλημά τῆς ἀπὸ τὰς κατακόμβας, τὰ ὄρη καὶ τὰ σπήλαια, ὅπου ἡ διωκομένη πίστις ἐζήτησε ἄσυλον διὰ νὰ περιφρουρήσῃ τὰ ἅγια τῆς, μεγαλειωδῶς ἀναστηλώνεται μέσα εἰς αὐτὰ τὰ βασιλικά ἀνάκτορα καὶ στολίζει τὰ διαδήματα αὐτῶν τῶν τῶς διωκτῶν τῆς.

Ἀλλὰ ἀλλοίμονοι! Ἐναντίον τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως ἐπιτίθενται ἄλλης φύσεως ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι. Δὲν ἔχουν ἀκόμη ἐπουλωθῆ αἱ πληγαὶ τῶν διωγμῶν, καὶ νέους ἀγῶνας καλεῖται νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἡ πίστις, ἀγῶνας - τὴν φορὰν αὐτὴν - περιθριγκώσεως καὶ κατοχυρώσεως τῆς ἀληθείας τῆς, τὴν ὁποίαν ἡ πλάνη ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς αἵρέσεως ζητεῖ νὰ παραχαράξῃ. Τοὺς Νέρωνας καὶ τοὺς Διοκλητιανοὺς διαδέχονται οἱ Ἀρειοὶ καὶ οἱ Μακεδόνιοι καὶ οἱ Νεστόριοι καὶ οἱ Διόσκουροι καὶ οἱ Σαβέλλιοι, καὶ ὁ ἄρραφος τοῦ Κυρίου χιτῶν κινδυνεύει νὰ σχισθῆ. Ζητοῦν αὐτοὶ νὰ κατασπαράξουν τὸ λογικὸν ποίμνιον· νὰ θολώσῃ καὶ νὰ διαφθεύσῃ τὸ διαυγὲς ὕδωρ τῆς θείας διδασκαλίας. Τὰς καρδίας αὐτῶν συνετάραξε τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα τῆς ὑπερηφανείας. Ἦθελον δηλαδὴ αὐτοὶ ὡς ἀνώτερα δῆθεν πνεύματα, μετὰ τὸν πῆχυν τῆς λογικῆς νὰ μετρήσῃ τὰ δόγματα, τὰς θεμελιώδεις

ἐκείνας ἀληθείας ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται τὸ οἰκοδόμημα τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἦθελον μετὰ τὸ μικρὸν κύπελλον τῆς διανοίας τῶν νὰ ἐκκενώσῃ τὸν ἄπειρον ὠκεανὸν τῆς γνώσεως τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ. Ἦθελον μετὰ τὰς ἀσθενεῖς πτέρυγας τῶν, ὡς ἄλλοι Ἰκαροὶ, νὰ διαπλεύσῃ τὰς ἀχανεῖς ἐκτάσεις τοῦ ἄπειρου.

Ἀλλὰ καὶ τούτους, ἀντεπελθοῦσα ἡ Ἐκκλησία μετὰ τὴν σφενδόνην τοῦ πνεύματος, μετὰ ἀγῶνας μακροχρόνιους καὶ δεινοὺς κατέρριψε ἐν τέλει καὶ ἤγειρε τρόπαιον περιλάμπρον καὶ αἰώνιον τῆς ἀληθείας.

Πάντες οἱ ἀνωτέρω ἐχθροὶ τῆς Ὀρθοδοξίας ἠφάνισθησαν, πάντες ἐβυθίσθησαν εἰς τοῦ Ἄδου τὰ τάρατρα, ἐνθα αἰώνιως θέλουσι κολασθῆ μετὰ τῶν δαιμόνων, τῶν ἀρχηγῶν καὶ ἐφευρετῶν πασῶν τῶν αἰρέσεων.

Ἡ Ἐκκλησία συνεκέντρωσεν ἐναντίον τῶν πολεμίων αὐτῶν τὰς δυνάμεις τῆς· μεγάλοι πατέρες καὶ πατριάρχαι τῆς ὑπεραμύνονται τῶν δογμάτων καὶ τοῦ ἀκραφνοῦς πνεύματός τῆς, καὶ διὰ τῶν ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων κατοχυρώνεται ἡ χριστιανικὴ ἀλήθεια. Ἡ νίκη, τὴν ὁποίαν τὸ ἀψευδὲς στόμα τοῦ Κυρίου προεξήγγειλεν ὡς ἀχώριστον συνοδοιπόρον τῆς Ἐκκλησίας του, ἐρχεται καὶ πάλιν ὡς γλυκὴ ἐπισφράγιση νὰ στεφανώσῃ τοὺς ἀγῶνάς τῆς. Καὶ λευκὴ περιστέρα ἡ Ὀρθόδοξος πίστις συνεχίζει τὰς αἰθερίας πτήσεις τῆς, ὑψώνουσα τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα εἰς ὑπερκοσμίους μετεωρισμοὺς.

Δὲν ἐδέχθη τότε ἡ Ὀρθοδοξία οὐδένα συμβιβασμὸν μετὰ τὴν πλάνην. Καὶ αὐτὸ πρέπει νὰ πράξῃ καὶ πράττει καὶ σήμερον. Ἐνθυμηθῆτε πρὸς στιγμὴν τοὺς ἀγῶνας τοῦ Μ. Ἀθανασίου, τοῦ ἥρωος, τοῦ προμάχου τῆς Ὀρθοδοξίας ἐναντίον τῶν Ἀρειανῶν. Δὲν ἐδέχθη οὔτε ἕνα ἰῶτα νὰ προστεθῆ εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως. Διότι ἀδελφοί μου, ἐάν ἐδέχετο νὰ προστεθῆ τὸ ἰῶτα ἐκεῖνο τῶν Ἀρειανῶν, ὅλον τὸ οἰκοδόμημα τοῦ Χριστιανισμοῦ ποῦ στηρίζεται ἐπὶ τῆς θεότητος τοῦ Κυρίου θὰ κατέρρεε εἰς ἐρείπια, καὶ ὁ Χριστιανισμὸς θὰ ἐξεφυλλίζετο εἰς μίαν ἀπλήν ἀνθρωπίνην φιλοσοφίαν.

Ἀλλ' ἡ ἱστορία τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. Καὶ σήμερον στόχος τοῦ Ἀντιχρίστου εἶναι ἡ Ὀρθοδοξία. Καὶ σήμερον δέχεται τὰς μανιωδεστεράς ἐπιθέσεις τῶν αἵρετικῶν, οἱ ὅποιοι ἔχουν συνωμοτήσει ἐναντίον τῆς φθοροῦντες τὴν δόξαν τῆς καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς, καὶ φοβοῦμενοι τὴν δυνάμιν τῆς.

Μὲ παρερμηνείας τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τοῦ αἰωνίου τούτου λόγου τοῦ Θεοῦ, καὶ μετὰ ἄλλα ὑπουλα μέσα ζητοῦν καὶ ἐπιδιώκουν νὰ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς Ὀρθοδοξίας τὰ τέκνα τῆς. Εἶναι αὐτοὶ ὄχι μόνον ἐχθροὶ τῆς πίστεώς μας, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐπικίνδυνοι καὶ θανάσιμοι ἐχθροὶ τῆς φυλῆς μας, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ὀρθοδοξία ὑπῆρξεν ἡ σωτήριος Κιβωτὸς εἰς χαλεπὰς ἡμέρας.

Αὐτοὺς τοὺς σημερινοὺς ἐχθροὺς τῆς Ὀρθοδόξου

πίστεώς μας τοὺς πληροφοροῦμεν, ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ἐπιτύχουν εἰς τὰ καταχθόνια σχέδιά των. Δὲν τοὺς φοβεῖται ἡ Ὁρθοδοξία. Ὅπως τότε ἐνίκησε, καὶ σήμερον θὰ νικήσῃ, καὶ εἰς τὸ μέλλον θὰ νικᾷ. Ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἀγιότης δὲν καταβάλλονται, καὶ ἡ Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καταβληθῇ, διότι ἐνσαρκώνει καὶ τὴν Ἀλήθειαν καὶ τὴν Ἀγιότητα.

Ἀδελφοί! Σήμερον, Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας μετὰ συγκινήσεως καὶ ἱερωτάτων παλμῶν καρδίας ἀναπολοῦμεν τοὺς χιλιετείς ἀγῶνας τοῦ Βυζαντίου, τὰς ἡρωϊκὰς μορφὰς τῶν Ἀθανασίων, τῶν Φωτίων, τῶν Μάρκων Εὐγενικῶν, τῶν Γρηγορίων Παλαμᾶ, τὰς ἑκατοντάδας τῶν Ἱερῶν θυμάτων, τὰ ὁποῖα προσέφεραν διὰ νὰ μείνῃ ἡ γωνία αὕτη ὀρθόδοξος. Καὶ ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τὸ παράδειγμά των ἅς εἴμεθα πάντοτε ἐν ἐγρηγόρσει καὶ ἐν ἐπιφυλακῇ. Ἄς ἔχωμεν τὰ μάτια μας δεκατέσσερα διὰ νὰ μὴ μᾶς ἐξαπατήσουν αἱ διάφοροι προπαγάνδαι ποὺ ὀργιάζουν σήμερον εἰς τὴν πολυπαθῆ πατρίδα μας, καὶ ἀνταλλάξωμεν τὸν

γνήσιον θησαυρὸν τῆς Ὁρθοδοξίας μὲ τὰ εὐτελεῆ καὶ κίβδηλα νομίσματα τῶν αἱρέσεων, τὰ ὁποῖα λάμπουν ἐξωτερικῶς ὡς καθαρὸς χρυσὸς ἀλλὰ ἐὰν ἀφαιρέσωμεν ἀπ' αὐτῶν τὸ χρυσὸν ἐπίχρυσμα αὐδὲν ἄλλο μένει, ἢ σκωρία καὶ μόλυβδος. Χρυσὸς καθαρὸς 24 καρατίων εἶναι μόνον ἡ Ὁρθοδοξία μας.

Βεβαίως ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ἐκκλησίαι τιτλοφορούμεναι χριστιανικαί, πλὴν ὅμως μόνον εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἰδικὴν μας δηλονότι, λαλεῖ τὸ πνεῦμα τῆς Παραδόσεως, καλεῖ ἀκοίμητος ἢ κανδήλα τοῦ καθαρῦ Εὐαγγελικοῦ φωτὸς καὶ ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων ἀντιλαλεῖ διαυγῆς καὶ ἀπαραχάρακτος ἡ φωνὴ τοῦ Χριστοῦ.

Ἄς μείνωμεν, ἐπαναλαμβάνω, πιστοὶ εἰς Αὐτὴν ὅπως οἱ πατέρες μας. Ἄς διατηρήσωμεν ἀλώβητον καὶ ἀκίρητον τὴν Ὁρθοδοξίαν μας, καὶ τοιαύτην ἅς παραδώσωμεν εἰς τὰ τέκνα μας πρὸς αἰώνιαν σωτηρίαν μας. Ἀμήν.

Πρωτ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΓΑΒΑΛΑΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Τὸ χρηστότερον μήνυμα ἐλπίδος.

Ἄν ἐχοριάζετο μία ὀφθαλμοφανῆς ἀπόδειξις τῆς ἐνυψηλῆς ἐννοιολογικῆς καὶ ἠθικῆς στάθμης καὶ τῆς Ἐθνοφελοῦς σημασίας, τὴν ὁποίαν εἶχε ὁ ἐνώπιον τῆς σεπτῆς ἡμῶν Ἱεραρχίας ἐκφωνηθεὶς Βασιλικὸς λόγος, αὕτη εἶναι οἱ ἀσεβεῖς χαρακτηρισμοὶ τοῦ κομμουνισμοῦ περὶ τοῦ περιεχομένου του. Ὡς καὶ ἡ ἰταμὴ καὶ ἀπαράδεκτος ἐπερώτησις, ἢ ὑποβληθεῖσα, ἐν συνεχείᾳ, εἰς τὴν Βουλὴν καὶ τὴν ὁποίαν ὀρθῶς ἐχαρακτήρισεν ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Παπανδρέου ὡς «ἀνευλαβῆ καὶ ἀσύστατον».

Ὁ κομμουνισμὸς γνωρίζει καλῶς, ὅτι ψυχὴ τοῦ Ἔθνους εἶναι ἡ Ἐκκλησία του. Εἶναι ἡ ἀγία του Ὁρθοδοξία, ἢ ἐρμηνεύσασα τὴν ζωὴν καὶ τὸ παγκόσμιον καὶ Οἰκουμενικὸν πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ, εἰς ἑλληνικὰ φωτεινὰ σχήματα. Εἶναι ὁ Βασιλικὸς θεσμός, πὸν ὡς νομίμως ἀρχούσα ἐξουσία καὶ ὡς κοινὸν πάντων τῶν ὀνηκῶν ἀγαθόν, προήσπισεν ἐπὶ μίαν ὀλοκληρὸν χιλιετηρίδα εἰς τὸ Βυζάντιον τὸν Χριστιανισμόν. Καὶ προσορισμὸν εἶχε τὸ «εὐεργετεῖν», καὶ διὰ τοῦτο ὁ Βασιλεὺς ἀπεκαλεῖτο «εὐεργέτης». Γνωρίζει ἀκόμη, ὅτι ἀπὸ τὸ Βυζάντιον τὸ φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας μετεδόθη εἰς τὰς χώρας τῶν Βαλκανίων καὶ εἰς τοὺς λαοὺς τοῦ Βορῆ. Καὶ ὅτι τὸ φῶς αὐτό, φῶς ἀγάπης καὶ θυσίας ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ, χαράσσει εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν λαῶν γραμμὴν πνευματικὴν. Καὶ ἱεραρχοποιεῖ τὴν ζωὴν, πρὸς ἐπικράτησιν, ὁλοῦν πληρεστεράς δικαιοσύνης καὶ εὐνομίας ἐντὸς τοῦ Κοινωνικοῦ βίου.

Δὲν ἀγνοεῖ προσέτι, ὅτι ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὴν συνείδησιν προβάλλεται, καὶ θὰ προβάλλεται διαρκῶς, ἡ Ἐλευθερία καὶ ἡ ἀνθρωπίνῃ ἀξιοπρέπεια, ὡς ἀνωτάτῃ ἀξία. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἠνέχθη ποτὲ τὴν βίαν νὰ συνθλίβῃ τὴν ζωὴν τοῦ λαοῦ καὶ ν' ἀμυρῶνῃ τὴν «θείαν εἰκόνα» τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως συμβαίνει τοῦτο σήμερον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κύπρον. Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ἐφρούαξε κυριολεκτικῶς, ὅταν εἶδε τὴν Α.Μ. τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον, καὶ πρόραξε καὶ θεωρία προμαχοῦντα, οὐ μόνον τῶν πολιτικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν θείων νόμων. Καὶ πρωτοπόρον εἰς τὴν καταπολέμησιν τῆς κακίας καὶ τῆς ἀναρχίας, πὸν ἔχουν θολὴν τὸν πηγὴν τὰς ὀλοδόξους θεωρίας, ἐντὸς τῶν ὁποίων εἶναι ἀσύλληπτος ἡ ἐννοια τοῦ ἀνθρώπου, ὡς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς προσωπικότητος.

Καὶ ὅπως πρὸ ἡμερῶν ἐγράψαμεν, ἡ πρόσφατος ἐορτὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἢ ἀναβιώσασα, συμφώνως πρὸς τὴν Ἑλληνοχριστιανικὴν παράδοσιν, ἐκκλεῖς τοῦ Βυζαντίου ἡμέρας, καὶ ἀποδείξασα τὸν νεαρὸν ἡμῶν Βασιλέα ἀπτώτως καὶ ἀκλινῶς «ἐστηλωμένον Θεῷ καὶ βήματι» καὶ ἐνδεδυμένον τὴν τοῦ πνεύματος πανοπλίαν, ὑπῆρξε τὸ χρηστότερον μήνυμα ἐλπίδος, ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ ποιμνίου καὶ ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. Καὶ εἶναι ἀληθῶς ἀξιοὶ τῆς ἐθνικῆς εὐγνω-

μοσύνης οἱ πρωτεργάται αὐτῆς, ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος καὶ ὁ πολὺς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος.

Ζωηραὶ ἀπηχῆσεις.

Αἱ ἀπηχῆσεις ἐκ τοῦ λόγου τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως πρὸς τοὺς Ἑλληνας Ἀρχιερεῖς κατὰ τὸ παρατεθὲν πρὸς τιμὴν τῶν βασιλικῶν πρόγευμα ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι ζωηραὶ εἰς τὰς σελίδας τοῦ καθημερινοῦ καὶ τοῦ περιοδικοῦ τύπου. Οὕτω λ.χ. γνωστὴ θρησκευτικὴ ἐφημερὶς ἐγράψε τὰ ἐξῆς: «Εἶναι συγκινητικὸν νὰ ὀμιλῇ εἰς νεαρὸς βασιλεὺς περὶ θρησκείας. Εἶναι ἀκόμη περισσώτερον συγκινητικὸν νὰ ὀμιλῇ ὁ ἴδιος ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Καὶ εἶναι ἀκόμη χαρακτηριστικὸν νὰ διακόπτεται ὁ λόγος του αὐτὸς ἀπὸ καταφανῆ συγκίνησιν εἰς τὴν ἀνάμνησιν τοῦ εὐσεβοῦς πατρὸς του. Καὶ ἐπὶ πλέον ὁ λόγος αὐτὸς νὰ μὴ εἶναι αἰσθηματολογία, οὔτε παρελθοντολογία ἢ τυπολογία, ἀλλὰ νὰ σφραγίζεται ἀπὸ μίαν ἐντονον αἴσθησιν τῆς σημερινῆς πραγματικότητος, ἀπὸ ἕνα σαφὴ ρεαλισμὸν ἐνώπιον τοῦ ἐπιτακτικοῦ χρέους».

Ἀληθῶς ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς εἶναι ὑπερήφανος, διότι ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ, ὡς ἐτόνισεν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος ἀπαντῶν εἰς τὸν Ἄνακτα, εὐρίσκειται πιστὸς Ὁρθόδοξος Βασιλεὺς, ὅστις ἀκολουθεῖ τοῖς ἴχνεσι τῶν εὐσεβῶν προκατόχων του.

Ἐκθεσις φωτογραφιῶν βυζαντινῶν εἰκόνων.

Ἐπὶ τῇ ἐδκαιρίᾳ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ εὐλογίαις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος ὀργανώθη ἐν τῇ Συμπρωτεύουσῃ εἰς τὴν ἐνορίαν τῆς Παναγίας τῆς Ἀχειροποιήτου Ἐκθεσις φωτογραφιῶν εἰκόνων τῆς βυζαντινῆς εἰκονογραφίας. Διὰ τῆς Ἐκθέσεως ταύτης, ἥτις ἐγένετο τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ ἀναπτύσσοντος λαμπρὰν ἐνοριακὴν δρᾶσιν αἶδου, πρωτοπρεσβυτέρου κ. Κωνσταντῖνου Πλευράκη, παρουσιάσθησαν εἰς τὸν λαὸν τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἰδίως εἰς τοὺς πιστοὺς τῆς ἐνορίας πλείστοι ἐκ τῶν εἰκονογραφικῶν θησαυρῶν τῆς Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίας.

Διὰ τῆς Ἐκθέσεως ταύτης, ἥτις ἦτο πλουσία εἰς ἐκθέματα, ἐπιμελῶς κατατεταγμένα κατὰ θέματα σχετιζόμενα πρὸ πάντων πρὸς τοὺς κυριώτερον σταθμὸς τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου, καὶ διὰ τοῦ συνδυασμοῦ αὐτῆς μετὰ καταλλήλων ὀμιλιῶν καὶ προβολῶν ἐγγχώμων διαφανειῶν (σλάιντς), γενομένων ὑπὸ τοῦ πατρὸς Κωνσταντῖνου, κατενοήθη ὑπὸ τῶν πιστῶν τῆς ἐνορίας του καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισκεπτῶν τὸ βαθὺ νόημα καὶ θεολογικὸν περιεχόμενον,

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 11ης μέχρι 25ης Μαρτίου ἐ.ἔ. ἐχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ἱεροὺς ναοὺς, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων καὶ τῶν παρ' Αὐτῷ Θεοφιλεστάτων Βοηθῶν Ἐπισκόπων, προσήδρευσε συνεδρίων τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν, ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν διαφόρους ἐπιτροπὰς καὶ ἄτομα κλπ. Οὕτω:

Ἐτέλεσε: Τῆς 14ης Μαρτίου, Κυριακῆ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τὴν θείαν Λειτουργίαν, συνειρουγούντων τῶν Σεβασμιωτάτων μελῶν τῆς Ἱεράς Συνόδου, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, τῆς Α.Β.Υ. τῆς Διαδόχου Εἰρήνης, τῶν Ἱεραρχῶν τῆς Ἑλλάδος, ὑπουργῶν, τῶν ἀρχηγῶν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καὶ πυκνοῦ ἐκκλησιάσματος.

Ἐχοροστάτησε: Τῆς 12ης Μαρτίου εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν (Α' Στάσις) εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν.

— Τῆς 19ης Μαρτίου εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν (Β' Στάσις) εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν Ἀγίου Ἰωάννου τῆς ὁδοῦ Βουλιαγμένης.

— Τῆς 21ης Μαρτίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

Προέστη: Τῆς 21ης Μαρτίου τοῦ ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου Ἐλευθερίου Βενιζέλου.

— Τῆς 25ης Μαρτίου τῆς ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθείσης πανηγυρικῆς Δοξολογίας ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἑορτῇ, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλίσσης Ἄννης-Μαρίας, τῆς Α.Β.Υ. τῆς Διαδόχου Εἰρήνης, τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Γ. Παπανδρέου, τῶν μελῶν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, τῶν ἀρχηγῶν τῶν πολιτικῶν κομμάτων καὶ ἄλλων ἐπισήμων.

ὡς καὶ τὸ ἀπαράμιλλον μεγαλεῖον τῆς ὀρθοδόξου εἰκονογραφίας.

Χαίρομεν διὰ τὴν ὥραϊαν αὐτὴν ἐκδήλωσιν, ἣτις εἶναι ἐν μέσῳ πρὸς πραγματοποιήσιν τοῦ ἐπανειλημμένως παρουσιασθέντος ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς «Ἐκκλησίας» ἰδεώδους τῆς λειτουργικῆς μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς τοῦ λαοῦ, τὸ ὁποῖον ἰδιαίτερος ἀποβλέπει εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν πιστῶν, τὸσον διὰ τὴν λατρείαν, τ. ἔ. διὰ τὴν ἐνεργὸν καὶ ἐνσυνείδητον συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ ἐκ τῆς λατρείας, τ. ἔ. διὰ τῆς χρήσεως καὶ ἀξιοποιήσεως τῶν μορφωτικῶν θησαυρῶν τῆς λατρείας μας, εἰς τῶν ὁποίων εἶναι ἀναμφιβόλως καὶ ἡ θανατωμένη σήμερον ὑπὸ τῶν ἑτεροδόξων ὀρθόδοξος εἰκονογραφία.

Δύο διαλέξεις.

Μεταξὺ τῶν διαλέξεων, αἰτνες διοργανώθησαν ὑπὸ τοῦ «Ἰδρύματος Μελετῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου» πρὸς προβολὴν τῷ κόσμῳ τῆς Ὁρθοδοξίας,

Προήδρευσε: Τῆς 17ης Μαρτίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὁφθαλμιατρικοῦ Ἀθηνῶν, τὸ ἀπόγευμα δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρας τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

— Τῆς 19ης Μαρτίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Βαφειαδακείου Κληροδοτήματος.

— Τῆς 22ας Μαρτίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

Παρεκάθησε: Τῆς 14ης Μαρτίου εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου παρατεθὲν πρόγευμα πρὸς τιμὴν τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν τῆς Ἑλλάδος.

Συνειργάσθη: Τῆς 23ης Μαρτίου, μεταβάς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Προνοίας, μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ Προνοίας κ. Ν. Ζορμπά καὶ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ αὐτοῦ Ὑπουργείου κ. Κακλαμάνη.

Ἐπεσκέφη: Τῆς 24ης Μαρτίου τὸν εἰς τὸν νοσοκομεῖον «Εὐαγγελισμὸς» νοσηλευόμενον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Κεφαλληνίας κ. Ἱερόθεον.

Ἐπεθεώρησε: Τῆς 18ης Μαρτίου τὰ εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Νταοῦ Πεντέλης ἐκτελούμενα ἔργα.

Παρηκολούθησε: Τῆς 12ης Μαρτίου τῆς εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας γενομένην διάλεξιν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Νικολάου Τομαδάκη με θέμα: «Ὁ ἄγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς καὶ ἡ μεταξὺ Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς τομὴ».

— Τῆς 24ης Μαρτίου, εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν, τὴν πανηγυρικὴν ὁμιλίαν τοῦ προέδρου αὐτῆς κ. Ἀθανασιάδη - Νόβα, ὡς καὶ τὴν ὁμιλίαν τοῦ κ. Χρ. Σολομωνίδη εἰς τὸν «Παρνασσόν» ἐπὶ τῇ ἐπετείᾳ τῆς 25ης Μαρτίου.

— Τῆς 25ης Μαρτίου τὴν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ὁμιλίαν τοῦ Πρυτάνεως κ. Κ. Παπαϊωάννου με θέμα: «Τὸ 1821 σταθμὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ».

Ἐδέχθη: Τῆς 11ης Μαρτίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνὸν μετὰ τοῦ δικηγόρου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π. κ. Θεοφάνους Θεοδωρακοπούλου, τὸν σύμβουλον τοῦ Ο.Δ.Ε.Π. κ. Στυλ. Γρηγορίου, τὸν Δήμαρχον Ἀθη-

ἰδιαίτερον ἐντόπισιν ἐδημιούργησαν αἱ περὶ τῶν Ἐκκλησιῶν Σερβίας καὶ Βουλγαρίας γενόμεναι διαλέξεις τῶν καθηγητῶν κ.κ. Στόγιαν Γκόσεβιτς (ἐκ Βελιγραδίου) καὶ Ἀποστόλου Μιχαήλωφ (ἐκ τῆς βουλγαρικῆς πρωτεύουσας).

Ἀμφότεροι διακεκοιμένοι φιλέλληνες, ὁμιλήσαντες εἰς ἄπταιστον καθαρὰν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν ἐξέμαθον κατὰ τὴν διάσκεψιν τῶν ἐν Ἑλλάδι σπουδῶν των, παρουσίασαν μετὰ γλαφυρότητα καὶ εὐλικερίαν τὸ τί ὀφείλουν οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Βούλγαροι εἰς τοὺς Ἕλληνας τοῦ Βυζαντίου, παρὰ τῶν ὁποίων παρέλαβον οὐ μόνον τὴν Ὁρθοδοξίαν των, ἀλλὰ καὶ τὰ θεμέλια τοῦ καθ' ὅλον πνευματικοῦ πολιτισμοῦ των.

Θὰ ἦτο ἀληθῶς εὐχῆς ἔργον, ἐὰν αἱ ἐπὶ μέρος Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι γνωρίσουν περισσότερα ἢ μία διὰ τὴν ἄλλην διὰ πνευματικῶν ἀνταλλαγῶν καὶ διαλέξεων. Εἶναι ἐπὶ τέλους καιρὸς, ἵνα αὐταὶ συνενωθοῦν εἰς ἓν ἄρραγές μέτωπον οὐ μόνον πρὸς δόξαν τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς σύσφιγξιν δεσμῶν συνεργασίας, φιλίας καὶ ἀγάπης μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων λαῶν, οἵτινες δέον νὰ συμβιωῦν ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμοιοί.

νάων κ. Πλυτών, τὸν ναύαρχον κ. Παναγιωτόπουλον, τὸν ἱεροκλήρικα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος πανοσ. ἀρχιμ. κ. Χριστοφόρον Καλύβαν, τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης πανοσ. ἀρχιμ. Γεώργιον Προκόπην καὶ τὸν ἱερατ. προϊστάμενον τοῦ εἰς Μάντσεστερ τῆς Ἀγγλίας ἑλληνοῦ ναοῦ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ πανοσ. ἀρχιμ. Μεθόδιον Φούγιαν.

— Τῇ 12ῃ Μαρτίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἰωακείμ, Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Μεθόδιον, Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεώργιον, Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον, Πάρου καὶ Νάξου κ. Ἐπιφάνιον καὶ Λέρου, Καλύμνου καὶ Ἀστυπαλαίας κ. Ἰσιδώρον, τὸν νομικὸν σύμβουλον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν κ. Χρυσ. Νεαμονιτάκη, τὸν πανοσ. ἀρχιμ. κ. Νικόδημον Βαλληνδράν καὶ ἐπιτροπὴν τοῦ συλλόγου «Φίλοι τῆς Οὐγκιάντας».

— Τῇ 13ῃ Μαρτίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιον, Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Διονύσιον, Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνόν, Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Δαρθόσον, Ξάνθης κ. Ἀντόνιον, Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Εὐστάθιον, Μηθύμνης κ. Κωνσταντίνος καὶ Ἰερισσοῦ, Ἁγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Παῦλον, καθὼς καὶ τὸν πρεσβυτέρη - Διευθυντὴν Ἐκκλησιῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν κ. Θεόδωρον Μπαζίζον.

— Τῇ 15ῃ Μαρτίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Μεθόδιον, Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Διονύσιον, Κυθήρων κ. Μελέτιον, Ρόδου κ. Σπυρίδωνα καὶ Καρπάθου καὶ Κάσου κ. Ἀπόστολον, τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Γιανναράν, τὸν γραμματέα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντερβούριας πρωτοπρεσβύτερον κ. Σατεργουίτ καὶ τὸν γραμματέα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κεφαλληνίας κ. Γεράσιμον Σταματάτον.

— Τῇ 17ῃ Μαρτίου τὸν καθηγητὴν Πανεπιστημίου κ. Παν. Τρεμπέλαν, τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Γιανναράν καὶ τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁφρανοτροφείου Βουλιαγμένης κ. Σωτ. Μάμαλην.

— Τῇ 19ῃ Μαρτίου τὸν βουλευτὴν Καβάλας κ. Βενέτην, τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Βασιλικῆς Χωροφυλακῆς κ. Παναγιωτακόπουλον, τὸν ἀντεισαγγελέα Ἐφετῶν κ. Τοῦμπη, τὸν θεολόγον κ. Κολιτσάραν καὶ τὸν προϊστάμενον τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Φαλήρου πανοσ. ἀρχιμ. Κοσμῶν Καραμέλαν.

— Τῇ 20ῃ Μαρτίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἰερισσοῦ, Ἁγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Παῦλον, τὸν ἀντεισαγγελέα Ἐφετῶν κ. Τοῦμπη, τὸν πρῶν ὑπουργόν κ. Σολομωνίδην, τὸν Διευθυντὴν τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Ζαφ. Κέπετζην, τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Γιανναράν καὶ τὸν ἐκ Καβάλας κ. Καλεσάδη.

— Τῇ 22ῃ Μαρτίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνόν, Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνόν καὶ Ἰερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὁρους κ. Παῦλον, τὸν Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Τιβεριάδος καὶ Ἐζαρχον τοῦ Παναγίου Τάφου κ. Ἀνατόλιον καὶ τὸν πανοσ. ἀρχιμ. κ. Νικόδημον Βαλληνδράν.

— Τῇ 23ῃ Μαρτίου τὸν Ἰσπανὸν ἱερέα κ. Ἀντόνιο Κάστρο καὶ τὸν ἱεροκλήρικα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν πανοσ. ἀρχιμ. κ. Χριστοφόρον Παπουτσόπουλον.

— Τῇ 24ῃ Μαρτίου τὸν Νομικὸν Σύμβουλον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καθηγητὴν κ. Παν. Παναγιωτάκον.

Ἀκολουθία τῶν Χαιρετισμῶν

Οἱ εὐλαβεῖς χριστιανοὶ τῶν Ἀθηνῶν κατέκλυσαν οὐ μόνον τοὺς κεντρικοὺς ἱεροὺς ναοὺς ἀλλὰ καὶ τοὺς συνοικιακοὺς, ὅπου παρηκολούθησαν μὲ κατανύξιν τοὺς Χαιρετισμοὺς τῆς Θεοτόκου.

Τῇ 12ῃ Μαρτίου, κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν (Α' Στάσις) ἐχοροστάτησαν: ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομος εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν, οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται πρῶν Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Πολύκαρπος εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Ἀκαδημίας Πλάτωνος, πρῶν Λήμνου κ. Βασίλειος εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Νέας Ἑλβετίας, οἱ

Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι Θωαμακοῦ κ. Χρυσόστομος εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς Δάσου Χαϊδαρίου, Κερνίτσης κ. Χρυσόστομος εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου Χαλανδρίου, Ἀχαΐας κ. Παντελεήμων εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου Γλυφάδας καὶ Μυρίνης κ. Χρυσόστομος εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου Καισαριανῆς.

Τῇ 19ῃ Μαρτίου, κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν (Β' Στάσις) ἐχοροστάτησαν: Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομος εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν Ἁγίου Ἰωάννου τῆς ὁδοῦ Βουλιαγμένης, οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἰωακείμ εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν, Πατρῶν κ. Κωνσταντίνος εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν Ἁγίου Κωνσταντίνου Ὁμονοίας, πρῶν Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Πολύκαρπος εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν Ἁγίου Κωνσταντίνου Κολωνοῦ, Ἀργυροκάστρου κ. Παντελεήμων εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν Ἁγίας Σκέπτης—Ἁγίου Ἀλεξάνδρου Οἰκισμοῦ Παπάγου, πρῶν Λήμνου κ. Βασίλειος εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν Κετμήσεως Θεοτόκου Καισαριανῆς, ὁ ἱερώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Τιβεριάδος κ. Ἀνατόλιος εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν Ἁγίας Βαρβάρας Καλλιθέας (Παρεκκλήσιον τοῦ Παναγίου Τάφου) καὶ οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι Θωαμακοῦ κ. Χρυσόστομος εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν Ζωοδόχου Πηγῆς Δάφνης, Κερνίτσης κ. Χρυσόστομος εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν Ἁγίου Νικολάου Καλλιθέας καὶ Ἀχαΐας κ. Παντελεήμων εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν Ασύλου Ἁγίου Ανδρέου Νέας Σμύρνης.

Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν

Ὁ διδάκτωρ τῆς Θεολογίας κ. Ν.Π. Μπρατσιώτης ἔδωκεν ἐνώπιον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τὸ δοκιμαστικὸν ἐπὶ ὑψηλῆς μᾶθημά του μὲ θέμα: «Τὸ φυσικὸν κακὸν κατὰ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην». Ἐν συνεχείᾳ δὲ ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Σχολῆς ὑψηλῆς τῆς Θεολογίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Τὸ Γενικὸν Νευροψυχιατρικὸν Νοσοκομεῖον Ἀθηνῶν προκειμένου νὰ προβῇ εἰς τὴν πλήρωσιν συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρ. 13 παρ. 2 τοῦ Ν.Δ. 3097/54 καὶ τῆς παρ. 1 τοῦ ἀρθρ. 50 τοῦ Α. Ν. 2200/1940 μίᾳ θέσεως Ἱερέως ἐπὶ βαθμῶ 8φ καλεῖ τοὺς ἐνδιαφερομένους καὶ κεντημένους τὰ νόμιμα προσόντα ὅπως ἐντὸς 30 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν Γραμματεῖαν τοῦ Ἰδρύματος (Δαφνί) τὰς σχετικὰς αἰτήσεις μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν των.

Διὰ πλείονας πληροφορίας οἱ ἐνδιαφερόμενοι δύνανται νὰ ἀπευθύνωνται εἰς τὴν Γραμματεῖαν τοῦ Ἰδρύματος κατὰ τὰς ἐργασίμους ἡμέρας καὶ ὥρας.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 13 Φεβρουαρίου 1965

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου
ΔΕΩΝ. ΚΟΥΚΗΣ

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 47, § 2, ἐδ. 2 καὶ 50 τοῦ Α. Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως κατάλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου τοῦ Ψυχιατρικοῦ Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης, ἵνα υποβάλλωσιν ἡμῖν, ἐντὸς μηνός, ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακηρύξιν ὑποψηφίου, πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως.

Ἐν Θεσσαλονικῇ τῇ 11 Μαρτίου 1965

† Ὁ Θεσσαλονικῆς ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 καὶ 47 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν ἐνοριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν Κοιμ. Θεοτόκου Σίνδου καὶ Ἁγίου Ἀθανασίου Παλαιοκαστροῦ Θεσσαλονίκης, ἵνα ὑποβάλωσιν ἡμῖν, ἐντὸς μηνός, ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς πρὸς ἡμᾶς σχετικῆν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων εἰς τὰς ἀνωτέρω κενὰς ἐφημεριακὰς θέσεις.

Ἐν Θεσσαλονίῃ τῇ 13 Μαρτίου 1965

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 καὶ 47, § 2, ἐδ. 2, τοῦ Α.Ν. 2000/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν ἐνοριῶν Ἁγίου Ἐλευθερίου Ντεπὸ καὶ Ἁγίου Παντελεήμονος Βότση Θεσσαλονίκης, ἵνα ὑποβάλωσιν ἡμῖν, ἐντὸς μηνός, ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, σχετικῆν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων, πρὸς πλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων.

Ἐν Θεσσαλονίῃ τῇ 15 Μαρτίου 1965

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 καὶ 47, τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικῶν Ἐφημερίων τῆς Ἐνορίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Νέας Μαγνησίας Θεσσαλονίκης, ἵνα ὑποβάλωσιν ἡμῖν, ἐντὸς μηνός, ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, σχετικῆν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων, πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως.

Ἐν Θεσσαλονίῃ τῇ 24 Μαρτίου 1965

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱ. Μητρόπολις Φλωρίνης, Ἀλμωπίας καὶ Ἐορδαίας

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Νικολάου τῆς Ἐνορίας Παπαγιάννης-Φλωρίνης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κεκτημένους τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικῆν αἴτησιν μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ὡς ἀνω Νόμου ὀριζομένων πιστοποιητικῶν πρὸς ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Φλωρίνῃ τῇ 23ῃ Μαρτίου 1965

† Ὁ Φλωρίνης-Ἀλμωπίας καὶ Ἐορδαίας ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀρθρον 63 παράγραφος 1 καὶ 2 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Θεῶν καὶ Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα καὶ βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν τοῦ Ἱεροδιακόνου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Παμμέγιστοι Ταξίαρχαι» Αἰτωλικῶν, ὅπως ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλομεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 30ῃ Μαρτίου 1965

Τοποτηρητῆς

† Ὁ Ἁρτης ΓΙΝΑΤΙΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν:

Δρχ. 50, 75, 100 ἔτησίως.

Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατίας:

30 ἔτησίως.

Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προσφώνησις τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου πρὸς τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ἑορτασμός τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας.

Μητροπολίτου Ἀργολίδος Χρυσοστόμου, Ἐδραῖοι καὶ ἀμετακίνητοι.

Π. Ν. Τρεμπέλα, Ἐρχου καὶ Ἰδε.

Ἰωάννου Καμίρη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Νικολάου Β. Τωμαδάκη, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ὁρθοδοξία καὶ Διαλεκτικὴ.

Καθ. Παναγ. Γ. Παναγιωτάκου, Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Βασιλεὺς καὶ Ἐκκλησία. Ἐπὶ τῇ Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας (14 Μαρτίου 1945).

Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Ν. Παπουτσοπούλου, Ἱεροκέρυκος ἱ. Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν, «Ἡ νίκη ἢ νικήσασα τὸν κόσμον».

Πρωτοσ. Χρυσοστόμου Γιαλούρη, Διευθυντοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Κληρικῶν Ἑλλάδος, Ὁρθοδοξία—Ἡ «Μεγάλῃ Ἰδέα» σήμερον.

Πρωτ. Ἀντωνίου Γαβαλά, Ὁ θρίαμβος τῆς Ὁρθοδοξίας.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Παράρτημα.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ

Μενάνδρου 4—Ἀθήναι—Τηλ. 533.805

Ἐκδόθης Τυπογραφείου Γεώργιος Σ. Χρυσάφης

Ἰασωνίδου 22 — Σούρμενα